

Daha temiz, daha sağlıklı bir gelecek.

JohnsonDiversey olarak bizden, temizlik ürünleri konusunda en iyi, en etkili portföyleri sunmamızı beklediniz. Daha verimli ve etkili hijyen çözümleri için dünya standardındaki yeniliklerimize ve hizmetlerimize güvündünüz. İhtiyaçlarınızı karşılamak için yaptığımız ortaklığa değeri verdiniz. Daha temiz, daha sağlıklı bir gelecek yaratma konusundaki liderliğimize inandınız.

Şimdi ismimizi, profesyonel temizlik ve hijyen ürünleri sektöründeki dünya liderliğimizi daha iyi yansıtmak adına, güçlü bir marka altında yalınlaştıyoruz: Diversey. Sizlere, en yeni ürün ve hizmetleri sunmaya devam edeceğiz. Gerçek ve sürdürülebilir bir değeri yaratabilmek için daha da fazlasını yapacağımızdan emin olabilirsiniz.

Diversey olarak daha temiz, daha sağlıklı bir gelecek için liderlik etmeye devam ediyoruz.

BİR TÜRKİYE GÜCÜYÜZ.

Boya ve ısı yalıtım
endüstrisindeki satış hacmiyle Türkiye'nin...

Ve belki yarın Avrupa'nın da en büyüğü Filli Boya. Türkiye'nin boya konusunda bir dünya merkezi olacağına gönülden inanan Filli Boya, teknolojiye verdiği büyük önem, dev yatırımları ve dünya standartlarındaki Araştırma Geliştirme çalışmalarıyla, her geçen gün daha da güçleniyor.

Türkiye'nin güveniyle, yatırımlarına devam eden, durmadan çalışan, üreten, büyüyen 'bir Türkiye gücüyüz'.

Sizin için elektrik...

...bizim için hizmet

Türkiye enerjisini Akenerji'den alıyor.

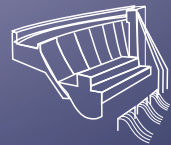
Elektrik üretiminde olduğu gibi elektrik satışında da Türkiye'nin güçlü ve güvenilir ismi Akenerji, kaynak çeşitliliği ve arz güvenliğiyle, ülkemizin okullarından fabrikalarına, hastanelerinden alışveriş merkezlerine, en ekonomik koşullarda, kaliteli ve sürekli elektrik hizmeti sağlıyor.

Doğalgaz

Rüzgar

Hidroelektrik

birliğin ve dirliğin harcı

Değerleriniz "el" üstünde...

Erzurum

Aşkale

Trabzon

Van

Erzincan

Gümüşhane

Ağrı

Giresun

Batum

www.askalecimento.com.tr

info@askalecimento.com.tr

trend2011

RAHATLIĞIN YENİ TRENDİ

Marsilya Köşe Takımı / Siena Fütne - Beyaz Deri, Halı: Trendy Fashion 764 Cream

Marsilya Köşe Takımı / Lyon Kırmızı, Royal Yemek Odası
Halı: Trendy Fashion 764 Cream

Konforu, şıklığı ve kullanışlı ayrıntıları aynı anda kucaklayan bir yenilik: **Marsilya Köşe Takımı**. Kapitoneli minderleri, metal şeritleri ve rahat kirlentileriyle evinizi güzelleştirirken yatağa dönüşen ünitesiyle misafirlerinizi ağırlamaya hazır. Pufunu isterseniz sehpa olarak kullanın. Marsilya şıklığını dilediğiniz gibi yaşayın.

Arslanbey Organize Bölgesi No: 5, 41285
Kartepe / Kocaeli / Türkiye
Tel : (0262) 316 61 00 (ISDN)
Faks : (0262) 316 61 94 (6Hat)

www.yildizentegre.com.tr

Bu yılda heyecanımız doruklarda...

Biz **100 yıl** önce, “**Başarı**” sözcüğünün köküne inerek, bu sözcüğün
“**sonuçlandırabilme**” anlamına geldiğini çok iyi biliyorduk.

Yaptığımız her işi %1 bile olsa ilerletme kararlılığından asla vazgeçmedik.
**İstanbul Sanayi Odası 2009 yılı sanayi şirketleri sıralamasında
daha üst sıralara hızla ilerledik.**

Azim ve kararlılıkla yolumuza devam ediyoruz.

roketsan

www.roketsan.com.tr

Yüksek Doğruluk

ROKETSAN, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın bir kuruluşudur

Madem ki lideriz, Yatırımdan vazgeçemeyiz!

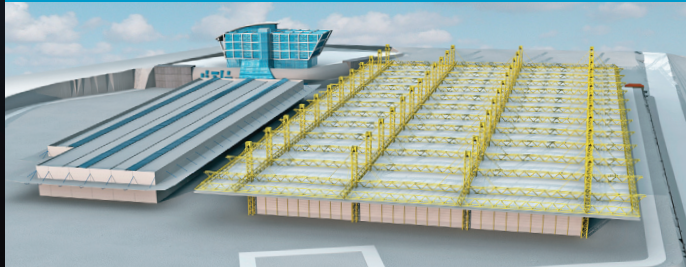
Dudullu Organize Sanayi Bölgesi Fabrika 1

Gebze Organize Sanayi Bölgesi Fabrika 2

Gebze Organize Sanayi Bölgesi Fabrika 3

Sarıtaş, Dudullu Organize Sanayi Bölgesi tesislerine ek olarak Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde yapımı tamamlanan tesisini hizmete açmaya, yine Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde üçüncü ve en büyük tesisinin temelini atmaya hazırlanıyor. Sarıtaş bu yatırımlarıyla paslanmaz çelik dünyasının lideri olmaya devam ediyor.

Lider olmak bu sorumluluğu taşımaktır.
SARITAŞ bu sorumluluğu taşıyor. Yıllardır...

SARITAŞ ÇELİK SANAYİ ve
TİCARET A. Ş.

Merkez Fabrika

Yukarı Dudullu
Organize Sanayi Bölgesi
2. Cad. No: 31 - 33 34775
Ümraniye - İstanbul
Tel: (0 216) 466 49 00
Faks: (0 216) 466 49 16

Gebze Fabrika

Gebze Organize Sanayi Bölgesi
1500. Sokak No. 1501 41480
Çayırova - Kocaeli

SARITAŞ
PASLANMAZ ÇELİK MERKEZİ

www.saritas.com.tr

1979'dan beri
orkide®

Günlük 1000 ton kapasite
5 Kıtada, 92 ülkeye ihracaat
Üstün teknoloji ve Yüksek kalite standartları ile
sağlıkla, güvenle ...

KÜÇÜKBAY

YAĞ VE DETERJAN SANAYİ A.Ş.

ideal

orkide®

“Ustaların İdeali”

www.orkide.com.tr

İstanbul Sanayi Odası Dergisi
AĞUSTOS 2010 Yıl: 45 Sayı: 533

İMTİYAZ SAHİBİ

İstanbul Sanayi Odası Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
C. Tanıl Küçük

YAYIN KURULU

Dr. Oktay Duran
Baki Kuriş
Ülkü Büyükgöncü
Mustafa Aydın Özilhan
Fahir Gök
Kadir Efe
Haluk Erceber
Süleyman Ertem
Erol Kiresepi
Mete Meleksoy

SORUMLU GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Mete Meleksoy

İDARE YERİ VE REKLAM REZERVASYON

Meşrutiyet Caddesi 62
Tepebaşı - İstanbul
Tel: 0212 252 29 00'dan 131 - 132
Faks: 0212 249 18 93
e-mail: yayin@iso.org.tr

TASARIM VE UYGULAMA

Ferit Topaloğlu
ferittopaloglu@gmail.com

BASIM

Ali Rıza Baskan
Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Kıraç, Hadımköy Yolu Çakmaklı Mah. 46. Sk. No: 4
Esenyurt - Büyükçekmece / İSTANBUL
www.gs.com.tr

Baskı Tarihi:
00.00.2010

Aylık Sanayi ve Ekonomi Dergisi
özel sayıdır.

İ Ç İ N D E K İ L E R

14 BAŞ YAZI

C. TANIL KÜÇÜK

DEĞERLENDİRME

İSO ARAŞTIRMA ŞUBESİ

19 Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu

- 20 Üretimden Satışlara Göre En Büyükler
- 20 Yaratılan Katma Değerde En Büyükler
- 21 En Fazla Kar Eden Kuruluşlar
- 21 İhracatta Özel Kuruluşların Ağırlığı

22 Ekonomik Büyüklükler

26 İlk 50 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun Ağırlığı

28 Sektörlerin İhracat Performansı

32 Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşlar

34 500 Büyük Sanayi Kuruluşu İçinde İSO Üyeleri

36 Özel Sektörde İSO Üyeleri

38 Kamu Kuruluşlarının Payı

40 Kaynak Yapısı

42 Dış Kaynak (Borçlar) Yapısı

44 Sektörel Bazı Finansal Oranlar

48 İSO 500 ve Sektörlerde Karlılık

54 Net Katma Değerin Faktör Gelirleri (Fonksiyonel) Dağılımı

56 Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler

57 İstihdam, Brüt Katma Değer ve Nispi Hasıla Oranları

58 İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer/Çalışan Sayısı)

64 Değerlendirme Sonuçları

SEKTÖREL VERİLER

74 Seçilmiş Büyüklükler

80 Faktör Gelirleri Dağılımı

86 Bazı Oranlar ve Çalışan Başına Düşen Büyüklükler

TÜRKİYE’NİN

BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU
2009

Reklam İndeksi

HES KABLO - ÖN KAPAK İÇİ
GÜNEY ÇELİK - ÖN KAPAK İÇİ
AKSA JENERATÖR - ARKA KAPAK İÇİ
AKSA AKRİLİK - ARKA KAPAK

SERMAYE DAĞILIMI VE TANIMLAR, KOD ANAHTARI

- 92** Sermaye Dağılımı
92 Bazı Tarif ve Tanımlar
93 Endüstriyel Kodlar Anahtarı

SIRALAMA

- 96** 2009 Yılı Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu
128 Sektörel
140 En Çok Kar Eden İlk 50 Kuruluş
141 En Çok İhracat Yapan İlk 50 Kuruluş
142 En Çok Kişi Çalıştıran İlk 50 Kuruluş
144 Alfabetik

YORUMLAR

- 158** Prof. Dr. Özer Ertuna
2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu
166 Prof. Dr. M. Merih Paya
2009 Yılı Büyük Kriz Ortamında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nun Performansı
170 Prof. Dr. Süleyman Özmucur
500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nda Mali ve Ekonomik Göstergeler
176 Prof. Dr. Erol Katırcıoğlu
Ölçeklerine Göre 500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nun Performansı
180 Prof. Dr. Zafer Tunca
500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nun 2009 Yılı İhracatı
186 Dr. Öztin Akgüç
500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nun Finans Yapısı

başyazı 14

başyazı 15

başyazı 16

*Siz hayata doyasıya
yaşayın diye...*

Tam 56 yıldır.

DD Demirdöküm

Tekstil

İnşaat

Avm

Bilişim

Yat Üretimi

Enerji

İklimlendirme

Sağlık

Ambalaj

İş Makinaları

Gıda

Eğitim

Finans

GÜÇLÜ

DİNAMİK

LİDER

SANKO

www.sanko.com.tr

TÜRKİYE'NİN

BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU
2009

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu

İstanbul Sanayi Odası Araştırma Şubesi

İstanbul Sanayi Odası'nın 42 yıldır aralıksız olarak hazırlamakta olduğu "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" çalışmasının 2009 yılı sonuçları, İSO dergisinin Ağustos 2010 Özel Sayısı ile kamuoyuna açıklanmış bulunmaktadır.

58 yıllık geçmişi olan İstanbul Sanayi Odası, son 42 yıldır Türkiye'nin ilk önce 100, sonra 300 ve 1980'den bu yana da 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmasını hazırlayarak kamuoyunun bilgisine sunmaktadır. Türkiye'de sanayi sektöründe kuruluş bazında bilgiler sunan ve bilimsel ağırlıklı değerlendirmeler içeren Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışması, özellikle ülkedeki mali veri açığına da katkısı nedeni ile gerek yurt içi ve gerekse yurt dışında geniş bir kullanıcı kesim tarafından yoğun bir ilgi ile karşılanmaktadır.

İSO 500 çalışması 42 yıldır sanayi sektörü faaliyet kolu kapsamında ve üretimden satışlar kriteri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Başka bir ifadeyle İSO 500 çalışmasında büyüklük kriteri sınai faaliyettir ve sıralamanın oluşmasında da bu kriter esas alınmaktadır.

Çalışmanın amacı, Türkiye'de sanayi faaliyet kolundaki kuruluşların üretimden satışlar değerlerine göre en büyüklerini tespit etmektir. Çalışma kapsamında, Türkiye sanayi sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar bulunmaktadır. Çalışma kapsamındaki kuruluşların üretimden satışları ve toplam satışları net olarak alınırken, yarattıkları brüt katma değer (üretici fiyatlarıyla), özkay-

nak, aktif toplamı, vergi öncesi dönem kar ve zararı, ihracat ve ortalama çalışan sayıları ile ilgili bilgiler kuruluş bazında yayımlanmaktadır.

Ayrıca ekonomik büyüklükler itibarıyla çeşitli karşılaştırmalar verilirken, yaratılan katma değer fonksiyonel dağılımı ile ilgili bilgilere de çalışma kapsamında yer verilmektedir. Ülkemizde faktör gelirleri dağılımı konusunda yeterli veri olmaması nedeni ile bu değerlendirmeler ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bilgilere ilaveten İSO 500 kapsamındaki kuruluşların sermaye yapıları hakkında da bilgiler yayımlanmaktadır. Toplu değerlendirmeler iki ve üç basamaklı alt sektörler itibarıyla verilmektedir.

İSO 500 kapsamında eski yıllar ile seriyi koparmamak ve kıyaslamayı sağlamak için Birleşmiş Milletler Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC, seri M No:4, Rev.2) kullanılmaktadır.

Çalışma kapsamındaki sanayi kuruluşları üretimden satışlar dışında, satış hasılatı toplamı (net), brüt katma değer (üretici fiyatlarıyla), özkaynak ve aktif toplamı, vergi öncesi dönem kar veya zararı, ihracat ve çalışanlar ortalamalarına göre de sıralanmaktadır. İSO 500 çalışmasında kuruluşların beyanları esas alınmakta, ancak, kuruluşlarca verilen bu beyanlar, sanayi kuruluşlarının Maliye Bakanlığı'na verdikleri yılsonu kapanış bilançoları ve gelir tabloları ile karşılaştırılması suretiyle bilgilerin aynı kapsamda, tutarlı ve doğru olmaları sağlanmaktadır. Sanayi kuruluşlarına ait mali bilgiler verilirken üretimden satışlara

göre yapılan sıralamanın yanında, aynı kuruluşun bir önceki yıla ait üretimden satışlara göre sıralaması da verilmektedir. Üretimden satışlar sıralamasında az da olsa bazı sıraların hizasında kuruluş isminin yer almadığı görülmektedir. Bu kuruluşlar bilgilerini vermişler, fakat isim ve bilgilerinin açıklanmasını istememişlerdir. Bazı kuruluşlar da verdikleri bilgilerden bazılarının açıklanmasını istememektedirler. Kuruluş tarafından açıklanması istenmeyen bilgiler de boş geçilmiştir. Ayrıca bir önceki yıl sıralaması boş olan kuruluşlar ise ya bir önceki yıl ilk 500 sıralaması kapsamına girmemiş, ya da isminin açıklanmasını istememişlerdir. Sayıları az da olsa isminin açıklanmasını istemeyen bazı kuruluşların bilgileri, İSO 500 çalışmasında değerlendirmeye alınmakta ve büyüklükle ilgili değerlendirilmeler tam kapsamda verilmektedir.

Kuruluş bazında mali bilgilerin verildiği ana tabloda üretimden satışlara göre verilen sıralamalardan sonra sanayi kuruluşlarının bağlı bulunduğu odaların adları veya kamu kurumu oldukları yer almaktadır. Takip eden sütunda kamu veya özel sektördeki üretimden satışlara göre sıraları verilmiştir. Diğer gelen sütunlarda da konu edilen büyüklüklerde ilk sırada 500 kuruluş içindeki genel sıralaması ve ikinci sütunda ise özel veya kamudaki sıralaması yer almaktadır.

Üretimden Satışlara Göre En Büyükler

42 yılı tamamlayan çalışmada üretimden satışlara göre sıralamada 2005 yılına kadar ilk sırada sürekli olarak bir kamu kuruluşu yer almıştır. 2005 yılı ile birlikte bu durum değişmiş ve Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu bir özel sektör kuruluşu olmuş, izleyen yıllarda da bu durum devam etmiştir. 2005 yılından bu yana İSO 500'de ilk sırada özel sektör kuruluşu olan "TÜPRAŞ - Türkiye Petrolleri Rafinerileri A.Ş." bulunmaktadır.

2009 yılında da en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ'tır. TÜPRAŞ'ın İSO 500 içindeki payı takip eden kuruluşlardan farklı büyüklüktedir.

TÜPRAŞ'ın toplam üretimden satışlar içindeki payı 2006'da %10,1, 2007'de %9,1, 2008'de %11,4 iken, 2009'da %7,4'e ger-

Üretimden Satışlara Göre İlk Üç Kuruluş		
	Genel Sıra No	Üretimden Satışlar (Net) (Satış Vergileri Hariç)
TÜPRAŞ	1	15.495.595.133 TL
EÜAŞ	2	6.527.417.392 TL
OYAK-RENAULT	3	5.473.800.040 TL

Üretimden Satışlara Göre İlk Üç Özel Kuruluş			
	Özel Sıra No	Genel Sıra No	Üretimden Satışlar(Net) (Satış Vergileri Hariç)
TÜPRAŞ	1	1	15.495.595.133 TL
OYAK-RENAULT	2	3	5.473.800.040 TL
ARÇELİK	3	4	4.842.707.558 TL

Tüpraş, sıralamada 2009 yılında da ilk sırada yer alırken, toplam üretimden satışlar içindeki payı %11,4'ten %7,4'e gerilemiştir.

ilemiştir. 2009 yılındaki özellikle dünya emtia ve ham petrol fiyatlarındaki gerilemenin etkisi bu sonuçta etkin olmuştur.

2009 yılında İSO 500'de ikinci sırada bir kamu kuruluşu olan "EÜAŞ – Elektrik Üretim A.Ş." yer almaktadır. EÜAŞ 2008'de de ikinci sırada yer almaktaydı. İSO 500 içinde ilk 10 kuruluş arasında tek kamu kuruluşu olarak "EÜAŞ" yer almaktadır. 2008 yılı sıralamasında beşinci sırada yer alan "Oyak-Renault," 2009 yılında üçüncü sıraya yükselmiştir. Yine aynı şekilde, 2008 yılı sıralamasında yedinci sırada bulunan "Arçelik," 2009 yılında dördüncü sıraya kadar yükselmiştir. Beşinci sırada ise 2008 yılında altıncı sırada yer alan "Tofaş" bulunmaktadır.

2008 yılında üçüncü sırada yer alan "Ford," 2009 yılında altıncı sıraya gerilerken, yedinci sırada "Ereğli Demir ve Çelik" yer almıştır. Sekizinci sırada "Aygaz" yer alırken, "Vestel Elektronik" dokuz ve "Habaş" onuncu sırada yer almıştır. İlk onda yer alan kuruluşların 2009 yılında 2008 yılına göre sıralamadaki yerleri, olumsuz dış ve iç talepteki sektör farklılıkları nedeni ile iniş ve çıkışlar göstermektedir.

2009'da onbirinci sırada "İçdaş", onikinci sırada "İskenderun Demir ve Çelik" bulunmaktadır. Onüçüncü sırada yer alan "Toyota'yı", ondördüncü sırada "Petkim" ve onbeşinci sırada da "Türkiye Şeker Fabrikası A.Ş." takip etmiştir.

Bu sonuçlardan da görülebileceği üzere 2009 yılında ilk onbeş sanayi kuruluşu içinde iki kamu ve onüç özel kuruluş yer almıştır. 2008 yılında ise ilk on beşte tek bir kamu kuruluşu vardı. 2008 yılında ondokuzuncu sırada olan "Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş."nin, 2009 yılında onbeşinci sıraya yükselmesi ile kamu kuruluşu sayısı ikiye yükselmiştir.

Yaratılan Katma Değerde En Büyükler

İSO 500 çalışmasında kuruluşların üretici fiyatı ile yarattıkları brüt katma değer büyüklükleri de verilmektedir. Sıralamada yer alan bir kuruluş şayet brüt katma değer içindeki faktör gelirlerinden birinin açıklanmasını istemezse, brüt katma değerleri hesaplanmasına karşılık o kuruluşun sırasında brüt katma değer bölümü boş geçilmektedir.

TÜİK tarafından güncellenerek 2008 Mart ayında yayımlanan 1998=100 baz yıllık milli gelir serisinde faaliyet kolları itibarıyla verilen katma değerler temel fiyatlarla verilmektedir. Eski seride ise brüt katma değer üretici fiyatıyla verilmekte idi. İSO 500 çalışmasında da verilen brüt katma değerler üretici fiyatlarıyla hazırlanmaktaydı. Kuruluşların mali bilgilerin verildiği tabloda, kuruluş bazında verilen brüt katma değer eskiden olduğu gibi üretici fiyatlarla verilmektedir. Temel fiyatlarla verilen katma değer ile üretici fiyatlarıyla katma değer arasındaki kapsam farkı, üretici fiyatları ile verilen büyüklük içinde ürün üzerinden alınan dolaylı vergilerin olmamasıdır.

Yaratılan Katma Değere Göre İlk Üç Kuruluş		
	Genel Sıra No	Brüt Katma Değer
TÜPRAŞ	1	17.257.587.409 TL
Philsa Philip Morris	2	7.660.049.036 TL
-	3	-

Tıpkı üretimden satışlarda olduğu gibi, yaratılan brüt katma değerde (üretici fiyatlarıyla) de "TÜPRAŞ" Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşudur. 2007 yılında Türkiye GSYİH'nın %1,8'i kadar yaratılan katma değerde paya sahip olan "TÜPRAŞ", 2008'de %1,7'lik paya düşmüştür. 2009'da ise pay yine %1,8'e yükselmiştir. 2008 yılına göre, 2009'da cari fiyatla "TÜPRAŞ"ın yarattığı brüt katma değer Türkiye GSYİH içindeki payı %5,9 (0,1 puan) oranında artış sağlamıştır.

İkinci sırada ise yine 2008'de olduğu gibi "Philsa Philip Morris Sabancı" yer alırken, bu kategoride üçüncü ve dördüncü sıralarda yer alan kuruluşlar isimlerinin açıklanmasını istememişlerdir. Beşinci sırayı "Petrol Ofisi" alırken, katma değerde altıncı sırada yer alan kuruluş ise bir kamu kuruluşu olan "EÜAŞ – Elektrik Üretim A.Ş."dir. Yedinci ve sekizinci sıralarda ise sırasıyla "JTİ Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş." ve "Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş." yer alırken, dokuzuncu sırada "Aygaz" vardır. Yaratılan brüt katma değer sıralamasında onuncu sırada yer alan kuruluş ise isminin açıklanmasını istememiştir.

Yaratılan brüt katma değerde (üretici fiyatlarıyla) ilk on içindeki kuruluşlar büyük ölçüde dolaylı vergi ödeyen ve aynı zamanda da büyük oranlarda istihdam olanağı sağlayan kuruluşlardır. 2009 yılında yaratılan brüt katma değer sıralamasına göre en büyük ilk on kuruluş arasında sadece bir kamu kuruluşu yer almıştır.

En Fazla Kar Eden Kuruluşlar

2009 yılı sıralamasında en fazla kar eden kuruluş 1.423,7 milyon TL ile bir kamu kuruluşu olan "EÜAŞ - Elektrik Üretim A.Ş." dir. Bu kamu kuruluşu 2008 yılında 652,4 milyon TL zarar ederek kar ve zarar toplamında 500'üncü sırada yer almıştı. 2009 yılı karlılık sıralamasında "TÜPRAŞ" ikinci sırayı alırken, özel kuruluşlar arasında ilk sırada yer almıştır. Üçüncü sırada "Philsa Philip Morris Sabancı" yer alırken, "Ford Otomotiv" dördüncü sırada, bir

En Fazla Kar Eden İlk Üç Kuruluş		
	Genel Sıra No	Dönem Karı (V.Ö.)
EÜAŞ	1	1.423.726.131 TL
TÜPRAŞ	2	776.931.357 TL
Philsa Philip Morris	3	673.939.460 TL

En Fazla Kar Eden İlk Üç Özel Kuruluş			
	Özel Sıra No	Genel Sıra No	Dönem Karı (V.Ö.)
TÜPRAŞ	1	2	776.931.357 TL
Philsa Philip Morris	2	3	673.939.460 TL
FORD OTOMOTİV	3	4	456.191.851 TL

kamu kurumu olan "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu" ise beşinci sırada yer almıştır. Altıncı sırada yer alan "Türkiye Petroller A.O."nı, yedinci sırada "Arçelik" ve sekizinci sırada da "Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş." takip etmektedir. Dokuzuncu sırayı "Petrol Ofisi A.Ş.", onuncu sırayı da "BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş." almıştır.

2009 yılı sıralamalarında en fazla değişikliğin olduğu kategori karlılık sıralaması olmuştur. 2009 yılı karlılık sıralamasında ilk 10 içinde üç kamu ve yedi de özel sektör kuruluşu yer almıştır.

En Fazla İhracat Yapan İlk Üç Kuruluş		
	Genel Sıra No	İhracat (Bin \$)
OYAK-RENAULT	1	3.012.429
FORD OTOMOTİV	2	2.038.704
TOFAŞ	3	2.004.257

İhracatta Özel Kuruluşların Ağırlığı

Son yıllarda olduğu gibi 2009 yılında da İSO 500 ihracat sıralamasının ilk on kuruluşunda sadece özel kuruluşlar yer almıştır. 2009 yılı ihracat sıralamasında ilk sırada, 2008'de üçüncü sırada yer alan "Oyak-Renault" yer almıştır. İkinci sırada ise geçen yıla göre sıralamadaki yeri değiştirmeyen "Ford Otomotiv" gelmiştir. 2008 yılında ihracatta dördüncü sırada yer alan "TOFAŞ", 2009 yılında bir basamak üste çıkarak üçüncü sıraya yükselirken, geçen yıl birinci sıradaki "TÜPRAŞ" bu yıl dördüncü sıraya gerilemiştir. Beş, altı ve yedinci sıralarda, sırasıyla "Arçelik", "Toyota Otomotiv" ve "Vestel Elektronik" yer alırken; sekizinci sırada "Habaş", dokuzuncu sırada "Petrol Ofisi A.Ş." ve onuncu sırada da "İçdaş A.Ş." bulunmaktadır.

2009 yılında ilk on özel sektör kuruluşuna ait ihracatın, Türkiye toplam ihracatı içindeki payı %13,3'tür. Bu oranın 2008 yılı için %18 olduğu göz önüne alınırsa, ilk on kuruluşun toplam Türkiye ihracatı içindeki ağırlığının önemli bir oranda azalmış olduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik Büyüklükler

Türkiye ekonomisi cumhuriyetin kuruluşundan bu yana 86 yıllık sürede GSYİH'sını yılda ortalama olarak %4,6 oranında büyültmüştür. Bu büyüme süresince ekonominin ana sektörlerinden tarım sektörü katma değeri yılda ortalama %2,4, hizmetler %5,2 ve sanayi sektörü de %6,5 oranında büyümüştür. Son elli yılda da, özellikle planlı dönemin başlaması ile, kalkınma planlarında öncelikle sanayi sektörünün GSYİH içindeki payını arttırmak ve yapısal değişimi sağlamak hedef alınmıştır.

1982 yılına kadar ekonominin ana sektörü tarım sektörü iken, 1982'den sonra sanayi sektörü ekonominin ana sektörü ve lokomotif olma görevini almıştır. Yalnız bu gelişmede son dönemde bir duraklama ve olumsuz gelişme söz konusudur. Son güncelleştirilen milli gelir serisine göre sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı cari fiyatlarla 1998'de %26,8 iken, 2009 yılı sonunda %18,9'a gerilediği görülmektedir. Ekonomimiz için bu gelişmenin çok olumsuz bir durum olduğu ifade edilebilir.

Ekonomimizin ana sektörü olan sanayi sektörünün ardından gelen ulaştırma, haberleşme ve ticaret sektörünün gelişmesinde de en etkin olan sektör yine sanayi sektörüdür. Bu nedenle sanayi sektöründeki gelişmeler, ekonominin yönünü belirleyici bir rol oynamaktadır.

Sanayi sektörünün ekonomideki bu ağırlığı, Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmasının önemini daha da arttırmak-

tadır. Sanayi sektörü ekonomide önemli bir rol oynarken; İSO 500 çalışmasında yer alan kuruluşlar da sanayi sektöründe büyük bir ağırlığa sahiptir. Bu anlamda da çalışmadan elde edilen bulgular sanayinin geneli için son derece önemli ekonomik göstergelerdir. TÜİK tarafından güncellenen yeni milli gelir serisinde, özellikle imalat sanayinde, görülen GSYİH içindeki paylarda gerçekleşen erozyonu ekonomideki gelişme ile izah etmek doğru değildir. Türkiye gelişen bir ekonomi olması itibarıyla, gelişen ekonomiler arasında olan yükselen ekonomilerde olduğu gibi sanayi sektörü payını daima yüksek tutmak ve arttırmak zorundadır. Bu durum gerçekleşmezse sürdürülebilir büyümede ve istihdam sorununun çözümünde bir gelişme sağlamak oldukça zordur.

Güncellenen yeni milli gelir serisinde faaliyet kollarında yaratılan katma değer temel fiyatlarla hesaplanmaktadır. Eski seride ise faaliyet kollarında yaratılan katma değer üretici fiyatlar ile, yani, dahilde alınan KDV ve ÖTV dahil edilerek hesaplanmaktaydı. Bu nedenle İSO 500 kuruluşlarının yarattığı brüt katma değer sanayi sektörü ve imalat sanayii sektörü içindeki payı daha yüksekti. Temel fiyatlarla hesaplanan İSO 500 kuruluşlarının yaratmış olduğu katma değer, Türkiye ve imalat sanayii toplam katma değerleri içindeki payı küçülmüş oldu.

İSO 500 kuruluşlarının üretici fiyatlarıyla hesaplanan brüt katma değerinin, Türkiye GSYİH'sı içindeki payı 2007'de %9,3 iken, 2008'de %8,4'e gerilemiştir. 2009 yılında ise bu pay 0,2 puanlık

Ekonomik Büyüklüklerde Değişimler

2009 Yılı	500 Büyük Sanayi Kuruluşu		485 Özel Kuruluş		15 Kamu Kuruluşu	
	Cari Artış (%)	Sabit Artış (%)	Cari Artış (%)	Sabit Artış (%)	Cari Artış (%)	Sabit Artış (%)
Satış Hasılatı (Net)	-12,3	-13,1	-13,2	-14,0	3,5	2,4
Üretimden Satışlar (Net)	-13,1	-13,9	-14,0	-14,9	0,8	-0,2
Dönem Karı (V.Ö.)	10,8	9,7	9,1	8,0	20,7	19,5
Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	31,4	30,1	24,6	23,3	85,2	83,3
Duran Varlıklar	3,0	2,0	3,8	2,7	-0,6	-1,6
Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)	6,8	4,9	-0,8	-2,5	83,5	80,2
Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	6,4	4,5	0,9	-0,9	58,7	55,9
Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	8,0	6,1	5,1	3,2	53,6	50,8
"Üretici Fiyat Endeksi Sanayi Kesimi Yıllık Deflatörü"	101,0		101,0		101,0	
"Sanayi Sektörü Zimmi Fiyat Deflatörü"	101,8		101,8		101,8	

Ekonomik Büyüklüklerin Karşılaştırılması						
	2008 (%)			2009 (%)		
	500 BSK	486 ÖK	14 KK	500 BSK	485 ÖK	15 KK
Üretimden Satışlar (Net)	19,0	20,1	4,8	-13,1	-14,0	0,8
Satış Hasılatı (Net)	19,1	19,9	5,8	-12,3	-13,2	3,5
İhracat (\$)	24,2	25,1	-33,3	-31,7	-32,1	15,8
Dönem Karı (V.Ö.)	-13,3	-21,3	124,7	10,8	9,1	20,7
Dönem Zararı	450,0	339,6	7.336,2	-37,1	-31,4	-58,1
Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	-36,4	-40,1	25,4	31,4	24,6	85,2
Toplam Borçlar	38,3	38,4	37,2	-4,7	-4,9	-2,9
Kısa Vadeli Borçlar	35,8	33,4	51,1	-6,2	-6,0	-7,3
Uzun Vadeli Borçlar	44,2	50,7	4,9	-1,2	-2,7	11,9
Özkaynak	2,7	6,7	-10,8	9,8	9,2	12,1
Aktif (Varlık) Toplamı	18,8	21,9	5,3	2,2	1,5	5,5
Duran Varlıklar	13,7	19,3	-7,4	3,0	3,8	-0,6
Ödenen Faizler	68,7	71,8	39,0	-25,1	-25,3	-22,3
Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)	-3,7	-2,2	-17,0	6,8	-0,8	83,5
Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	-2,2	-0,4	-16,6	6,4	0,9	58,7
Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	0,8	6,2	-43,7	8,0	5,1	53,6

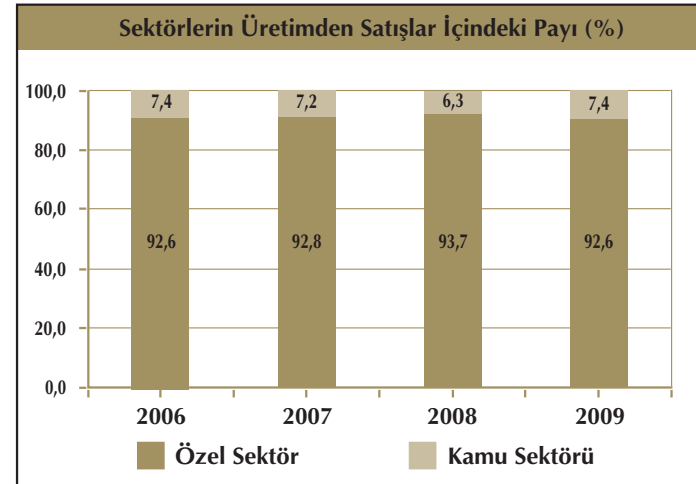
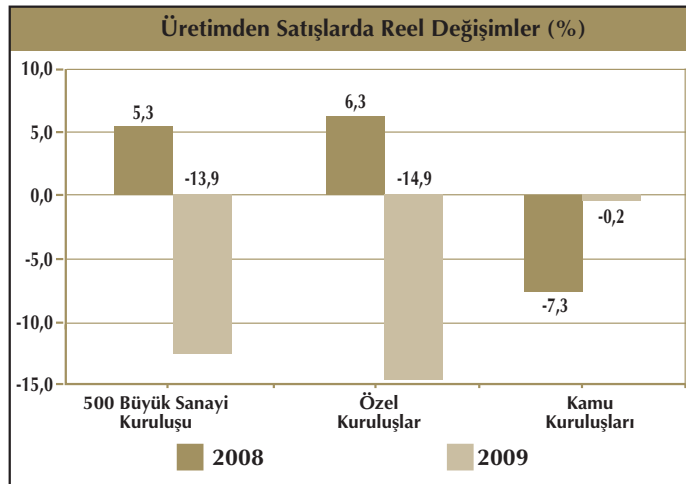
artışla %8,6'ya yükselmiştir. ISO 500 kuruluşlarının 2009 yılında yarattığı temel fiyatlarla katma değer, Türkiye temel fiyatlı sanayi sektörü katma değeri içindeki payı ise %25'tir. Bu payın 2008 yılındaki değeri %22,5 olduğu göz önüne alındığında, 2009 yılında paydaki artış 2,5 puandır.

ISO 500 içinde yer alan kuruluşlar çok yüksek oranlarda KDV ve ÖTV ödemektedirler. Nitekim 2009 yılında ISO 500 kapsamındaki kuruluşların ödedikleri dahilde alınan KDV ve ÖTV tutarı, ISO 500'ün yaratmış olduğu brüt katma değer, %54,4'ü kadar bir paya sahiptir. 2008 yılında söz konusu pay %48 idi. Yine aynı şekilde 2009 yılında ISO 500 kapsamındaki kuruluşların ödedikleri dahilde alınan KDV ve ÖTV tutarı, Türkiye toplamının %70'ine ulaşmıştır.

ISO 500'ün ekonomik büyüklüklerini analiz edildiğinde, 2009 yılında oldukça ilginç gelişmeler yaşandığı görülmektedir. 2009

yılında ISO 500 kuruluşlarının toplam üretimden satışları, bir önceki yıla göre cari fiyatlarla %13,1 oranında gerilemiştir. 2008'de ise %19'luk bir artış söz konusu olmuştu. 2009'da sadece özel büyük kuruluşlardaki azalış oranı ise %14'tür. Özel kuruluşların aksine, kamu kuruluşlarında ise %0,8 oranında bir artış söz konusu olmuştur. Sabit fiyatlarla ise özel kuruluşların üretimden satışları %14,9 oranında azalırken, kamu kuruluşlarınınki de %0,2 oranında azalmıştır. TÜİK'in açıkladığı üretim endeksi rakamlarına göre de 2009 yılının tamamında imalat sanayi üretiminde %10,9 oranında bir azalış gerçekleşmişti.

2009 yılı 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamında ekonomik büyüklükler kıyaslamaları yapılırken ticari faaliyeti çok yüksek bir kuruluşun, 2008 yılı İkinci 500 çalışmasında olduğu gibi, ISO Birinci 500'de ilk kez yer almış olması değerlendirmede sorun çıkarınca, değerlendirmede bu kuruluş kapsam dışı bırakılarak 499 kuruluşun büyüklükleri üzerinden kıyaslamalar

hazırlanmıştır. Buna karşılık bu kuruluşa ait rakamsal büyüklükler çalışmaya dahil edilmiştir. Fakat geçmiş yıl ile büyüklük kıyaslamalarında kapsam hatası yapmamak için kıyaslamaya bu kuruluş bilgileri dahil edilmemiştir.

Bunun yanında 2008 ve 2009 yıllarında, her iki yılda da, çalışmaya katılmış ve sıralamada yer almış 432 sanayi kuruluşu için kıyaslamalar kontrol için yapılarak ISO 500'ün sonuçları test edilmiştir. ISO 500 sonuçları ile söz konusu bu 432 kuruluşun üzerinden yapılan mukayeselerde sonuçlar oldukça yaklaşık ve benzer çıkmıştır.

2009 yılı ISO 500 değerlendirmelerinde bir hususa daha dikkat etmek gerekmektedir. Ekonomide sanayi sektörü sonuçları ile ISO 500 çalışmasını kıyaslarken toplu sonuçların değil, ISO 500 içindeki özel büyük sanayi kuruluşlarına ait sonuçlarla kıyaslamak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Zira ISO 500 çalışmasında yer alan kamu kuruluşu sayısı oldukça azdır. Fakat yinede toplamda kamu kuruluşlarının katkısı ile elde edilen sonuçları, ekonomide sektörün geneli ile kıyaslamak doğru sonuçlar vermeyebilmektedir. Bu nedenle sektörün geneli ile ISO 500'ü karşılaştırırken, ISO 500'deki özel büyük kuruluş sonuçlarını kullanmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

2009 yılında satış hasılatında da üretimden satışlara paralel olarak cari fiyatlarla %12,3 oranında bir azalış vardır. Özel kuruluşların satış hasılatındaki azalış oranı %13,2 seviyelerinde gerçekleşirken, kamu kuruluşlarında özellerin aksine %3,5 oranında artış vardır. 2008 yılı ISO 500 sonuçlarında ise toplam satışlar cari fiyatlarla %19,1 oranında artmıştı. 2009 yılında satış hasılatı sabit fiyatlarla özel kuruluşlarda %14,0 gerilerken, kamu kuruluşlarında %2,4 artış vardır.

Ekonomik büyüklüklerinden biri olan vergi öncesi dönem karında ise beklemediğimiz bir gelişme görülmektedir. Satış ve üretimden satışlar düşerken, dönem karı artmış, zarar düşmüş ve sonuçta dönem kar ve zarar toplamı da artış göstermiştir. Bu gelişmenin önemli bir nedeni, 2009'da 2008'e göre kredi faiz oranlarının büyük oranda düşmüş olması ve bunun sonucu olarak finansal giderlerde de büyük düşüşlerin gerçekleşmiş olmasıdır. Bu gelişmeyi zımnı olarak TÜİK'in üretim endeksi sonuçları ile yaratılan katma değer sonuçlarında görüp, 2009'da sanayi kuruluşlarının daha verimli çalıştıklarını ifade etmiştik. Bunun da nedeni üretimdeki düşüşlere karşılık, katma değerdeki düşüşlerin daha küçük boyutlu olması ve girdi/çıktı oranlarının küçülmüş olmasıdır.

Bu durum 2009 yılı ISO 500 kuruluşlarının gelir tablolarından görülebilmektedir. Kuruluşların 2008-2009 gelir tabloları incelendiğinde 2009 yılında geçen yıla kıyasla finansman giderlerinde çok büyük düşüşler yaşanmış ve ekonomik kriz bir anlamda üreticiyi daha verimli çalışmaya yönlendirmiştir. Ayrıca diğer olağan net gelirlerin bir önceki yıla göre özel kuruluşlarda %50,1 oranında artış göstermesi de vergi öncesi net dönem kar ve zarar toplamındaki artışa büyük katkısı olmuştur.

2009'da özel kuruluşların dönem karında bir önceki yıla göre cari fiyatlarla %9,1 ve sabit fiyatlarla da %8'lik artış vardır. 15 kamu kuruluşundaki bu artış oranları ise %20,7 ve %19,5'tir. Dönem zararında ise cari fiyatlarla özellerde %31,4, kamuda da %58,1'lik azalış vardır.

2009 yılı dönem kar ve zarar toplamında ise özel büyük kuruluşlarda cari fiyatlarla %24,6, sabit fiyatlarla da %23,3 oranında artış vardır. Kamu kuruluşlarında ise bu artışlar %85,2 ve %83,3'tür. Yalnız kardaki bu yüksek oranlı artış oranlarının, 2008'deki büyük düşüşlerin üzerine hesaplanmış olduğu göz önüne alınmalıdır. 2008'deki yüksek oranlı düşüşler, 2009'da telafi edilememiştir. 2009 sonuçları 2007'ye göre hala düşük seviyelerdedir. 2009 yılı ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ihracatı toplamda %31,7 ve özel kuruluşlarda %32,1 oranında düşerken, kamu kuruluşlarında %15,8 oranında artış gerçekleşmiştir.

Toplam borçlarda ise 2009 yılında ISO 500 genelinde %4,7, özellerde %4,9 ve kamuda da %2,9 oranında düşüş vardır. 2009 yılında ekonomide yaşanan daralma borçlarda bu sonucun elde edilmesinde önemli bir etmen olmuştur. Karlardaki olumlu gelişme özkaynağı müspet etkilemiş ve 2009'da özel büyük kuruluşlarda %9,2 ve kamu kuruluşlarında da %12,1 oranında artış gerçekleşmiştir. Aktif toplamında da cari fiyatlarla özel büyük kuruluşlarda %1,5 ve kamuda da %5,5'lik artışlar gerçekleşmiştir. Duran varlıklar 2009 yılında özel büyük kuruluşlarda cari fiyatla %3,8 oranında artarken, kamu kuruluşlarında %0,6 oranında gerilemiştir. Net katma değer bir parçası olan ödenen faizlerde ise 2009'da özel büyüklerde %25,3, kamuda da %22,3 oranında azalışlar olmuştur.

Faktör fiyatları ile net katma değer özel büyüklerde %0,8 azalmıştır. Sabit fiyatlarla azalış oranı ise %2,5'tir. Temel fiyatlarla katma değer ise özel kuruluşlarda cari fiyatla %0,9 artarken, sabit fiyatlarla %0,9 oranında düşmüştür. TÜİK'in milli gelir tahminlerinde ise sanayi sektörü temel fiyatlarla, cari olarak %4,3 ve sabit fiyatlarla da %6,9 azalmıştır.

Üretici fiyatlarıyla brüt katma değerde ise hesaplamaya KDV ve ÖTV dahil edilmiştir. Bu nedenle de özel büyük kuruluşlarda cari fiyatlarla %5,1 ve sabit fiyatlarla %3,2'lik artışlar vardır.

Görüldüğü gibi TÜİK'te toplam sanayi sektöründe cari fiyatlı temel fiyatlarla 2009 yılı katma değeri %4,3, sabit fiyatlarda da %6,9 oranında küçülürken, ISO 500 özellerde temel fiyatlı katma değerde cari fiyatla %0,9 artış, sabit fiyatla da %0,9 azalış söz konusudur. Bu iki sonuç arasındaki fark büyük kuruluşların 2009'da daha verimli çalışmalarından kaynaklanmıştır.

Sonuçta Türkiye sanayi sektörü katma değeri sabit fiyatlarla %6,9 küçülürken, ISO 500'de özel kuruluşlarda sabit fiyatla temel fiyatlı yaratılan katma değer ise %0,9 düşmüştür. Bu sonuçlardan hareketle 2009 yılında 500 büyük kuruluşun sanayi sektörü katma değerinin daha fazla düşmesini frenlediğini söyleyebiliriz.

Daha yapacak çok iş var.

Bu ülkenin kuruluşuna tanıklık ettiğimiz,
adım adım büyümesinde rol oynadığımız
günlerden Türk ekonomisinin en büyük,
dünyanın sayılı bankalarından biri
olduğumuz günlere...

Bizim hep yapacak çok işimiz oldu.

Türkiye'yi büyüten, Türkiye'yle
büyüyen bir banka olmak.
“Halkın itibar ve itimadından doğan”
bir banka olmak.
Türkiye'nin Bankası olmak...
böyle bir şey.

İlk 50 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun Ağırlığı

İşletme ölçeklerin ekonomik büyüklüklerde ağırlıklarını görebilmek açısından çalışma kapsamında yer alan kuruluşları 50'lik gruplar itibarıyla ayırıp, bu grupların üretimden satışlar, brüt katma değer, dönem kar ve zarar toplamı (V.Ö.), ihracat ve çalışanlar sayıları bakımından toplam içindeki yerleri tespit edilmektedir. Tıpkı geçmiş yıllarda olduğu gibi, 2009 yılında da ölçek ekonomisinin ekonomik büyüklükler üzerinde etkisi açık bir şekilde görülmektedir.

İSO 500'de ilk 50 sanayi kuruluşunun üretimden satışlar içindeki payı 2007 yılında %49,8 iken, 2008'de %52,6'ya çıkmıştı. Oranın yükselmesindeki ana etken 2008 yılında ilk 50 içinde petrol ve ana metal sanayindeki kuruluşların ağırlığının fazla olması ve bu ürün türlerinde diğer ürünlere göre fiyat artışlarının oldukça yüksek olmasıdır. 2009 yılında ise bu durumun tam aksine, bu ürün türlerinde diğer ürünlerdeki fiyat düşüşünden daha fazla düşüş gerçekleşmiş; bunun sonucunda da 2009'da ilk 50 kuruluşun üretimden satışlardaki payı %48,5'e gerilemiştir. Brüt katma değerde 2009 yılında ilk 50 kuruluşun payı %54,9'dur. 2008 yılında bu payın %53,7 olması göz önüne alındığında, oranda 1,2 puanlık bir artışın olduğu görülmektedir. 2007 yılındaki paya göre ise hala 3,2 puan daha küçüktür. 2009 yılında paydaki artış büyük oranda dolaylı vergilerdeki artıştan ileri gelmiştir.

2009 yılında ilk 500 içindeki ilk 50 kuruluşun kar ve zarar toplamının payı %41,2'dir. 2007 ve 2008 yıllarında ise bu pay %43,9 ve %58,8'dir. 2009 yılında genelde vergi öncesi kar ve zarar toplamında, 2008'e göre olumlu bir gelişme görülürken, bu olumlu gelişme ilk 50'nin altındakilerde daha açık bir şekilde kendini göstermişlerdir. 2009 yılında ilk 50 kuruluşun toplam ihracat içindeki payı %50,1'dir. Bu oran 2008 yılı için %56,5 seviyelerinde idi. İlk 50 kuruluşun ihracat payındaki 6,4 puanlık azalma, 2009 yılı ihracatında ana metal ve motorlu taşıt araçları

sanayileri ürünleri ihracatındaki düşüşlerin toplam ihracattaki düşüşten daha büyük boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır. Zira bu mal türünde üretim yapan kurumların ilk 50 kuruluşdaki ağırlığı oldukça fazladır. İstihdamda 2009 yılında ilk 50 kuruluşun 500 kuruluş içindeki payı %32,3'tür. Bu oran 2008'de %31,0 idi. 2009'da istihdamda 2008 yılına göre düşüş olmasına karşılık, ilk 50 kuruluşlardaki istihdam azalışı ufakta olsa diğer 450 kuruluşla göre daha küçük kalmıştır. 2009 yılında genel ekonomideki en olumsuz gelişmeler istihdamda yaşanmıştır.

2009 yılında İSO 500'deki ilk 50 kuruluş Türkiye GSYİH'nın %5,3'ünü yaratmışlardır. Yine aynı şekilde ilk 50 kuruluş Türkiye ihracatında 2009 yılında %22,7'sini gerçekleştirmişlerdir. Bu oranlar 2008 yılı için GSYİH'da %4,5 ve ihracatta da %29 idi. Bu bulgulardan anlaşılabileceği üzere İSO 500'ün Türkiye ekonomisi içindeki ağırlığı belirleyici rolünün yanı sıra, ilk 50 kuruluşun da Türkiye ekonomisindeki gelişmeleri önemli ölçüde etkilemiş olduğu görülmektedir.

İSO 500'de 50'lik grupların değerlendirilmesinde ölçek ekonomisinin avantajlarından birisinin de katma değer verimliliğinde ortaya çıktığı görülmektedir. 50'lik gruplar itibarıyla verilen tabloda nispi hasıla oranları incelendiğinde ilk 50'lik grupta bu oranın 170 gibi yüksek bir değerde olduğu, ancak ikinci 50'lik grupta bu oran 70,5'e gibi düşük bir değerde olduğu görülmektedir.

Bu oranın büyüklüğü o grubun verimliliğini gösterir. İsminin açıklanmasını istemeyen bir kuruluş 2009 yılında ilk 500 içine girmiş ve ticari faaliyetinin yüksek olması ve ödediği KDV ve ÖTV'nin büyüklüğü nedeni ile 401-450 grubundaki katma değer ağırlığını büyütürken, nispi hasıla oranını da aynı grup için geçen yılki 33,7 değerinden, bu yılki 184,7 değerine yükseltmiştir.

500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun Gruplara Göre Dağılımı (%)

	Üretimden Satışlar (Net)	Brüt Katma Değer	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	İhracat	Çalışanlar Sayısı	Nispi Hasıla Oranı
1-50	48,5	54,9	41,2	50,1	32,3	170,0
51-100	13,7	10,7	15,8	13,4	15,2	70,5
101-150	9,5	5,1	12,3	7,3	9,2	56,0
151-200	6,7	5,7	5,6	6,7	11,1	51,3
201-250	5,3	5,3	7,1	4,0	6,3	84,6
251-300	4,2	6,1	6,2	7,2	6,8	89,0
301-350	3,7	2,1	3,9	3,2	5,1	41,4
351-400	3,1	1,7	2,4	3,0	5,5	30,9
401-450	2,8	7,0	3,9	2,4	3,8	184,7
451-500	2,5	1,3	1,6	2,7	4,7	27,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-

YÜKSEK KALİTEMİZİN KAYNAĞI ADIMIZ OLDU

Her biri kendi kategorisinin önde gelen markaları **Canbebe**, **Canlady** ve **Canped**, Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada toplam 12 üretim tesisi ve 15 satış ofisi bulunan, Avrupa'nın hijyenik ürünler devi **Ontex**'in güvencesi ile yüksek kalite standartlarında üretiliyor.

Gücümüz adımızdan, kalitemiz kaynağından.

Ontex

canbebe

canlady

canped

Sektörlerin İhracat Performansı

2000'li yılların başından bu yana ihracat, ekonominin başarılı bir seyir içinde olmasında en önemli etmen olmuştur. 2008 yılı son çeyreğinde başlayan ve 2009 ilk yarısında şiddetini arttıran krizde ise dış talepte olan düşüş ekonomideki resesyonda en önemli et-kendir. 2001 krizinde olduğu gibi bu kez ihracattaki iyileşme ve toparlanma, iç talebin aksine, çok yavaş seyretmektedir.

2009 yılında Türkiye toplam ihracatı dolar bazında %22,6 oranında gerilerken, miktar bazındaki gerileme %7,2 ile sınırlı kalmıştır. ISO 500'ün 2009 yılı ihracatı ise 2008 yılına göre %31,7 oranında düşüş göstermiştir. Görüldüğü gibi ISO 500'ün ihracatı genel ihracattaki düşüşten 9,1 puan daha yüksek olmuştur.

2009 yılında ISO 500'de alt sektörler itibarıyla ihracat değişim oranları incelendiğinde; bir tek Gıda, İçki ve Tütün Sanayi'nde %1,1 oranında artış olduğu, diğer tüm alt sektörlerde değişen oranlarda azalışlar gerçekleştiği görülmektedir. 2009 yılında en yüksek oranlı ihracat düşüşü %57,6 ile Diğer İmalat Sanayi'nde gerçekleşirken, bu sektörü %54,1 ile Ana Metal ve %44,9 ile de Madencilik ve Taşocakçılığı sanayileri izlemiştir.

2009 yılı ISO 500 toplam ihracatı içinde en yüksek paya sahip olan alt sektör %27,5 ile Taşıt Araçları Sanayi'dir. Bu sektörün 2009 yılındaki ihracat düşüş oranı %29,2'dir.

%18'lik ihracat payıyla ikinci sırada yer alan Metal Eşya, Makine ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi'ni, üçüncü sırada 2008 yılında ilk sırada olan Ana Metal Sanayi %17,8'lik payla takip

etmiştir. Dördüncü sırada yer alan Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi'nin toplam ihracat içindeki payı ise %16,6'dır.

Diğer taraftan ihracatta en önemli alt sektörlerden biri olan Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi'nin 2009 yılı toplam ihracatı içindeki payının 2008 yılındaki %5,5 değerinden %6,2'ye yükselmiş olduğu görülmektedir. Söz konusu sektörün ihracatı da 2009 yılında 2008 yılına göre %22,6 oranında gerilemiştir.

2009 yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun ihracatı toplam satışlarının %26,3'ü kadardır. Bu oranın 2008 yılındaki değerinin %28,8 olması değerlendirildiğinde, 2009'da toplam satışlardaki ihracat payında 2,5 puanlık bir azalmanın olduğu anlaşılmaktadır.

**ISO 500 Kuruluşları'nın ihracatı
2008 yılında %24,2 oranında
artarken, 2009 yılında %31,7
oranında azalmıştır.**

İhracatın Sektörel Dağılımı								
Sektörler	İhracat (Bin \$)			Dağılım (%)			Değişim (%)	
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2008/2007	2009/2008
1- Madencilik ve Taşocakçılığı	768.147	1.197.127	659.180	1,4	1,8	1,4	55,8	-44,9
2- Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	2.665.768	3.044.434	3.079.068	4,9	4,5	6,7	14,2	1,1
3- Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	4.203.142	3.724.008	2.882.526	7,7	5,5	6,2	-11,4	-22,6
4- Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	383.866	456.798	331.169	0,7	0,7	0,7	19,0	-27,5
5- Kağıt ve Kağıt Ürün. ve Basım San.	284.301	365.852	277.528	0,5	0,5	0,6	28,7	-24,1
6- Kimya. Petrol Ürün., Lastik ve Plastik San.	7.592.963	10.546.467	7.653.641	13,9	15,6	16,6	38,9	-27,4
7- Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	1.354.901	2.118.732	1.930.683	2,5	3,1	4,2	56,4	-8,9
8- Ana Metal Sanayi	11.237.736	17.935.348	8.235.505	20,6	26,5	17,8	59,6	-54,1
9- Metal Eşya, Makina ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi	8.735.285	10.041.744	8.305.020	16,0	14,8	18,0	15,0	-17,3
10- Taşıt Araçları Sanayi	16.919.303	17.970.167	12.722.567	31,0	26,5	27,5	6,2	-29,2
11- Diğer İmalat Sanayi	328.410	227.111	96.224	0,6	0,3	0,2	-30,8	-57,6
12- Elektrik Sektörü	51.946	88.117	51.652	0,1	0,1	0,1	69,6	-41,4
Toplam Sanayi Sektörü	54.525.768	67.715.905	46.224.763	100,0	100,0	100,0	24,2	-31,7

A
SINIFI
-%50

DOĞANIN UYUMUNU BOZMAYIN!

Arçelik'ten dünyanın en tasarruflu çamaşır makinesi Ekonomist. A sınıfı makinelerden bile %50 daha az enerji harcar.

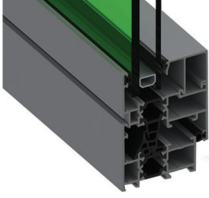
IEC/EN 60456 performans ölçme standardına göre, Pamuklu Eko 60 °C programı A enerji sınıfından %50 daha tasarrufludur.

arçelik

SARAY® Alüminyum

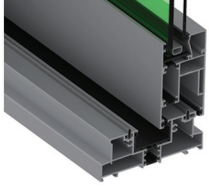
KORURUZ

ALÜMİNYUM PENCERE SİSTEMLERİ

Saray Alüminyum yüksek yalıtımlı pencere sistemleri, Avrupa normları (Euro Norm) dikkate alınarak tasarlanmış yüksek yalıtıma sahip pencere sistemleridir. Double Touch özellikli özel tasarımı conta sayesinde, ısı izolasyonu ve sızdırmazlık üst düzeye çıkarılmıştır.

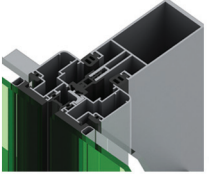
SÜRERİZ

ALÜMİNYUM SÜRME SİSTEMLERİ

Kanat aralığı 250-300 kg olan ve 3 metreye kadar yükseklik sağlayan bir sistemdir. Kanat-kasa arasında EDPM fitiller kullanıldığından rolasyon üst seviyededir. Bu tasarım sayesinde sürmede yüksek yalıtım ve daha büyük ölçülerin yapılabilmesi sağlanmaktadır. Sistemin en büyük özelliği, ithal mekanizma sayesinde kullanıcıya kolay kullanım imkanı sunmaktadır. Kasa gövde derinliği 128 mm'dir.

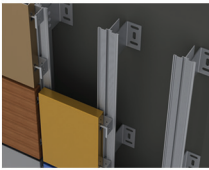
GİYDİRİRİZ

ALÜMİNYUM GİYDİRME CEPHE SİSTEMLERİ

50 mm kesit derinliğine sahiptir. Çok fonksiyonludur. Yatay profili kертmeden düşey olarak uygulama yapılabilme olanağı vardır. Kolay işçilik ve ekonomik olma özelliği bulunmaktadır. Az aksesuar, kolay montaj, hızlı imalat özelliklerine sahiptir. Hem kертmeli hem de özel aksesuar kullanılarak kертme yapmadan kondens kanallı sistemi oluşturulabilmektedir.

KAPLARIZ

ALÜMİNYUM KOMPOZİT PANEL SİSTEMLERİ

İki yüzü alüminyum levha ile kaplı ortası beyaz polietilen çekirdekten oluşan, bir yüzü renkli alüminyum kompozit levhadır. Saray Alüminyum Kompozit Paneller, mimar ve tasarımcılara yaratıcı ve özgün binalar yapmak için sınırsız fırsatlar sunar. Dış ve iç cephelerde kolaylıkla uygulanabilir. Hafifliği, sağlamlığı, esnekliği, düz yüzeyler sağlaması ve diğer yapı elemanlarını destekleyici özelliği ile tüm dünyada tercih edilen bir kaplama malzemesidir.

DÜŞÜNÜN

Binanızı, sıradan kompozit panellerle kaplarsanız yılda en az 2 kez cehpesini nasıl temizleyeceğinizi siz düşünün.

DÜŞÜNMEYİN

Binanızı kir, toz, su tutmayan ve Türkiye’de bir ilk olan **“SARAYBOND NANO PVDF” Alüminyum kompozit panel** ile kaplarsanız, cehpesini nasıl temizleyeceğinizi düşünmezsiniz.

Saraybond Nano PVDF Panellerin Avantajları

- Kendi kendini temizleme özelliğiyle suyu ve kiri üzerinden hemen atar.
- Parlak ve pürüzsüz bir yüzeye sahiptir.
- Güneş ışınlarına ve kimyasal etkileri karşı daha dayanıklıdır.
- Nano boya polimerleri doğaya zararsız ve zehirsizdir.
- Yıllara meydan okur.

Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşlar

İSO 500 kapsamında yer alan yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 2007 yılında 143 iken, 2008'de 148'e yükselmiş ve 2009'da da tekrar 5 kuruluş artarak sayı 153'ü bulmuştur. Son beş yılda İSO 500 kapsamındaki yabancı sermaye paylı kuruluş sayıları devamlı artış göstermiştir. 2009 yılında İSO 500'deki 153 yabancı sermayeli kuruluşun, 500 kuruluşun üretimden satışları içindeki payı %33,4 tür. Bu payın 2008 yılı için %30,4 olduğu dikkate alındığında, payda 3 puanlık bir artışın olduğu anlaşılmaktadır.

Brüt katma değerde ise yabancı sermayeli 153 kuruluşun 500 kuruluş içindeki payı 2009 yılında %40,3'tür. Oranın yüksek olması yabancı sermayeli kuruluşların yerli sermayeli kuruluşlara göre daha yüksek oranda katma değer verimliliği ile çalıştıklarını göstermektedir. 2009 yılında İSO 500'de yer alan yabancı sermaye paylı 153 kuruluşun toplam dönem kar ve zarar toplamı içindeki payı %38,7'dir.

İhracatta ise 500 içindeki yabancı sermaye paylı kuruluşların payının 2008 yılındaki %44,2 değerinden, 2009 yılında 4,7 puanlık artışla %48,9'a yükselmiş olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan da görülebileceği gibi 500 büyük kuruluş içindeki yabancı sermaye paylı kuruluşlarının ekonomik büyüklükler içinde en yüksek payları ihracattadır.

İstihdamda yabancı sermayeli kuruluşların payının 2008 yılına göre az da olsa azalmış olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı sermayeli 153 kuruluşun 500 içindeki payı 2008 yılında %31,2 seviyelerinde iken, 2009 yılında %29,8'e gerilemiştir. 2009 yılında yabancı sermayeli kuruluşların 500 büyük sanayi kuruluşlarına göre nispi hasıla oranı 2008 yılındaki 130,7 değerinden 135,2'ye yükselmiştir. Bu oranın yüksek olması

yabancı sermayeli kuruluşların daha yüksek katma değer verimliliği ile faaliyette bulunduklarını göstermektedir.

Yabancı sermaye paylı kuruluşlar ellilik gruplar halinde incelendiğinde, 2009 yılında ilk 50 kuruluş içinde yabancı sermaye paylı kuruluş sayısının 20 olduğu görülmektedir. 2008 yılında bu sayı 18 idi. 2009 yılında ilk 50 büyük kuruluş içindeki 20 yabancı sermayeli kuruluşun toplam üretimden satışlar içindeki payının %17,4 olduğu görülmektedir. 500 Büyük Sanayi Kuruluşunda yabancı sermayeli kuruluşların ilk 50 kuruluşun üretimden satışlar içindeki payı, 500 içindeki yabancı sermayeli kuruluşların payının toplamının yarısından fazladır. Brüt katma değerde ilk 50'de yabancı sermaye paylı kuruluşların payı 2008 yılındaki %17,3 değerinden 3,2 puan artarak, 2009 yılında %20,5'e yükselmiştir.

İlk 50'de yer alan 20 yabancı sermaye paylı kuruluşun, 500 büyük kuruluş dönem kar ve zarar toplamı içindeki payı 2009 yılında %18 seviyelerindedir. İhracatta ise ilk 50'deki yabancı sermaye paylı kuruluşların 500 büyük kuruluş toplam ihracatı içindeki payının 2008 yılındaki %27,7 değerinden az da olsa artarak 2009 yılında %28,9'a yükselmiş olduğu görülmektedir. Daha önceki yıllarda olduğu gibi, 2009 yılında da ilk 50'deki yabancı sermaye paylı kuruluşların payının en yüksek olduğu gösterge yine ihracattır. Bu bulgu da yabancı sermaye paylı kuruluşların ihracat odaklı ürünlere daha fazla ağırlık verdiklerini göstermektedir.

İSO 500'ün ilk 50 kuruluşu içinde yer alan yabancı sermaye paylı kuruluşların istihdamdaki payı %10,5 ile geçen yıla göre çok fazla değişmemiştir. Nispi hasıla oranında ise 500 büyük kuruluşla göre ilk 50 kuruluş içinde yabancı sermayeli kuruluşlarının oranı 195,7 iken, yabancı sermayeli kuruluşlara göre ise 144,8'dir.

Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşların Gruplara Göre Dağılımı (%)

	Kuruluş Sayısı	Üretimden Satışlar (Net)	Brüt Katma Değer	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	İhracat	Çalışanlar Sayısı	Nispi Hasıla Oranı (500 BSK'ya Göre)	Nispi Hasıla Oranı (YSK'ya Göre)
1-50	20	17,4	20,5	18,0	28,9	10,5	195,7	144,8
51-100	15	4,2	5,1	3,3	6,0	4,7	110,2	81,5
101-150	16	3,1	1,7	3,5	2,7	2,7	64,8	48,0
151-200	20	2,7	3,5	3,6	3,0	3,5	99,6	73,7
201-250	13	1,4	2,6	3,0	0,8	1,7	149,5	110,6
251-300	17	1,4	4,5	3,6	4,2	2,0	222,6	164,7
301-350	17	1,2	0,9	1,5	1,1	1,5	59,3	43,9
351-400	10	0,6	0,3	0,7	0,6	0,7	52,0	38,5
401-450	14	0,8	0,7	0,4	0,9	1,1	60,9	45,1
451-500	11	0,5	0,5	1,1	0,9	1,5	32,5	24,0
	153	33,4	40,3	38,7	48,9	29,8	135,2	-

YSK: Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşlar

STANDARTLARIMIZ DÜNYANIN ÜSTÜNDE!

Namet, üretimini yeni Çayrova Entegre Et ve Et Ürünleri Tesisi'nde, her açıdan Avrupa ve dünyanın en ileri standartlarına uygun olarak gerçekleştirmektedir. IFS ve BRC Global Gıda Standartı 5. versiyonu, ISO 9001 ve 22000, Food Safety System 22000 ve TSE sertifikaları, Namet'in sofralarınıza getirdiği kalite, sağlık ve güvenin kanıtıdır.

Food Safety System
Certification 22000

500 Büyük Sanayi Kuruluşu İçinde ISO Üyeleri

ISO 500 içinde yer alan kamu kuruluşları sayısının çok az olmasına karşın, özellikle EÜAŞ'ta 2008 yılında 652,5 milyon TL olan zararın, 2009'da 1.423,7 milyon TL kara dönüşmesi; kamu kuruluşlarının yarattığı katma değeri çok büyük boyutta arttırmış, bunun sonucunda da 500 Büyük Sanayi Kuruluşunda da temel fiyatlı katma değer artışı %6,4'e yükselmiş bulunmaktadır. 500 Büyük Sanayi Kuruluşundaki bu kapsam farkı nedeni ile TÜİK sonuçları ile özel büyük sanayi kuruluşlarını kıyaslamak daha sağlıklı ve tutarlı sonuçlar verecektir.

ISO 500 kapsamındaki ISO üyesi kuruluş sayısı 2007'de 213 iken, 2008'de 209'a gerilemiştir. 2009 yılında ise 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamında ISO üyesi kuruluş sayısı daha da gerileyerek 190'a inmiştir. 2009 yılında 2008'e göre 19 ISO üyesi kuruluş 500 kapsamından eksilmiş görülmektedir. 2009 yılında ISO 500 kapsamındaki 190 kuruluşun 189'u özel ve 1 tanesi de kamu kuruluşudur. 2009'da ISO üyesi sayısında, 2008 yılına göre 17 özel kuruluş ve 2 kamu kuruluşu kapsama girememiştir.

2009 yılında ISO üyesi 190 sanayi kuruluşunun toplam üretimden satışlardan aldığı pay %45,5'tir. Bu oran 2008 yılında %45 idi. Sonuçlardan da görülebileceği gibi 2009'da ISO üyesi olanların üretimden satışlardaki payında 0,5 puanlık artış vardır. Bu sonuç, ISO üyesi olanlardaki azalmanın 500 sıralamasında son sıralara yakın olanlarda yoğunlaştığını işaret etmektedir.

Satış hasılatında ISO üyesi olanların 2008 yılında %44,1 olan payı, 2009 yılında 1 puan artarak %45,1'e yükselmiştir. ISO üyesi sayısındaki azalmaya rağmen toplam satış hasılatı içindeki payda az da olsa artış söz konusudur.

İhracatta da aynı gelişme yaşanmış; 2008 yılında %52,8 olan ISO üyelerinin toplam ihracat içindeki payı, 2009 yılında az da olsa artarak (0,8 puan) %53,6'ya yükselmiştir. 2009 yılında Türkiye ihracatı dolar bazında %22,6 oranında azalırken, ISO 500'ün ihracatı %32,7 oranında azalmış, ISO üyelerinin ihracatındaki azalış ise %30,6 oranında olmuştur.

2009 yılında elde edilen vergi öncesi dönem karının %42,5'i ISO üyelerine aittir. 2008 yılında %45,5 olan bu oranda, 2009 yılında 3 puanlık bir azalış gerçekleşmiştir. Dönem zararında ise ISO üyelerinin 2008 yılında %29,9 olan payının, 2009 yılında 14,8 puan azalarak %15,1'e gerilemiş olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamında da 2009 yılında 2008 yılına göre 4,2 puanlık bir azalış gerçekleşmiş ve ISO üyelerinin payı %52,2'den %48'e gerilemiştir. ISO üyelerinin vergi öncesi kar ve zarar toplamı 2009 yılında 2008 yılına göre %23,1 oranında artış göstermiştir.

2009 yılında ISO üyesi kuruluşlarının toplam borcu 49.622 milyon TL'dir. ISO 500'ün toplam borcu ise 126,145 milyon TL idi. 2009'da ISO üyesi kuruluşlara ait borçların toplam borçlar içindeki payı %39,3'tür. 2008 yılındaki %40,3 değerine göre, payda 1 puanlık bir düşüş olmuştur. 2009 yılında ISO üyesi kuruluşlarının borçları 2008 yılına göre %6,0 oranında azalmıştır.

2009 yılında ISO üyesi 190 büyük sanayi kuruluşunda çalışan sayısı 194.376 kişidir. 2008 yılındaki 220.427 kişilik çalışan sayısına göre, %11,8 oranında (26.051 kişi) azalma gerçekleşmiştir. ISO 500 özel büyük kuruluşlarındaki çalışanlar sayısında ise %6,7 oranında azalma gerçekleşmiştir.

2009 yılında ISO üyesi 190 kuruluşta çalışanların toplam içindeki payı %37,6'dır. 2008 yılındaki %40,6 değerine göre, paydaki azalış 3 puandır. Özellikle çalışan sayısında ISO üyeleri ile ilgili büyüklükteki azalmada 2008'de 209 olan ISO üye sayısının 190'a gerilemesi önemli rol oynamıştır. Buna karşılık ödenen ücretlerde 2009'da ISO üyesi kuruluşların payı %43,6'dır. 2008'de bu oranın %43,7 olduğu dikkate alınırsa, çalışan sayısındaki azalmaya rağmen, ödenen ücretler içindeki ISO üyeleri payının değişmemiş olduğu anlaşılmaktadır.

Net katma değerde ise 2008 yılında %48,5 olan ISO üyeleri payının, 2009 yılında %45,1'e gerilemiş olduğu; temel fiyatlarla brüt katma değer payının da %46,1'den %43,7'ye gerilediği görülmektedir. Brüt katma değer payındaki azalış 2008 yılına göre 2,4 puandır.

Ödenen KDV + ÖTV'deki ISO üyeleri payı ise 2008 yılındaki %34,2 değerinden 6,1 puan artarak %40,3'e yükselmiştir. Üretici fiyatlarıyla yaratılan brüt katma değerde 2008 yılında %40,4 olan ISO üyeleri payı, 2009 yılında %42'ye yükselmiştir.

2009 yılında ISO üyelerinin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamına dahil olanlarının yarattıkları net katma değer dağılımında ödenen maaş ve ücretlerin payı 2008 yılına göre sadece 0,1 puan artmış ve %55,7'ye yükselmiştir. Ödenen faizlerin faktör gelirleri içindeki payı ise 2008 yılındaki %16,4 değerinden %10'a gerilemiştir. Payda 2009 yılında 6,4 puanlık büyük bir düşüş gerçekleşmiştir.

Ödenen faizlerdeki bu düşüş milli gelir anlamındaki kara ilave edilmiş gibi görülmektedir. 2008 yılında ISO üyelerinin yarattığı net katma değerdeki milli gelir anlamındaki karın payı %28 iken, 2009 yılında 6,3 puan artmış ve %34,3'e yükselmiştir. Finansman giderlerindeki küçümsenemeyecek boyuttaki büyük düşüş bu artışta en önemli etmen olmuştur.

İSO Üyesi Kuruluşlarda Faktör Gelirleri Dağılımı (%)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Maaş ve Ücret Ödemeleri	89,7	59,3	61,2	52,9	61,4	51,9	55,9	55,6	55,7
Ödenen Faizler	78,8	21,8	12,0	9,5	8,0	8,8	8,1	16,4	10,0
Ödenen Kiralar	2,9	1,6	2,0	-	-	-	-	-	-
Milli Gelir Anlamında Kar	-71,4	17,3	24,8	37,6	30,6	39,3	36,0	28,0	34,3
Net Katma Değer	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Arasına Giren İSO Üyesi Sanayi Kuruluşları (TL)					
	A 500 Büyük Sanayi Kuruluşu	B İSO Üyesi 190 Sanayi Kuruluşu	C İSO Üyesi Özel 189 Sanayi Kuruluşu	B/A (%)	C/A (%)
Üretimden Satışlar (Net)	210.567.451.190	95.873.930.849	95.755.622.965	45,5	45,5
Satış Hasılatı (Net)	271.615.669.868	122.533.448.173	122.407.301.973	45,1	45,1
İhracat (Bin \$)	46.224.763	24.781.386	24.781.386	53,6	53,6
Dönem Karı (V.Ö.)	18.700.175.811	7.946.639.700	7.929.621.426	42,5	42,4
Dönem Zararı	3.145.166.975	474.124.525	474.124.525	15,1	15,1
Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	15.555.008.836	7.472.515.175	7.455.496.901	48,0	47,9
Toplam Borçlar	126.145.413.029	49.622.477.561	49.591.130.898	39,3	39,3
--Kısa Vadeli Borçlar	86.163.036.709	35.599.724.881	35.590.821.021	41,3	41,3
Mali Borçlar	27.746.883.165	12.336.511.247	12.336.062.212	44,5	44,5
Diğer Borçlar	58.416.153.544	23.263.213.634	23.254.758.809	39,8	39,8
--Uzun Vadeli Borçlar	39.982.376.320	14.022.752.680	14.000.309.877	35,1	35,0
Mali Borçlar	30.165.290.239	10.522.176.624	10.521.923.912	34,9	34,9
Diğer Borçlar	9.817.086.081	3.500.576.056	3.478.385.965	35,7	35,4
Özkaynak	130.253.068.804	48.473.801.514	48.417.366.966	37,2	37,2
--Ödenmiş Sermaye	88.324.045.874	25.158.882.250	25.120.859.735	28,5	28,4
--Sermaye Yedekleri	5.208.516.608	2.099.856.845	2.099.856.845	40,3	40,3
--Kar Yedekleri	44.038.272.073	19.079.880.465	19.075.061.422	43,3	43,3
--Net Dönem Karı	15.771.020.726	6.661.248.633	6.647.655.643	42,2	42,2
--Birikmiş Zarar	23.088.786.477	4.526.066.679	4.526.066.679	19,6	19,6
Aktif (Varlık) Toplamı	256.398.482.393	98.096.279.289	98.008.498.078	38,3	38,2
--Dönen Varlıklar	138.077.759.671	55.880.080.496	55.869.091.969	40,5	40,5
--Duran Varlık Topl.	118.320.722.722	42.216.198.793	42.139.406.109	35,7	35,6
--Maddi Duran Var. Top.	79.861.968.694	23.860.965.775	23.792.975.215	29,9	29,8
--Diğer Duran Varlık	38.458.754.028	18.355.233.018	18.346.430.894	47,7	47,7
--Birik. Amortisman.	143.087.249.001	54.032.843.619	53.987.767.831	37,8	37,7
Ücretle Çalışanlar	516.305	194.376	193.926	37,6	37,6
Ödenen Maaş ve Ücretler	19.466.386.470	8.480.829.015	8.453.554.131	43,6	43,4
Ödenen Faizler	3.782.613.189	1.555.488.570	1.555.325.305	41,1	41,1
Milli Gelir Anlamındaki Kar	11.012.771.132	5.409.779.418	5.393.552.526	49,1	49,0
Net Katma Değer	34.261.770.791	15.446.097.003	15.402.431.962	45,1	45,0
Amortismanlar	10.033.603.100	3.994.553.167	3.991.270.570	39,8	39,8
Diğer Dolaylı vergiler	675.529.294	231.990.732	231.990.732	34,3	34,3
Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	44.970.903.185	19.672.640.902	19.625.693.264	43,7	43,6
Ödenen KDV + ÖTV	46.903.958.803	18.920.906.271	18.920.906.271	40,3	40,3
Sübvansiyonlar	223.522.452	89.638.552	89.638.552	40,1	40,1
Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	91.651.339.536	38.503.908.621	38.456.960.983	42,0	42,0

Özel Sektörde ISO Üyeleri

2009 yılında ISO 500 kapsamındaki özel kuruluşların sayısı bir önceki yıla göre bir adet azalmıştır. 2009 yılında ISO 500 kapsamında 485 adet özel sektör kuruluşu vardır. 42 yıllık ISO 500 çalışmasında 2005 yılı ile birlikte ilk sırayı alan özel sektör kuruluşları sonraki yıllarda da bu durumu devam ettirmişlerdir.

2009 yılında ISO 500'de 485 adet olan özel büyük sanayi kuruluşunun 189 tanesi de ISO üyesi özel büyük sanayi kuruluşudur. Son yıllarda ISO 500 içinde ISO üyesi kuruluşlarda görülen azalış eğilimi, kriz yılı olan 2009'da biraz daha hızlanmış görülmektedir.

ISO üyesi özel büyük sanayi kuruluşlarının, ISO 500 içindeki özel kuruluşlar içindeki sayısal ağırlığı 2007'de %43,3 iken, 2008'de %42,4'e ve 2009'da da %39'a gerilemiş bulunmaktadır. 2008'de ISO üyesi özel sanayi kuruluşlar toplam üretimden satışların %47,8'ini gerçekleştirirken, 2009 yılında bu oran 1,3 puan artarak %49,1'e yükselmiştir. 2009 yılında üretimden satışlarda ISO üyelerinin payı %49,1 iken, sayısal ağırlıklarının %39 olması; ISO üyesi özel sanayi kuruluşlarının ekonomik ağırlıklarının daha büyük olduğunu işaret etmektedir.

2009 yılında ISO üyesi 189 özel büyük sanayi kuruluşunun yaptığı ihracat, ISO 500'deki 485 özel büyük sanayi kuruluşlarının yaptıkları ihracatın %54,4'ü kadardır. 2008 yılındaki %53,2'lik orana göre 2009 yılında oranda 1,2 puanlık bir artış söz konusu olmuştur. 2009 yılında ISO üyesi özellerin ihracatı dolar bazında %30,6 oranında azalma gösterirken, Türkiye toplam ihracatı da dolar bazında %22,6 oranında azalmıştır.

ISO üyesi özel kuruluşların ihracatı 2009 yılında Türkiye ihracatının %24,3'ü kadardır. 2008 yılındaki %27,1 oranına göre payda 2,8 puanlık bir azalma gerçekleşmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında 2009 yılı toplam ihracatının dolar bazında %22,6 azalmasına karşın, ISO üyesi özel kuruluşlar ihracatının %30,6 oranında azalmış olması etken olmuştur.

Vergi öncesi dönem karında ISO üyesi 189 özel kuruluşun, 485 özel büyük kuruluş içindeki payı %50,1'dir. 2008 yılındaki %52,8 değerine göre 2009 yılında 2,7 puanlık bir azalma olmuştur. 2009 yılı ISO üyesi özel kuruluşların dönem zararı 2008 yılına göre %68,3 oranında azalmıştır. 2009 yılında ISO üyesi özel kuruluşların dönem zararının 485 özel kuruluş dönem zararı içindeki payı %17,6'dır. 2008 yılındaki %38'lik paya göre 20,4 puan azalış söz konusudur.

2009 yılında ISO üyesi özel büyük sanayi kuruluşlarının vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamının, özel büyük sanayi

kuruluşları içindeki payı %56,7'dir. Bu pay 2008 yılı için %58,5 idi. 2009 yılında payda 1,8 puanlık bir azalma vardır. 2009 yılında ISO üyesi özel kuruluşların vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamı, 2008 yılına göre %23,5 oranında artmıştır. 189 ISO üyesi özel kuruluşun kar ve zarar toplamı performansı, 485 büyük özel kuruluşla göre biraz daha düşüktür.

Toplam borçlarda ISO üyesi özel kuruluşların payı, özel büyük kuruluşların %45,6'sı kadardır. 2008 yılındaki %45,7'lik orana göre çok önemli bir değişiklik olmamıştır.

2009 yılında ISO üyesi özel kuruluşların özkaynaklarının, toplam özel kuruluşlar özkaynakları içindeki payı 2008 yılındaki %45,4 değerinden 1 puanlık artışla %46,4'e yükselmiştir. Aktif toplamında ise 2009'da ISO özel kuruluşlarının, ISO 500 özel kuruluşları içindeki payı %46'dır. Bu payda da 2008 yılında %45,6'lık paya göre 0,4 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

Ücretle çalışanlar sayısı 2009'da ISO üyesi özel büyüklerde 193.926 kişidir. ISO özel büyüklerin sayısı 2009 yılında 17 kuruluş azalış göstermesi sonucu, 2008 yılındaki 219.213 kişilik çalışan sayısına göre %11,5 oranında azalma görülmüştür. 2009 yılında ISO üyesi özel büyük kuruluşlarda çalışan sayısı 2008 yılına göre 25.287 kişi azalmıştır. 2009'da ISO üyesi özel büyüklerde maaş ve ücret ödemeleri de %0,4 oranında azalmıştır. 2009'da ISO üyesi özel kuruluşlarda ödenen maaş ve ücretlerin, ISO 500 özel kuruluşları içindeki payı ise %51,5'ten %52,7'ye yükselmiştir.

189 ISO özel büyük kuruluşunun ödemiş olduğu faizler 2009 yılında 2008'e göre %37,4 düşmüştür. 2009 yılında ISO özel kuruluşlarının ödemiş olduğu faizler toplam özellerin ödemiş olduğu faizlerin %44,7'si kadardır. 2008'deki %53,9 oranına göre oranda 9,2 puanlık bir düşüş gerçekleşmiştir.

Net katma değerde ISO üyesi özel büyüklerin, toplam özel kuruluşlar içindeki payı da 2009 yılında 2008 yılına göre sadece 0,2 puan artarak %53 olmuştur. ISO üyesi özel kuruluşların 2009 yılı brüt katma değerinde temel fiyatlarla cari artış 2008 yılına göre %2,6'dır. ISO üyesi özel kuruluşların yaratmış olduğu brüt katma değer toplam içindeki payı da %50,6'dan %50,8'e yükselmiştir.

2009 yılında ödenen KDV + ÖTV'de ISO üyesi özel kuruluşların payı, toplam özellerin %41,3'ü kadardır. Bu oran 2008'de %34,9 oranında idi. Üretici fiyatlarıyla brüt katma değerde ISO özellerin yarattığı katma değer toplam özel kuruluşlar içindeki payı da 2008 yılına göre 2,9 puan artarak %45,7'ye yükselmiştir.

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Arasına Giren İSO Üyesi Özel Sanayi Kuruluşları (TL)			
	A 485 Özel Sektör Büyük Sanayi Kuruluşu	B İSO Üyesi Özel 189 Büyük Sanayi Kuruluşu	B/A (%)
Üretimden Satışlar (Net)	195.075.094.155	95.755.622.965	49,1
Satış Hasılatı (Net)	255.120.420.185	122.407.301.973	48,0
İhracat (Bin \$)	45.568.540	24.781.386	54,4
Dönem Karı (V.Ö.)	15.835.898.005	7.929.621.426	50,1
Dönem Zararı	2.698.344.248	474.124.525	17,6
Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	13.137.553.757	7.455.496.901	56,7
Toplam Borçlar	108.671.712.155	49.591.130.898	45,6
--Kısa Vadeli Borçlar	73.318.482.343	35.590.821.021	48,5
Mali Borçlar	26.246.911.452	12.336.062.212	47,0
Diğer Borçlar	47.071.570.891	23.254.758.809	49,4
--Uzun Vadeli Borçlar	35.353.229.812	14.000.309.877	39,6
Mali Borçlar	27.338.923.184	10.521.923.912	38,5
Diğer Borçlar	8.014.306.628	3.478.385.965	43,4
Özkaynak	104.355.092.832	48.417.366.966	46,4
--Ödenmiş Sermaye	66.366.396.116	25.120.859.735	37,9
--Sermaye Yedekleri	5.192.841.071	2.099.856.845	40,4
--Kar Yedekleri	37.189.171.405	19.075.061.422	51,3
--Net Dönem Karı	13.265.598.493	6.647.655.643	50,1
--Birikmiş Zarar	17.658.914.253	4.526.066.679	25,6
Aktif (Varlık) Toplamı	213.026.805.538	98.008.498.078	46,0
--Dönen Varlıklar	114.069.121.269	55.869.091.969	49,0
--Duran Varlık Topl.	98.957.684.269	42.139.406.109	42,6
--Maddi Duran Var. Top.	63.672.314.379	23.792.975.215	37,4
--Diğer Duran Varlık	35.285.369.890	18.346.430.894	52,0
--Birik. Amortisman.	120.334.059.662	53.987.767.831	44,9
Ücretle Çalışanlar	437.295	193.926	44,3
Ödenen Maaş ve Ücretler	16.037.657.836	8.453.554.131	52,7
Ödenen Faizler	3.481.768.859	1.555.325.305	44,7
Milli Gelir Anlamındaki Kar	9.524.829.900	5.393.552.526	56,6
Net Katma Değer	29.044.256.595	15.402.431.962	53,0
Amortismanlar	8.964.317.754	3.991.270.570	44,5
Diğer Dolaylı vergiler	608.901.964	231.990.732	38,1
Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	38.617.476.313	19.625.693.264	50,8
Ödenen KDV + ÖTV	45.775.948.697	18.920.906.271	41,3
Sübvansiyonlar	223.522.452	89.638.552	40,1
Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	84.169.902.558	38.456.960.983	45,7

Kamu Kuruluşlarının Payı

2008 yılında İSO 500'ün üretimden satışlar toplamı içindeki kamu kesimi payı %6,3 seviyelerinde iken, 2009 yılında bu pay %7,4'e yükselmiştir.

İSO 500 içinde son dönemde kamu kuruluşu sayısı ve payında özellikle özelleştirmenin hız kazanması ile azalma söz konusu olmuştur. 2008 yılında da İSO 500 içindeki kamu kuruluşu sayısı Tekel ve Petkim'in özelleştirilmesi ile 14 adede gerilemişti. 2009 yılında ise kamu kuruluşu sayısı yılın özelliği nedeniyle 15'e çıkmış bulunmaktadır.

Kamu kuruluşlarının İSO 500 içindeki sayısı azalırken, büyüklüklerde de kamu kuruluşu payları büyük ölçüde düşüş göstermiştir. 2009 yılında ise kamu kuruluşu sayısı 14'ten 15'e yükselince, büyüklüklerde kamu kuruluşlarının payında ufak bir artış gerçekleşmiştir.

2009 yılında kamu kuruluşlarının üretimden satışları cari fiyatlarla %0,8 oranında bir artış göstermiştir. 2009 yılında 15 kamu kuruluşunun İSO 500 toplam üretimden satışlar içindeki payı %7,4 seviyelerindedir. 2008'deki %6,3 oranına göre, 2009'da 1,1 puanlık bir artış olmuştur. İhracatta kamu kuruluşlarının payı 2008 yılına göre 0,6 puan artarak %1,4'e yükselmiştir.

Vergi öncesi dönem karında da kamu kuruluşlarının payı 2009 yılında 2008 yılına göre 1 puan artarak %15,3 olmuştur. Dönem zararındaki pay ise 2008 yılındaki %21,3 değerinden, 2009'da %14,2'ye gerilemiştir. Dönem zararı payındaki bu gelişme, özellikle EÜAŞ'ın 2008 yılında 652 milyon TL olan zararının, 2009 yılında 1.427 milyon kara dönmesi sonucu meydana gelmiştir. Bu büyük kar 2009'da EÜAŞ'ı karda ilk sıraya yerleştirmiştir. EÜAŞ'taki bu gelişme 15 kamu kuruluşunun dönem kar ve zarar toplamının İSO 500 içindeki payını da %11,2'den %15,5'e çıkarmıştır.

2009'da kamu kuruluşlarının toplam borçları İSO 500'ün %13,9'u kadardır. Bu oran 2008 yılındaki %13,7 oranına göre 0,2 puan yükselmiştir. Toplam borçlar içindeki kısa vadeli borçların, İSO

500 kuruluşları kısa vadeli toplam borçları içindeki payı 2009 yılı sonuçlarında %14,9'dur. 2008 yılında ki %15,2'lik paya göre 0,3 puanlık bir azalış söz konusu olmuştur.

Uzun vadeli borçların içindeki 15 kamu kuruluşu uzun vadeli borçlarının payı ise 2008 yılındaki %10,3 değerinden, 2009 yılında %11,6 değerine yükselmiştir.

Özkaynaklarda, 2008 yılında kamu kuruluşunun İSO 500 içindeki payı %19,6 iken, 2009 yılında çok az da olsa artarak %19,9'a yükselmiştir.

Bu bulgulardan da görülebileceği gibi 2009 yılında 15 kamu kuruluşunun üretimden satışlardaki payı %7,4 iken, özkaynakta payının %19,9 olması kamu kuruluşlarının özel kuruluşlara göre daha verimsiz çalıştığını işaret etmektedir.

Aktif toplamında da kamu kuruluşunun payı 2009 yılında, 2008 yılına göre 0,4 puan artarak %16,9'a yükselmiştir.

2009'da İSO 500'deki kamu kuruluşlarında çalışan sayısında 2008 yılına göre %5,4 oranında artış vardır. Kamuda çalışanların İSO 500'deki payı da %13,8'ten %15,3'e yükselmiştir.

2009 yılında İSO 500'deki kamu kuruluşlarının yarattığı net katma değer toplam içindeki payı 2008 yılındaki %9 değerinden 6,2 puan artarak %15,2'ye yükselmiştir. Kamu kuruluşlarının yaratmış olduğu net katma değer 2009 yılında 2008 yılına göre cari fiyatlarla %83,5 oranında artış göstermiştir.

Temel fiyatlarla brüt katma değerde ki artış oranı da %58,7'dir. Bu göstergede 2009 yılında kamu kuruluşları payı da 2008 yılındaki %9,6 değerinden %14,1'e yükselmiştir.

Ödenen KDV + ÖTV'de kamu kuruluşları payı 2008 yılında %2,3 iken, 2009'da çok az da olsa artarak %2,4'e yükselmiştir. 2009 yılında kamu kuruluşlarının cari üretici fiyatlarıyla yarattıkları brüt katma değer %53,6 oranında artış göstermiştir.

2009 yılında İSO 500 içinde kamu kuruluşlarının üretici fiyatlarla yarattıkları brüt katma değer payı bir önceki yıldaki %6,1 değerinden %8,2'ye yükselmiştir.

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Arasına Giren Kamu Kuruluşları (TL)			
	A 500 Büyük Sanayi Kuruluşu	B Kamu 15 Büyük Sanayi Kuruluşu	B/A (%)
Üretimden Satışlar (Net)	210.567.451.190	15.492.357.035	7,4
Satış Hasılatı (Net)	271.615.669.868	16.495.249.683	6,1
İhracat (Bin \$)	46.224.763	656.223	1,4
Dönem Karı (V.Ö.)	18.700.175.811	2.864.277.806	15,3
Dönem Zararı	3.145.166.975	446.822.727	14,2
Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)	15.555.008.836	2.417.455.079	15,5
Toplam Borçlar	126.145.413.029	17.473.700.874	13,9
--Kısa Vadeli Borçlar	86.163.036.709	12.844.554.366	14,9
Mali Borçlar	27.746.883.165	1.499.971.713	5,4
Diğer Borçlar	58.416.153.544	11.344.582.653	19,4
--Uzun Vadeli Borçlar	39.982.376.320	4.629.146.508	11,6
Mali Borçlar	30.165.290.239	2.826.367.055	9,4
Diğer Borçlar	9.817.086.081	1.802.779.453	18,4
Özkaynak	130.253.068.804	25.897.975.972	19,9
--Ödenmiş Sermaye	88.324.045.874	21.957.649.758	24,9
--Sermaye Yedekleri	5.208.516.608	15.675.537	0,3
--Kar Yedekleri	44.038.272.073	6.849.100.668	15,6
--Net Dönem Karı	15.771.020.726	2.505.422.233	15,9
--Birikmiş Zarar	23.088.786.477	5.429.872.224	23,5
Aktif (Varlık) Toplamı	256.398.482.393	43.371.676.855	16,9
--Dönen Varlıklar	138.077.759.671	24.008.638.402	17,4
--Duran Varlık Topl.	118.320.722.722	19.363.038.453	16,4
--Maddi Duran Var. Top.	79.861.968.694	16.189.654.315	20,3
--Diğer Duran Varlık	38.458.754.028	3.173.384.138	8,3
--Birik. Amortisman.	143.087.249.001	22.753.189.339	15,9
Ücretle Çalışanlar	516.305	79.010	15,3
Ödenen Maaş ve Ücretler	19.466.386.470	3.428.728.634	17,6
Ödenen Faizler	3.782.613.189	300.844.330	8,0
Milli Gelir Anlamındaki Kar	11.012.771.132	1.487.941.232	13,5
Net Katma Değer	34.261.770.791	5.217.514.196	15,2
Amortismanlar	10.033.603.100	1.069.285.346	10,7
Diğer Dolaylı vergiler	675.529.294	66.627.330	9,9
Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	44.970.903.185	6.353.426.872	14,1
Ödenen KDV + ÖTV	46.903.958.803	1.128.010.106	2,4
Sübvansiyonlar	223.522.452	0	0,0
Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	91.651.339.536	7.481.436.978	8,2

Kaynak Yapısı

2001 yılı ekonomik krizi ile birlikte diğer faaliyet kollarında olduğu gibi sanayi sektöründe de kaynak yapısı (mali yapı) önemli ölçüde bozulmuştur. 2004 yılında ise enflasyon muhasebesi düzenlemesi ile kuruluşların varlıkları büyüyünce, kuruluşlar varlıklarını fonlar iken kullandıkları toplam borçların varlık toplamı içindeki oranı %50'nin altına inmiştir. 2008 yılında tekrar %50 oranını aşan oran, 2009 yılında %49,1'e gerilemiştir.

2009 yılında ekonomide yaşanan daralma ile birlikte kredi faiz oranlarındaki hızla düşüşe rağmen, kredi talebinde de daralma yaşanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde İSO 500'ün borçları toplamda %4,7, özel kuruluşlarda %4,9 ve kamu kuruluşlarında da %2,9 oranında gerilemiştir.

Borçlardaki bu gerilemeye rağmen 2009'da İSO 500 kapsamındaki özel kuruluşlarda varlıklar içindeki toplam borçların oranı %50,9'dur. Bu oran, 2008 yılı hariç, 2004 sonrası elde edilen en yüksek toplam borç / varlık oranıdır. 15 kamu kuruluşunda ise bu oran %40,3'tür.

2009 yılına kadar özellikle rekabet gücü endişesi ile ucuz faizli dış borca yönelinmiş ve kurdaki yükseliş ile özellikle 2008'de kaynak yapısında borç payı hızla yukarı çekilmişti. 2009 yılında kurda bir yıl önceye göre artış değil, hatta ufak oranda azalış, olduğu için

borç / varlık oranı olumsuz etkilenmemiştir. Satışlardaki düşüşe karşılık, özellikle finansman giderlerinde görülen düşüş ile karlar artmış, bunun sonucunda da özel büyük sanayi kuruluşlarında 2008 yılında %54,4 olan toplam borç / varlık oranı 2009'da %50,9'a gerilemiştir. Kur ve kredi faizlerinde yaşanabilecek bir hareket bu oranların hızla büyümesine neden olabilecektir.

2009'da özel büyük sanayi kuruluşlarında toplam borç / varlık oranı %54,4'ten %50,9'a gerileyince, özkaynak / varlık oranı da %45,6'dan %49,1'e yükselmiştir. Bu oran da 2004'ten bu yana, 2008 yılı hariç, elde edilen en düşük orandır.

Kamu kuruluşlarının İSO 500 içindeki etkinliği en düşük düzeylere gelmiştir. Bu nedenle değerlendirmede ve kıyaslamalarda daha ziyade özel büyük kuruluşlar üzerinde durulmaktadır. Kamu kuruluşlarında toplam borç / varlık oranı 2008'de %43,8 iken %40,3'e gerilemiştir.

%50'lerin üzerinde toplam borç / varlık oranı Türk mali yapısına has bir özelliktir. Yetersiz özkaynak kuruluşları daha fazla borç kullanmaya itmekte, finansman giderleri ağırlaştığından kuruluşların kaynak yaratmada sıkıntıları artmaktadır. Tasarruflar yetersiz boyutta kaldığından, kuruluşlar yatırım yapmakta zorlanmaktadır.

Kaynak Yapısı (%)					
500 Büyük Sanayi Kuruluşu	2004 (*)	2006	2007	2008	2009
Kısa Vadeli Borçlar	31,3	32,5	31,9	36,5	33,5
Uzun Vadeli Borçlar	14,2	14,5	13,3	16,2	15,6
Toplam Borçlar	45,5	46,9	45,2	52,6	49,1
Özkaynak	54,5	53,1	54,8	47,4	50,9
	100,0	100,0	100,0	100,8	100,0
Özel Kuruluşlar	2004 (*)	2006	2007	2008	2009
Kısa Vadeli Borçlar	34,0	34,2	33,9	37,0	34,3
Uzun Vadeli Borçlar	13,6	15,1	14,0	17,4	16,6
Toplam Borçlar	47,5	49,3	47,9	54,4	50,9
Özkaynak	52,5	50,7	52,1	45,6	49,1
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kamu Kuruluşları	2004 (*)	2006	2007	2008	2009
Kısa Vadeli Borçlar	22,1	24,1	23,5	33,7	29,6
Uzun Vadeli Borçlar	16,4	11,5	10,1	10,1	10,7
Toplam Borçlar	38,4	35,6	33,6	43,8	40,3
Özkaynak	61,6	64,4	66,4	56,2	59,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

Ç İ M T A Ş

ÇELİK İMALAT MONTAJ VE TESİSAT A.Ş.

Angola LNG Projesi kapsamında
ÇİMTAŞ Gemlik Fabrikası'nda tüm mühendislik hizmeti dahil olmak üzere imal edilen
163 mm kalınlığındaki "CO₂ Absorber" (5.5 m çap, 50 m boy, 120 bar, 1050 ton)
Türkiye'de tek parça yapılan, en yüksek hacim ve ağırlıktaki basınçlı kaptır.

Borusan Gemlik Limanı'ndan 16 Ağustos 2009 tarihinde ihraç edilmiştir.

www.cimtas.com.tr

Bir **ENKA** kuruluşudur.

İştiraklerimiz

Dış Kaynak (Borçlar) Yapısı

2009'da dış kaynak (toplam borç) yapısında ufak bir iyileşme söz konusudur. 2009'da İSO 500'de toplam borçta, bir önceki yıla göre %4,7 ve özel büyük kuruluşlarda da %4,9 oranında azalış söz konusudur. 2009 yılında kaynak yapısındaki iyileşmenin daha da hızlanacağı beklenirken, borcun varlık içindeki payının özel kuruluşlarda %50'nin üzerinde olması olumsuz bir tablodur.

Aşağıda 2009 yılında İSO 500'de özel ve kamu kuruluşları ayrımında toplam borç, sektör bazında kısa ve uzun vadeli mali ve diğer borçlar olarak verilmektedir.

2009'da İSO 500'deki özel kuruluşların toplam borçlardaki payı %86,1'dir. Bu oran 2008'de de %86,3 idi. Toplam borç içinde özel kuruluşların payında önemli bir değişiklik olmamıştır. Özel kuruluş borçlarında kısa vadeli borçların oranı da %67,5'tir.

2008'de bu pay %68,1 idi. Kısa vadeli özel borçlar içindeki mali borç payı %35,8'dir. 2008'de bu pay %41,4 idi. 2009'da pay 5,6 puan azalmıştır. Kısa vadeli borç oranı 0,6 puan azalırken, mali borç oranı 5,6 puan küçülmüştür.

Uzun vadeli borçların, İSO 500 özel kuruluşları toplam borçları içindeki payı ise 2009 yılında %32,5'tir. Uzun vadeli borçların içinde mali borçların payı ise %77,3'tür. 2008'de %78,2 olan bu orana göre 0,9 puanlık bir küçülme olmuştur.

2009'da kamu kuruluşlarının toplam borç içindeki payı %13,9'dur. Bu oran 2008'deki orana göre 0,2 puan daha yüksektir. Kamu kuruluşlarında kısa vadeli borçların payı ise %73,5'dir. Bu kısa vadeli borçların %11,7'si mali borçlardan oluşurken, bu oran 2008'deki %11,6'lık orana göre çok fazla değişmemiştir.

Kısa Vadeli Borçlar (2009 Yılı)			
Sektörler	Mali Borçlar (TL)		
	Kamu	Özel	Toplam
Madencilik ve Taşocakçılığı	396.000.000	138.190.099	534.190.099
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	157.749.035	4.950.165.156	5.107.914.191
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	-	1.677.563.164	1.677.563.164
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	-	588.752.285	588.752.285
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	393.678.538	393.678.538
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	-	5.596.259.166	5.596.259.166
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	-	1.198.966.832	1.198.966.832
Ana Metal Sanayi	-	4.587.948.570	4.587.948.570
Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi	23.707.210	3.654.881.644	3.678.588.854
Taşıt Araçları Sanayi	183.654.515	2.141.554.843	2.325.209.358
Diğer İmalat Sanayi	-	70.527.000	70.527.000
Elektrik Sektörü	738.860.953	1.248.424.155	1.987.285.108
Toplam	1.499.971.713	26.246.911.452	27.746.883.165
Sektörler	Diğer Borçlar (TL)		
	Kamu	Özel	Toplam
Madencilik ve Taşocakçılığı	557.385.694	405.660.767	963.046.461
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	948.980.596	6.569.896.476	7.518.877.072
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	-	2.383.669.730	2.383.669.730
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	-	1.421.091.519	1.421.091.519
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	494.511.676	494.511.676
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	376.477.023	12.817.277.994	13.193.755.017
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	-	2.644.694.983	2.644.694.983
Ana Metal Sanayi	-	5.983.722.443	5.983.722.443
Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi	198.477.997	7.240.771.958	7.439.249.955
Taşıt Araçları Sanayi	471.044.410	5.647.712.995	6.118.757.405
Diğer İmalat Sanayi	-	282.828.152	282.828.152
Elektrik Sektörü	8.792.216.933	1.179.732.198	9.971.949.131
Toplam	11.344.582.653	47.071.570.891	58.416.153.544

Uzun Vadeli Borçlar (2009 Yılı)			
Sektörler	Mali Borçlar (TL)		
	Kamu	Özel	Toplam
Madencilik ve Taşocakçılığı	-	386.909.765	386.909.765
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	35.284.902	4.247.627.190	4.282.912.092
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	-	1.632.188.424	1.632.188.424
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	-	915.759.677	915.759.677
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	801.313.157	801.313.157
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	-	3.887.244.931	3.887.244.931
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	-	1.687.601.548	1.687.601.548
Ana Metal Sanayi	-	6.920.263.527	6.920.263.527
Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi	248.684.025	2.006.393.215	2.255.077.240
Taşıt Araçları Sanayi	-	2.151.194.830	2.151.194.830
Diğer İmalat Sanayi	-	51.509.316	51.509.316
Elektrik Sektörü	2.542.398.128	2.650.917.604	5.193.315.732
Toplam	2.826.367.055	27.338.923.184	30.165.290.239
Sektörler	Diğer Borçlar (TL)		
	Kamu	Özel	Toplam
Madencilik ve Taşocakçılığı	169.747.638	38.013.987	207.761.625
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	39.706.849	618.382.307	658.089.156
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	-	366.935.475	366.935.475
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	-	59.269.610	59.269.610
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	282.084.484	282.084.484
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	360.643.566	1.675.383.571	2.036.027.137
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	-	768.237.012	768.237.012
Ana Metal Sanayi	-	938.241.775	938.241.775
Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi	16.293.731	2.211.649.033	2.227.942.764
Taşıt Araçları Sanayi	782.948.975	952.154.144	1.735.103.119
Diğer İmalat Sanayi	-	698.748	698.748
Elektrik Sektörü	433.438.694	103.256.482	536.695.176
Toplam	1.802.779.453	8.014.306.628	9.817.086.081

Kamu kuruluşları uzun vadeli borçlarının, toplam borç içindeki payı da %26,5'tir. Uzun vadeli borçlar içinde de mali borçların payı %61,1'dir. 2008 yılındaki %78,7'lik orana göre 17,6 puanlık bir düşüş vardır.

2009 yılında 485 özel büyük sanayi kuruluşunda toplam borçların %21,1'i Kimya, Petrol Arıtımı, Lastik ve Plastik Sanayine aittir. İkinci sırada %17'lik payla Ana Metal Sanayi yer alırken, üçüncü ve dördüncü sıralarda ise %15,1 ve %13,9'luk paylarla sırasıyla Gıda, İçki ve Tütün ve Metal Eşya, Makine ve Teçhizat ve Mesleki Aletler sanayileri yer almıştır. Beşinci sırada ise %10'luk payla Taşıt Araçları Sanayi almıştır.

2009 yılında kamu kuruluşları toplam borçlarının %71,6'sı Elektrik sektörüne aittir. Taşıt Araçları Sanayi ise toplam borçlar içindeki payı bakımından %8,2 ile ikinci sırada yer alırken, %6,8 ve %6,4'lük paylarla Gıda, İçki ve Tütün ve Madencilik ve Taşocakçılığı sektörleri bu sektörü takip etmiştir.

2009 yılında borçlarda özel sektörde %4,9 ve kamuda da %2,9 oranında azalma vardır. Buna karşılık kredi faiz oranlarındaki

büyük düşüş nedeni ile finansman giderlerinde önemli bir düşüş yaşanmıştır.

2009 yılında dış borçlarda da kurlar bakımından da yılbaşı ile yılsonu değerleri bakımından az da olsa kuruluşlar lehine olumlu bir gelişme vardır. Bu da borç büyüklüğü ve kredi faizleri yönünden olumlu bir gelişmedir.

2009 yılında kaynak yapısındaki iyileşmeye rağmen, borcun varlık içindeki payının özel kuruluşlarda hala %50'nin üzerinde olması olumsuz bir tablodur.

Sektörel Bazı Finansal Oranlar

Cari Oran (Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Borçlar)

Kuruluşların varlıklarını paraya dönüştürüp, yarattığı kaynakla borçlarını ödemesi esastır. Bu husus kuruluşun kısa vadeli ödeme gücünü gösterir. Dönen varlıklar ile kısa vadeli borçların arasındaki farkın olumlu olması, yani kuruluşların net işletme sermayesine sahip olması borç ve likidite ödeme gücü bakımından olumlu bir göstergedir.

2008 yılında İSO 500’de cari oran 163,4’ten 148,6’ya gerileyerek, 2004 yılından bu yana en düşük oran elde edilmişti. 2009’da ise oran tekrar 160,8’e yükselmiştir. Orandaki bu artış, kriz öncesi 163,4 seviyesine erişememiş olsa da, oranın iyileşme eğilimine girdiğini göstermektedir.

İSO 500 özel büyük kuruluşları için ise bu oran 147,3’ten 156,1’e yükselmiştir. Kamu kuruluşlarında oran 156,1’den 186,9’a yükselirken, İSO üyelerindeki oran da 149,8’den 158,2’ye yükselmiştir.

Sonuçta 2009 yılında, 2008 yılındaki bozulma sonrası kısa vadeli borçları ödeme gücünde iyileşmenin tekrar başlamış olduğu anlaşılmaktadır.

Toplam Borçlar/Aktif (Varlık) Toplamı

İSO 500’de 2009 yılında bu oranda düşüş vardır. Genelde kriz yıllarında bu oran büyüme yönlü bir eğilim gösterirken, 2009 yılında tersine bir gelişim söz konusu olmuştur.

2008 yılında İSO 500 genelinde 52,6 olan oran, 2009 yılında 49,1’e gerilemiştir. 2008’deki oran 2004’ten bu yana elde edilen en yüksek orandı. 2009 yılında iç kaynak artışı nedeni ile oran küçülmüştür.

İSO 500’deki özel kuruluşlarda da oran 54,4’ten 50,9’a gerilerken, İSO üyelerinde 54,9’dan, 50,4’e ve kamu kuruluşlarında da 43,8’den 40,3’e gerilemiştir.

Toplam Borçlar/Özkaynak

Kaynak yapısında iyileşme açısından büyük önem taşıyan ve borçlanma oranı olarak adlandırılan toplam borç / özkaynak oranı, İSO 500’de 2008 yılı için 111,2 ile oldukça yüksek bir düzeye erişmişti. 2009 yılının bu oran 96,5’e gerilemiş olması bir iyileşmeyi işaret etmesi bakımından önemlidir. 2008’deki orandan küçük olan 2009 yılı değeri, 2004–2007 yılları arasındaki oranların ise üzerinde görülmektedir.

Genelde Türk kuruluşlarının özsermayelerinin yetersiz olması söz konusudur. Kuruluşların mülkiyet yapıları ve sermaye piyasasından sınırlı ölçüde yararlanması bu duruma neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde kuruluşların sermaye piyasalarından önemli ölçüde fon elde etme olanakları vardır.

2009’da İSO 500’deki özel kuruluşlarda toplam borç / özkaynak oranı 119,3’ten 103,8’e, İSO üyelerinde 121,9’dan 101,6’ya ve kamu kuruluşlarında da 77,8’ten 67,5’e gerilemiştir.

Kısa Vadeli Borçlar/Aktif (Varlık) Toplamı

Kısa vadeli borçların toplam varlıklar içindeki yeri 2004–2007 yılları arasında İSO 500 geneli için 31,3 ile 32,9 arasında seyrederken, bu oran 2008’de 36,5’e yükselmiştir.

2009’da borçlarda nispi azalış ve özkaynaktaki nispi artış sonucu bu oran tekrar 33,5 seviyelerine gerilemiştir. 2008 yılına göre gerilemiş olmasına rağmen bu oran, 2008 yılı hariç, 2004’ten bu yana elde edilen en yüksek orandır.

İSO 500’deki özel kuruluşlarda bu oran 37’den 34,3’e, İSO üyelerinde 38,4’ten 36’ya ve kamu kuruluşlarında da 33,7’den 29,6’ya gerilemiştir. Kaynak yapısında küçük çaplı bir düzelme oranlardaki bu küçülmeyi sağlamıştır.

Maddi Duran Varlıklar/Özkaynak

Kuruluşlarda maddi duran varlıkların özkaynaklar vasıtasıyla ile fonlanması temel prensiptir. Maddi duran varlıklar / özkaynak oranının 100’den küçük olması veya oranın küçülmesi kuruluşlarda özkaynak yeterliliğinin önemli bir göstergesidir.

2008 yılında bu oran İSO 500’de 2004’ten sonra elde edilen en yüksek orana, 96,7’ye yükselmişti. 2009 yılında özkaynakta görülen olumlu nispi gelişme de oranın, 2009’da 90,7’ye gerilemesini sağlamıştır.

İSO 500 özellerde de oran 99,7’den 94,7’ye, İSO üyelerinde 94,2’den 86,7’ye ve kamu kuruluşlarında da 84,3’ten 74,8’e gerilemiştir. Tüm gruplarda nispi bir iyileşme söz konusu olmuştur.

Özkaynak/Aktif (Varlık) Toplamı

İSO 500’de 2009 yılında özkaynak / aktif toplamı oranı 2008 yılındaki 47,4 değerinden 50,9’a yükselmiştir. Mali yapıda elde edilen nispi olumlu gelişme bu sonucun elde edilmesinde önemli bir etmen olmuştur.

**Ağaç, Mobilya ve Mefruşat, Basım,
Ayakkabı ve Ağaç ve Mantar
Ürünleri sektörleri en iyi rasyolara
sahip sektörler olarak ön plana
çıkılmaktadır.**

ISO 500'deki özel kuruluşlarda 45,6'dan 49,1'e yükselen oran, ISO üyelerinde 45,1'den 49,6'ya ve kamu kuruluşlarında da 56,2'den 59,7'ye yükselmiştir.

Kısa Vadeli Borçlar/Toplam Borçlar

2009 yılında kısa vadeli borçlar / toplam borçlar oranında da nispi bir küçülme söz konusu olmuş, oran 2008 yılındaki 69,3 değerinden 68,2'ye gerilemiştir. Oranda 2008 yılına göre 1,1 puanlık bir düşüş vardır.

ISO 500 özellerde ise oran 68,1'den 67,3'e gerilerken, ISO üyelerinde 70'den 71,5'e yükselmiştir. Kamu kuruluşlarında ise oran 77'den 73,5'e gerilemiş bulunmaktadır.

Tüm gruplarda gerileme söz konusu olurken, ISO üyelerine ait kısa vadeli borçlar / toplam borçlar oranında küçük te olsa artış vardır.

Sektörel Finansal Oranlar

2009 yılında sektörler arasında en yüksek cari oran 254,1 ile Ağaç, Mobilya ve Mefruşat sanayinde elde edilmiştir. İkinci sırada 242'lik oranla Basım Sanayi yer alırken, üçüncü sırada da 221,2'lik oranla Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi yer almıştır. Başka bir ifade ile bu sektörler kısa vadeli ödemelerde ön plana çıkan sektörler olmuşlardır. En küçük cari oran ise 115,1 ile Ayakkabı sanayinde elde edilmiştir. İmalat sanayi ortalaması ise 154,4'tür.

Toplam borçlar / aktif toplamı oranında ise en küçük oran 31,1 ile Ağaç, Mobilya ve Mefruşat sanayiindedir. İkinci sırada 32 ile Basım Sanayi yer alırken, üçüncü sırada 32,6 ile Ayakkabı Sanayi yer almıştır. En yüksek oranlar ise 67,6 ve 66,7 ile Ağaç ve Mantar Ürünleri ve Petrol Ürünleri sanayilerinde elde edilmiştir. Bu rasyodaki imalat sanayi ortalaması değeri ise 51,1'dir.

Toplam borç / özkaynak oranında en olumsuz noktada olan alt sektör 208,8'lik oranla Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi'dir. Bu sektörü 200,5 ile Petrol Ürünleri ve 180,9 ile de Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları sanayileri izlemiştir.

Toplam borçlar / özkaynak oranında en olumlu noktada olan sektörler ise 45,1'lik oranla Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi, 47'lik oranla Basım Sanayi ve 48,4'lük oranla Ayakkabı Sanayi olmuştur. Bu göstergedeki imalat sanayi ortalaması 104,4'tür.

Kısa vadeli borçlar / aktif toplamı oranında Petrol Ürünleri Sanayi 57,1 ile en olumsuz değere sahipken, en olumsuz ikinci ve üçüncü sektör 50,3 ve 46,9 değerleri ile sırasıyla, Diğer İmalat ve BYS Gıda Maddeleri sanayileri olmuştur.

Bu rasyoda en iyi konumdaki alt sektör ise 12,8'lik oranla Basım Sanayi olurken, 21 ve 23'lük oranlarla Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi ve Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi bu sektörü izlemiştir. İmalat sanayi ortalaması olarak kısa vadeli borçlar / aktif toplamı oranı 35'tir.

En önemli özkaynak verimliliği göstergelerinden biri olan maddi duran varlıklar / özkaynak oranında en olumlu noktada 18 oranıyla Diğer İmalat Sanayi yer alırken, ikinci sırada 45,4'lük oranla Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi ve üçüncü sırada da 52,6 ile Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi yer almıştır.

Bu göstergede en kötü durumda olan sektörler ise 134,4 ile Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi ve 122,7 ile Tütün İşleme Sanayi olmuştur. İmalat sanayi ortalaması ise 94'tür.

Özkaynak / aktif toplam oranında en fazla özkaynak kullanan alt sektör 68,9 ile Ağaç, Mobilya ve Mefruşat sanayidir. İkinci sırada 68 ile Basım Sanayi yer alırken, 67,4'lük oranla Ayakkabı Sanayi üçüncü sırada bulunmaktadır. Rasyonun imalat sanayindeki ortalama değeri 48,9'dur.

Kısa vadeli borçların toplam borçlar içinde payında en iyi orana sahip sektör 39,9 oranla Basım sanayidir. İkinci sırada 47,9 oranla Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi yer alırken, üçüncü sıradaki alt sektör 52,7 oranıyla Tütün İşleme sanayidir.

Kısa vadeli borçların toplam borçlardaki payının en yüksek olduğu alt sektör ise 100 oranıyla Ayakkabı sanayidir. İmalat sanayi ortalaması da 68,5'tir.

2009 yılında çeşitli finansal oranlarda en iyi noktalarda bulunan belli başlı sektörler arasında Ağaç, Mobilya ve Mefruşat, Basım, Ayakkabı ve Ağaç ve Mantar Ürünleri sanayileri yer almaktadır.

Finansal Oranlar (%)																
	500 BSK				500 BSK-Özel				500 BSK-İSO				500 BSK-Kamu			
	2004 (*)	2007	2008	2009	2004 (*)	2007	2008	2009	2004 (*)	2007	2008	2009	2004 (*)	2007	2008	2009
Cari Oran (Dönen Varl./Kısa Vad. Borçlar)	158,4	163,4	148,6	160,8	152,2	158,2	147,3	156,1	159,4	164,7	149,8	158,2	191,4	196,2	156,1	186,9
Toplam Borçlar/ Aktif (Varlık) Toplamı	45,5	45,2	52,6	49,1	47,5	47,9	54,4	50,9	47,8	48,9	54,9	50,4	38,4	33,6	43,8	40,3
Toplam Borçlar/ Özkaynak	83,5	82,6	111,2	96,5	90,6	91,9	119,3	103,8	91,6	95,6	121,9	101,6	62,4	50,6	77,8	67,5
Kısa Vadeli Borçlar/ Aktif (Varlık) Toplamı	31,3	31,9	36,5	33,5	34,0	33,9	37,0	34,3	36,2	35,4	38,4	36,0	22,1	23,5	33,7	29,6
Maddi Duran Varlıklar/ Özkaynak	92,5	87,3	96,7	90,7	92,0	89,1	99,7	94,7	81,1	81,7	94,2	86,7	93,9	81,2	84,3	74,8
Özkaynak/ Aktif (Varlık) Toplamı	54,5	54,8	47,4	50,9	52,5	52,1	45,6	49,1	52,2	51,1	45,1	49,6	61,6	66,4	56,2	59,7
Kısa Vadeli Borçlar/ Toplam Borçlar	68,8	70,6	69,3	68,2	71,5	70,7	68,1	67,3	75,7	72,3	70,0	71,5	57,4	69,9	77,0	73,5
Not : Özkaynak içinde net dönem karı dahildir.																
(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.																

Özel Kuruluşlarda Sektörel Finansal Oranlar (%) - 2008							
Sektörler	Cari Oran (Dönen Varlıklar/ Kısa Vadeli Borçlar)	Toplam Borçlar/ Aktif (Varlık) Toplamı	Toplam Borçlar/ Özkaynak	Kısa Vadeli Borçlar/ Aktif (Varlık) Toplamı	Maddi Duran Varlıklar/ Özkaynak	Özkaynak/ Aktif (Varlık) Toplamı	Kısa Vadeli Borçlar/ Toplam Borçlar
311 Gıda Maddeleri Sanayi	143,1	55,7	125,7	41,4	92,1	44,3	74,3
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. San.	147,0	59,1	144,6	46,9	75,8	40,9	79,4
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	156,1	33,2	49,7	24,7	92,1	66,8	74,3
314 Tütün İşleme Sanayi	161,1	60,1	150,6	31,7	122,7	39,9	52,7
321 Dokuma Sanayi	171,9	43,0	75,6	27,5	92,6	57,0	63,9
322 Giyim Eşya Sanayi	156,5	51,6	106,7	46,0	57,8	48,4	89,2
324 Ayakkabı Sanayii	115,1	32,6	48,4	32,6	92,7	67,4	100,0
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	128,9	67,6	208,8	43,8	134,4	32,4	64,8
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	254,1	31,1	45,1	27,0	45,4	68,9	87,0
341 Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi	181,6	48,2	92,9	23,0	112,2	51,8	47,9
342 Basım Sanayi	242,0	32,0	47,0	12,8	101,7	68,0	39,9
351 Ana Kimya Sanayi	178,8	43,1	75,6	29,8	82,0	56,9	69,2
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	221,2	42,6	74,1	31,5	52,6	57,4	74,1
353 Petrol Ürünleri Sanayi	115,7	66,7	200,5	57,1	101,9	33,3	85,6
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	125,5	52,9	112,1	40,8	103,6	47,1	77,1
355 Lastik Ürünleri Sanayi	208,2	38,9	63,6	27,6	69,5	61,1	71,0
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler Sanayi	196,1	48,6	94,6	33,6	66,2	51,4	69,2
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	124,7	55,1	122,5	36,3	121,7	44,9	66,0
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	196,6	44,8	81,3	27,0	85,0	55,2	60,3
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	161,4	35,0	53,9	21,0	101,8	65,0	59,9
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	147,6	50,8	103,1	28,8	116,7	49,2	56,8
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	140,1	45,4	83,1	29,7	107,0	54,6	65,4
381 Metal Eşya Sanayi	181,3	61,4	158,8	38,3	79,3	38,6	62,3
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	177,2	53,3	114,1	39,9	62,6	46,7	74,9
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	158,5	64,4	180,9	45,7	77,6	35,6	70,9
384 Taşıt Araçları Sanayi	141,8	54,5	119,9	39,0	98,3	45,5	71,5
390 Diğer İmalat Sanayi	183,5	57,8	136,9	50,3	18,0	42,2	87,1
3 İmalat Sanayi	154,4	51,1	104,4	35,0	94,0	48,9	68,5

ÖZYILMAZ FINDIK
ÖZYILMAZ PİRİNÇ

daha güçlü nesiller için...
biz hep burda olacağız...

ÖZYILMAZ FINDIK SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ
Tel: 0 362 833 42 56 - 833 15 67 Fax: 0 362 832 24 00 Export Tel : +90 362 833 55 36
Adres: Samsun - Ordu Karayolu 34. Km Beylerce Mevkii Çarşamba Samsun / TÜRKİYE
ÖZYILMAZ PİRİNÇ FABRİKASI
Tel: 0 284 583 11 18 Fax: 0 284 583 10 33
Adres: Karakavak Bahçedere Mevkii Hamidiye Mah. Uzunköprü / EDİRNE
www.ozyilmazfindik.com.tr bilgi@ozyilmazfindik.com.tr

İSO 500 ve Sektörlerde Karlılık

2009 yılında 500 büyük sanayi kuruluşu kapsamında kar eden kuruluş sayısı 412 olup bunların 401 adeti özel büyük sanayi kuruluşu, 11 adeti de kamu kuruluşudur. 2008 yılında ise kar eden İSO 500 kapsamındaki kuruluş sayısı 352 iken, 148 kuruluş zarar etmişti. 2008'de 148 zarar eden kuruluşun 144'ü özel, 4'ü kamu kuruluşu niteliğinde iken; kar eden 352 kuruluşun da 342'si özel, 10 tanesi de kamu kuruluşuydu.

Görüldüğü gibi 2008 yılı ikinci yarısında küresel krizin etkisi ile krize giren ekonomide, 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kaynak yaratmada çok ciddi bir olumsuzluk yaşamıştır. 2009'da ise kriz sonrası ikinci yarıdaki iyileşmenin etkisi ile 500 kuruluş içindeki bir önceki yıla göre kar eden kuruluşlar sayısı artış göstermiştir. 2007 yılını baz olarak alacak olursak, kar edenler sayısının 450 olduğu ve 2009 sonuçlarının 2007 yılından oldukça aşağıda kaldığı anlaşılmaktadır.

Satış Karlılığı

İSO 500'de 1990'lı yıllarda giderek küçülen satış karlılığı, 2001 yılında -%0,5'e kadar gerilemiştir. Kriz sonrası dönemde nihai mal ve hizmet üretimindeki olumlu gelişmeler sonucu satış karlılığı nispi bir artış göstererek 2007'de toplamda %7,2'ye yükselmiştir.

2008 yılında satış karlılığı tekrar keskin bir düşüş göstererek toplam işletmelerde %3,9, özellerde %3,6 ve kamu kuruluşlarında da %8,2 olmuştur. 2009 yılında ise satış karlılığı toplamda %5,8, özel kuruluşlarda %5,2 ve kamuda da %14,7'ye yükselmiştir.

2009 yılında özel firmaların satış karlılığı incelendiğinde %5,2'lik oran, 2008'e göre bir miktar artış göstermesine karşılık 2001 krizi sonrası, 2005 ve 2008 yılları hariç, diğer yılların altında kalmıştır. Özel kuruluşlarda 2009'da satış karlılığının 2008'e göre 1,6 puan yükselmesinde, özel sektörde satışların cari fiyatlarla %13,2 küçülmesi de önemli bir rol oynamıştır.

Özel büyük sanayi kuruluşlarında en yüksek karlılık oranı %20,2 ile Tütün İşleme sanayinde elde edilmiştir. İkinci sırada yer alan İçki sanayinin satış karlılığı oranı %19 seviyelerinde iken, üçüncü

sırada yer alan Demir-Çelik Dışında Ana Metal sanayinin oranı da %14,6'dır.

2009 yılında en düşük karlılık oranı ise -%4 ile Demir-Çelik Ana Metal sanayiinde görülmektedir. 2009 yılında toplam imalat sanayindeki satış karlılık oranı ise %4,8'dir. Oran 2008 yılındaki %3,9 değerine göre artış gösterirken, satış karlılık oranının hala çok düşük seviyelerde olduğunu söyleyebiliriz.

Kamu kuruluşlarında 2008 yılında %8,2 olan satış karlılığı oranı, 2009'da %14,7'ye yükselmiştir. Bu gelişme EÜAŞ'ın 2008 yılındaki zarar veren yapısından, 2009'da en fazla kar eden kuruluş olmasından kaynaklanmaktadır. Kamu kuruluşlarının 500 kapsamındaki yerinin gün geçtikçe küçülmesi, toplam gelişmede etkisinin az olmasına neden olmaktadır.

Aktif (Varlık) Karlılığı

2009 sonuçlarında satış karlılığında görülen gelişmenin benzeri aktif karlılığı için de geçerlidir. 1990'lı yılların başlarında aktif karlılık oranı %13 seviyelerindeyken, 2001 kriz yılında İSO 500'de -%0,5, özel kuruluşlarda da %1,8 oranında idi. 2001 sonrası dönemde aktif karlılığında da nispi bir yükselme olmuştur.

Özellikle 2007 yılında dış borç ağırlığı ile kurdaki gelişme sonucu karın sanal olarak yükselmesi ile özel büyük kuruluşlarda aktif karlılığı, 1990'ların başındaki %13'lük düzeye çıkamamasına rağmen, %10,1 ile 2001 sonrası dönemdeki en yüksek düzeyine çıkmıştı. 2008'de özel büyük kuruluşlarda büyük bir gerileme ile %5'e gerileyen oran, 2009'da %6,1'e yükselmiştir. Bu oran, 2008 yılı oranı hariç, 2001 sonrası elde edilen en düşük aktif karlılığı oranıdır.

2009 yılında aktif karlılık oranları alt sektörler itibarıyla incelendiğinde, en yüksek aktif karlılık oranının özel kuruluşlarda %20,4 ile Ağaç, Mobilya ve Mefruşat sanayinde elde edildiği görülmektedir. İkinci sırada %13,1 ile Tütün İşleme Sanayi yer alırken, üçüncü sırada da %10,5'lik oranla Gıda Maddeleri Sanayi bulunmaktadır.

Satış Karlılığı (Dönem Kar ve Zarar Toplamı/Satış Hasılatı) (%)								
	2003	2003 (*)	2004 (*)	2005	2006	2007	2008	2009
500 Büyük Sanayi Kuruluşu	6,4	5,6	6,7	4,6	5,9	7,2	3,9	5,8
Özel Kuruluşlar	6,3	5,5	6,1	4,7	5,9	7,2	3,6	5,2
Kamu Kuruluşları	6,9	6,3	10,6	4,3	4,7	6,9	8,2	14,7

(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

Aktif (Varlık) Karlılığı (Dönem Kar ve Zarar Toplamı/Aktif (Varlık) Toplamı) (%)								
	2003	2003 (*)	2004 (*)	2005	2006	2007	2008	2009
500 Büyük Sanayi Kuruluşu	8,3	6,2	7,8	5,4	7,3	8,7	4,7	6,0
Özel Kuruluşlar	9,1	6,8	8,0	6,3	8,4	10,1	5,0	6,1
Kamu Kuruluşları	5,8	4,4	7,1	1,7	2,1	2,7	3,2	5,6

(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

Özkaynak Karlılığı (Dönem Kar ve Zarar Toplamı/Özkaynak) (%)								
	2003	2003 (*)	2004 (*)	2005	2006	2007	2008	2009
500 Büyük Sanayi Kuruluşu	20,4	12,2	14,3	10,3	13,8	15,9	9,9	11,8
Özel Kuruluşlar	23,4	13,9	15,2	12,2	16,6	19,4	10,9	12,4
Kamu Kuruluşları	12,4	7,7	11,6	2,8	3,2	4,0	5,6	9,3

(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

2009 yılında aktif karlılığı en düşük olan alt sektör ise -%3,7 ile Demir-Çelik Ana Metal sanayidir. -%0,8 ve %1'lik aktif karlılık oranları ile Diğer İmalat, Kağıt ve Kağıt Ürünleri ve Çanak, Çömlek, Çini ve Porselen sanayileri bu sektörü takip etmektedir.

Özkaynak Karlılığı

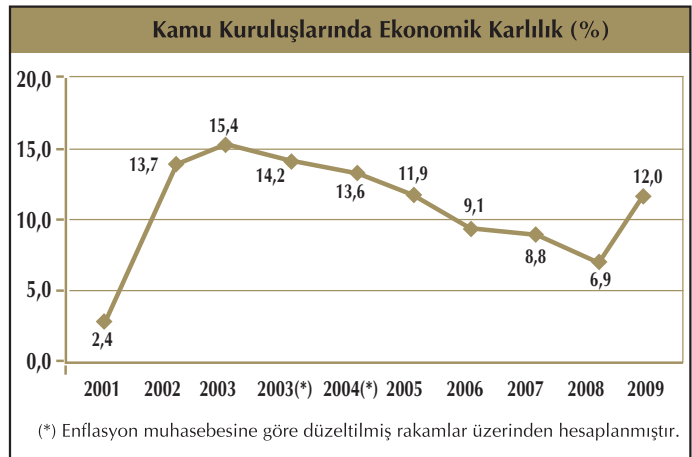
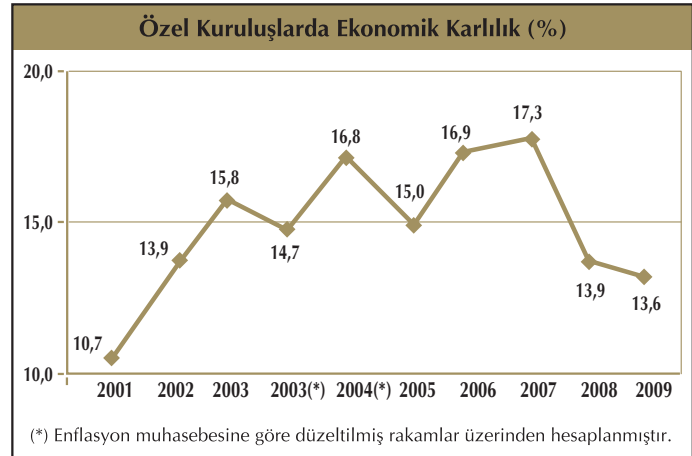
2009 yılında 2008 yılına göre satış karlılığında ve aktif karlılıkta görülen nispi olumluluklar özkaynak karlılığı içinde geçerlidir. 2001 krizi sonrasında özkaynak karlılığı özel büyük kuruluşlarda en düşük düzeye inmişken, 2002 yılında %23,3 ve 2003'te %23,4 yükseldikten sonra tekrar küçülmeye başlamıştır. 2007 yılında %19,4'e yükseldikten sonra 2008 kriz yılında tekrar %10,9'a gerilemiştir. 2009'da ise nispi bir artışla bu oran %12,4'e yükselmiştir.

2009 yılında Tütün İşleme Sanayi %32,7'lik özkaynak karlılığı oranı ile en yüksek değere sahipken, ikinci ve üçüncü sıralarda yer alan Ağaç, Mobilya ve Mefruşat ve Petrol Ürünleri sanayilerinin özkaynak karlılık oranları sırasıyla %29,6 ve %28'dir. Özkaynak karlılığı oranında en kötü durumda olan imalat sanayi alt sektörleri ise -%7,5 ile Demir-Çelik Ana Metal Sanayi, -%1,8 ile Diğer İmalat Sanayi ve %1,9 ile de Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayidir.

Ekonomik Karlılık

Ekonomik ünitelerin yarattıkları net katma değer, aktif (varlık) toplamına oranı ekonomik karlılığı ifade etmektedir. Yani ekonomik karlılık, kuruluşa konulan özkaynak ve dış kaynak toplamı olan varlık karşılığında ne kadar net ilave kıymet yaratıldığını göstermektedir. Bu kavram varlık verimliliği olarak ta adlandırılmaktadır.

Ekonomik karlılıkta oran 1990'ların başında, sonraki yıllara göre daha yüksek düzeylerde idi. Özel büyük kuruluşlarda %30'ların üzerinde iken, 2001'de bu oran %10,7'ye gerilemişti. 2001 sonrasında ekonomik karlılık oranında da nispi bir iyileşme yaşandı.

Bu oran 2007 yılında %17,3 ile en yüksek noktaya ulaşmasına rağmen, 1990 yılları başındaki düzeyine erişemedi. 2008'de bu oran %13,9 ile hızlı bir düşüş yaşadıktan sonra, 2009'da da düşüş az da olsa devam etmiş ve oran %13,6'ya gerilemiştir. 2009'daki bu ekonomik karlılık oranı 2001 sonrasındaki en düşük seviyedir.

2009 yılında ekonomik karlılıkta en olumlu noktadaki imalat sanayi alt sektörü %40,0'lık oranla Ağaç, Mobilya ve Mefruşat sektörüdür. %31,8'lik oranla Lastik Ürünleri Sanayi ikinci sırada

Sektörel Karlılık Oranları (%) - 2009									
Sektörler	500 BSK			Özel			Kamu		
	Satış Karlılığı	Aktif Karlılığı	Özkaynak Karlılığı	Satış Karlılığı	Aktif Karlılığı	Özkaynak Karlılığı	Satış Karlılığı	Aktif Karlılığı	Özkaynak Karlılığı
311 Gıda Maddeleri Sanayi	7,0	8,7	17,6	7,7	10,5	23,8	-0,9	-0,6	-0,8
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Maddeleri Sanayi	2,7	5,1	10,4	4,0	9,3	22,8	-2,4	-2,5	-4,0
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	19,0	10,0	15,0	19,0	10,0	15,0	-	-	-
314 Tütün İşleme Sanayi	20,2	13,1	32,7	20,2	13,1	32,7	-	-	-
321 Dokuma Sanayi	5,4	3,8	6,7	5,4	3,8	6,7	-	-	-
322 Giyim Eşya Sanayi	3,8	3,9	8,2	3,8	3,9	8,2	-	-	-
324 Ayakkabı Sanayii	6,6	5,2	7,8	6,6	5,2	7,8	-	-	-
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	5,4	4,1	12,6	5,4	4,1	12,6	-	-	-
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	14,1	20,4	29,6	14,1	20,4	29,6	-	-	-
341 Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi	1,3	1,0	1,9	1,3	1,0	1,9	-	-	-
342 Basım Sanayi	8,7	5,0	7,3	8,7	5,0	7,3	-	-	-
351 Ana Kimya Sanayi	3,3	3,7	6,4	3,3	3,7	6,4	-	-	-
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	6,0	7,5	13,1	6,0	7,5	13,1	-	-	-
353 Petrol Ürünleri Sanayi	6,2	9,0	17,0	4,3	9,3	28,0	35,7	8,4	9,8
354 Çeşitli Petr. ve Kömür Türev. San.	3,2	8,6	18,3	3,2	8,6	18,3	-	-	-
355 Lastik Ürünleri Sanayi	5,2	7,3	11,9	5,2	7,3	11,9	-	-	-
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler Sanayi	8,5	7,9	15,4	8,5	7,9	15,4	-	-	-
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen San.	1,4	1,0	2,2	1,4	1,0	2,2	-	-	-
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya San.	6,5	4,5	8,2	6,5	4,5	8,2	-	-	-
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer San.	12,6	8,3	12,7	12,6	8,3	12,7	-	-	-
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	-4,0	-3,7	-7,5	-4,0	-3,7	-7,5	-	-	-
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal San.	14,6	9,4	17,1	14,6	9,4	17,1	-	-	-
381 Metal Eşya Sanayi	6,9	6,1	13,6	8,1	9,1	23,7	3,7	2,0	3,8
382 Makina Sanayi (Elekt. Olanlar Hariç)	8,7	10,0	21,4	8,7	10,0	21,4	-	-	-
383 Elektrik Mak., Aletleri ve Cihaz. San.	8,5	8,8	24,8	8,5	8,8	24,8	-	-	-
384 Taşıt Araçları Sanayi	3,9	6,0	13,6	3,6	5,9	13,0	14,6	7,0	21,3
390 Diğer İmalat Sanayi	-0,3	-0,8	-1,8	-0,3	-0,8	-1,8	-	-	-
3 İmalat Sanayi	4,8	5,7	11,3	4,7	5,8	11,8	9,0	4,3	6,2

yer alırken, üçüncü sıradaki Diğer Kimyasal Ürünler sanayinin oranı da %28 seviyelerindedir.

Ekonomik karlılıkta en olumsuz noktada olan sektör -%0,1 oranla Demir-Çelik Ana Metal sektörüdür. En olumsuz ikinci ekonomik karlılık oranı ise %6,7 ile Ayakkabı sanayine aitken, üçüncü sıradaki Diğer İmalat sanayinin oranı %7,2'dir. 2009 yılında İmalat Sanayi genelindeki ekonomik karlılık oranı ise %13,9'dur. Ekonomide büyüme oranının artırılması, istihdam sorununa çare bulmak için ekonomik verimlilik oranının yukarı çekilmesi gerekmektedir.

Varlık Devir Hızı

Kuruluşlarda finansal verimlilik ve faaliyet etkinliği göstergesi olarak varlık devir hızı kullanılmaktadır. Varlık devir hızı, satış hasılatının aktif (varlık) toplamına oranlanması ile elde edilmektedir. Türkiye'de hala girdi / çıktı oranında rekabet gücünde sıkıntı yaşanmaktadır. Bu sıkıntıyı kuruluşlar işe bağladıkları parayı hızla döndürebilirlerse bir ölçüde hafifletebileceklerdir. Tıpkı diğer karlılık göstergelerinde olduğu gibi varlık devir hızında da, 1990 yılların başındaki olumlu devir hızlarının çok uzağında bulunulmaktadır.

Ekonomik Karlılık (Net Katma Değer/Aktif (Varlık) Toplamı) (%)								
	2003	2003 (*)	2004 (*)	2005	2006	2007	2008	2009
500 Büyük Sanayi Kuruluşu	15,7	14,6	16,1	14,4	15,6	15,7	12,7	13,3
Özel Kuruluşlar	15,8	14,7	16,8	15,0	16,9	17,3	13,9	13,6
Kamu Kuruluşları	15,4	14,2	13,6	11,9	9,1	8,8	6,9	12,0

(*) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

Sektörel Ekonomik Karlılık (%) - 2009			
Sektörler	500 BSK	ÖK	KK
311 Gıda Maddeleri Sanayi	19,7	19,8	19,4
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Maddeleri Sanayi	27,2	23,8	33,3
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	11,9	11,9	-
314 Tütün İşleme Sanayi	12,2	12,2	-
321 Dokuma Sanayi	11,7	11,7	-
322 Giyim Eşya Sanayi	26,0	26,0	-
324 Ayakkabı Sanayii	6,7	6,7	-
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	8,1	8,1	-
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	40,0	40,0	-
341 Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi	10,2	10,2	-
342 Basım Sanayi	12,5	12,5	-
351 Ana Kimya Sanayi	7,4	7,4	-
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	28,0	28,0	-
353 Petrol Ürünleri Sanayi	16,1	21,0	8,1
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	10,3	10,3	-
355 Lastik Ürünleri Sanayi	31,8	31,8	-
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler Sanayi	16,7	16,7	-
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	7,5	7,5	-
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	13,7	13,7	-
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	12,7	12,7	-
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	-0,1	-0,1	-
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	12,6	12,6	-
381 Metal Eşya Sanayi	21,1	19,2	23,6
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	19,0	19,0	-
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	21,1	21,1	-
384 Taşıt Araçları Sanayi	19,9	19,3	25,5
390 Diğer İmalat Sanayi	7,2	7,2	-
3 İmalat Sanayi	13,9	13,7	17,3

Varlık Devir Hızı (Satış Hasılatı / Aktif (Varlık) Toplamı)		
	Özel Kuruluşlar	Kamu Kuruluşları
1995	1,61	1,04
1996	1,57	1,14
1997	1,53	1,21
1998	1,40	1,00
1998 (*)	1,21	1,00
1999	1,08	0,74
2000	1,28	0,76
2001	1,24	0,64
2002	1,24	0,77
2003	1,35	0,78
2003 (**)	1,24	0,69
2004 (**)	1,30	0,67
2005	1,35	0,39
2006	1,42	0,44
2007	1,40	0,39
2008	1,37	0,39
2009	1,17	0,38

(*) 1998'den sonra satış tutarları içinden tüm satış vergileri düşülmüş ve satışlar net olarak alınmıştır.

(**) Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş rakamlar kullanılarak hesaplanmıştır.

Varlık devir hızı tablosunu incelediğimizde özel kuruluşlarda 1990'lı yılların başında 1,60'lar seviyelerinde olan varlık devir hızının, 2001 kriz yıllarında 1,24 seviyelerine gerilemiş olduğu görülmektedir. 2008 yılında nispi de olsa artış göstererek 1,37 seviyelerinde gerçekleşen varlık devir hızı, 2009'da ise çok uzun yıllardır, ilk kez, 1,17 gibi çok düşük bir orana ulaşmıştır. Kamu kuruluşlarında da 1990'ların başında 0,90 üzerindeki varlık devir hızı 2009'da 0,38 gibi çok düşük bir düzeye gerilemiş bulunmaktadır.

2009 yılına ait varlık devir hızları alt sektörler itibarıyla incelendiğinde, en olumlu rasyonun özel kuruluşlarda 2,71 ile Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri sanayinde elde edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. İkinci sırada 2,68 ile Diğer İmalat Sanayi yer alırken, üçüncü sırada da 2,31 ile BYS Gıda Maddeleri sanayinin yer aldığını görmekteyiz. En düşük varlık devir hızı oranları ise 0,53 ile İçki, 0,57 ile Basım ve 0,64 ile de Demir-Çelik Dışında Ana Metal sanayilerinde bulunmaktadır.

Özkaynak Devir Hızı

2008 yılında imalat sanayi özel kuruluşlarında 3,10 olan özkaynak devir hızı, 2009 yılında 2,48'e gerilemiştir. Alt sektörler içinde en olumlu noktada 6,57 ile Petrol Ürünleri Sanayi yer alırken,

ikinci sırada 6,35 ile Diğer İmalat Sanayi ve üçüncü sırada da 5,75 ile Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi yer almıştır.

Alt sektörlerde özkaynak devir hızında en kötü noktada olan sektör ise 0,79 ile İçki Sanayi olurken, ikinci sırada 0,83 ile Basım Sanayi ve üçüncü sırada da 1,01 ile Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi yer almıştır.

İşletme Sermayesi (Dönen Sermaye) Devir Hızı

2008 yılında özel büyük kuruluşlarda 2,58 olan işletme sermayesi devir hızı, 2009 yılında 2,25'e gerilemiştir. Alt sektörler itibariyle işletme sermayesi devir hızında en olumlu noktada olan sektörlerde ilk sırada 5,30 ile Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi yer almıştır. İkinci sırada 3,35 oranla BYS Gıda Sanayi ve üçüncü sırada da 3,31 ile Petrol Ürünleri Sanayi yer almıştır. En olumsuz

noktada yer alan sektörler ise sırasıyla, 1,27 ile Tütün İşleme Sanayi, 1,31 ile Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi ve 1,34 ile Ağaç ve Mantar Ürünleri sanayidir.

Ekonomi'nin yılın ikinci yarısından itibaren düzelmeye başlaması sonucu, 2008 yılında 352 olan kar eden kuruluş sayısı, 2009 yılında 412'ye yükselmiştir.

Sektörel Devir Hızları - 2009									
Sektörler	Varlık Devir Hızı			Özkaynak Devir Hızı			İşletme Sermayesi (Dönen Sermaye) Devir Hızı		
	500 BSK	ÖK	KK	500 BSK	ÖK	KK	500 BSK	ÖK	KK
311 Gıda Maddeleri Sanayi	1,25	1,36	0,67	2,52	3,08	0,87	2,01	2,30	0,86
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. Sanayi	1,85	2,31	1,03	3,81	5,65	1,65	2,46	3,35	1,19
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	0,53	0,53	-	0,79	0,79	-	1,37	1,37	-
314 Tütün İşleme Sanayi	0,65	0,65	-	1,62	1,62	-	1,27	1,27	-
321 Dokuma Sanayi	0,71	0,71	-	1,24	1,24	-	1,50	1,50	-
322 Giyim Eşya Sanayi	1,05	1,05	-	2,16	2,16	-	1,45	1,45	-
324 Ayakkabı Sanayii	0,79	0,79	-	1,18	1,18	-	2,12	2,12	-
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	0,76	0,76	-	2,34	2,34	-	1,34	1,34	-
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	1,44	1,44	-	2,10	2,10	-	2,10	2,10	-
341 Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi	0,81	0,81	-	1,56	1,56	-	1,93	1,93	-
342 Basım Sanayi	0,57	0,57	-	0,83	0,83	-	1,84	1,84	-
351 Ana Kimya Sanayi	1,10	1,10	-	1,94	1,94	-	2,07	2,07	-
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	1,24	1,24	-	2,16	2,16	-	1,78	1,78	-
353 Petrol Ürünleri Sanayi	1,45	2,19	0,24	2,74	6,57	0,28	2,38	3,31	0,45
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	2,71	2,71	-	5,75	5,75	-	5,30	5,30	-
355 Lastik Ürünleri Sanayi	1,41	1,41	-	2,31	2,31	-	2,46	2,46	-
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plast. Ürün. San.	0,92	0,92	-	1,80	1,80	-	1,40	1,40	-
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	0,70	0,70	-	1,56	1,56	-	1,55	1,55	-
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	0,70	0,70	-	1,26	1,26	-	1,31	1,31	-
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	0,66	0,66	-	1,01	1,01	-	1,94	1,94	-
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	0,91	0,91	-	1,86	1,86	-	2,15	2,15	-
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	0,64	0,64	-	1,17	1,17	-	1,54	1,54	-
381 Metal Eşya Sanayi	0,88	1,13	0,55	1,97	2,92	1,05	1,41	1,62	1,04
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	1,15	1,15	-	2,46	2,46	-	1,62	1,62	-
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	1,04	1,04	-	2,93	2,93	-	1,44	1,44	-
384 Taşıt Araçları Sanayi	1,53	1,64	0,48	3,45	3,60	1,46	2,65	2,97	0,61
390 Diğer İmalat Sanayi	2,68	2,68	-	6,35	6,35	-	2,90	2,90	-
3 İmalat Sanayi	1,17	1,22	0,48	2,34	2,48	0,69	2,14	2,25	0,72

*Kaliteden ödün vermeyen,
Çevreye ve insana saygılı,
Sektörde deneyimli kadrosuyla,
Sürekli ve dengeli büyüyen
çimento grubu.*

Limak Çimento Grubu

www.limakcement.com

Limak Kurtalan Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Portland Çimento	CEM I 42,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/B-M(P-LL) 32,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/A-M(P-LL) 42,5 N
Puzolanik Çimento	CEM IV/B-P 32,5 R

Limak Ergani Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Portland Çimento	CEM I 42,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/A-M(P-LL) 42,5 N
Puzolanik Çimento	CEM IV/B (P) 32,5 R

Limak Gaziantep Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Portland Çimento	CEM I 52,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/B-M(P-LL) 42,5 N
Puzolanik Çimento	CEM IV/B(P) 32,5 N

Limak Şanlıurfa Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Portland Çimento	CEM I 42,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/B-M (P-LL) 32,5 R
Puzolanik Çimento	CEM II A-M (P-LL) 42,5 N

Limak Bitlis Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Puzolanik Çimento	CEM IV / A - P 32,5 N
Puzolanik Çimento	CEM IV / A - P 42,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/A-M (P-LL) 42,5 N
Portland Kompoze Çimento	CEM II/B-M (P-LL) 32,5 N

Limak Mardin Çimento

Üretilen Çimento Çeşitleri

Portland Çimento	CEM I 42,5 N
Puzolanik Çimento	CEM IV / A - P 32,5 N

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Siirt yolu üzeri 4. km Oyacak Köyü mevki
Kurtalan Siirt
Tel: 0 484 411 22 91
Fax: 0 484 411 22 90
kurtalan@limakcement.com

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Ergani Şubesi

Elazığ yolu üzeri 2. km. 21950 Ergani Diyarbakır
Tel: 0 412 611 52 60
Fax: 0 412 611 52 48
ergani@limakcement.com

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Gaziantep Şubesi

Göllüce mevki Nizip yolu üzeri 27080
Şehitkamil Gaziantep
Tel: 0 342 235 01 10
Fax: 0 342 235 01 09
gaziantep@limakcement.com

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Şanlıurfa Şubesi

Bozova Yolu 16. km. Şanlıurfa
Tel: 0 414 362 10 10
Fax: 0 414 362 10 14
sanliurfa@limakcement.com

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Tatvan / Bitlis Şubesi

Küllüce köyü Rahva düzü mevki
Bitlis-Muş karayolu 12. km Tatvan Bitlis
Tel : 0 434 228 31 85
Fax : 0 434 228 31 86
bitlis@limakcement.com

Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Mardin Şubesi

Kuşçu Köyü, Tepe Önü Mevkii Derik Mardin
Tel : 0 482 255 10 10
Fax : 0 482 255 10 18
mardin@limakcement.com

Net Katma Değerin Faktör Gelirleri (Fonksiyonel) Dağılımı

2009 yılında ödenen maaş ve ücretler ve faizlerin net katma değer içindeki payları azalırken, milli gelir anlamında karın payı %22,5'ten %31,8'e yükselmiştir.

İSO 500 çalışması kapsamına giren kuruluşlardan ekonomik büyüklüklerine ait çeşitli bilgiler istenirken, ayrıca kuruluşların yaptıkları üretimlerine katılan üretim faktörlerinin üretimden aldıkları paylar (faktör gelirleri) ile ilgili bilgiler de derlenmektedir.

Üretime katılan üretim faktörlerinden olan ödenen brüt maaş ve ücretler (işveren payları dahil), ödenen faizler ve milli gelir anlamında karla ilgili bilgiler alınmakta ve kuruluşların ekonomiyeye olan net katkıları hesap edilmeye çalışılmaktadır.

Faktör gelirleri bilgilerinin yanında, ayrıca kuruluşların yıl için ayırdıkları amortisman, ödenen dolaylı vergiler ile alınan sübvansiyonlarla ilgili bilgiler de alınmakta, bunların net katma değere ilavesi ile kuruluşların yarattıkları temel ve üretici fiyatlarla brüt katma değerlerine ulaşılmaktadır. İSO 500 çalışması kapsamında kuruluşlarda yaratılan faktör gelirleri bazında katma değer 27 yıldır verilmektedir.

İSO 500'de yaratılan net katma değer dağılımı incelendiğinde, ekonomideki gelişmeler doğrultusunda ödenen maaş ve ücretler, ödenen faizler ve milli gelir anlamında kar paylarında önemli değişikliklerin olduğu görülmektedir.

2007 yılında İSO 500'de yaratılan net katma değer dağılımında maaş ve ücretlerin payı %54,1 iken, bu pay 2008'de %61,8'e yükselmiş, 2009'da ise %57,2'ye gerilemiştir.

Ödenen faizlerin payı ise 2007 yılında %9 seviyelerinde iken, 2008'de %15,7'ye yükselmiş, 2009'da ise tekrar azalarak %11'e gerilemiştir.

Milli gelir anlamındaki karın payı ise 2007'deki %36,9 seviyelerinden, 2008'de %22,5'e gerilemiş, 2009'da ise tekrar artarak %31,8'e yükselmiştir.

İSO 500'deki özel büyük kuruluşlarda faktör gelirleri dağılımı ise şu şekildedir.

2007 yılında ödenen maaş ve ücretlerin faktör gelirleri içindeki yeri %49,8'dir. Bu pay 2008 yılında %57'ye yükselmiş, 2009'da ise pay az da olsa küçülerek %55,6'ya gerilemiştir.

2007 yılında %9,1 olan özel kuruluşlarda ödenen faizlerin payı, 2008'de %16'ya yükselmiş, 2009'da ise tekrar azalarak %12 seviyelerine gerilemiştir. 2009 yılına kredi faizlerindeki gerilemenin damgasını vurması, bu sonuçların elde edilmesinde önemli bir etmen olmuştur.

Milli gelir anlamında karın payı da 2007'deki %41,1 seviyesi ile 2001 yılı sonrası elde edilen en yüksek noktaya çıkmıştır. 2008'de bu pay %27,1'e gerilerken, 2009'da tekrar %32,4 seviyesine yükselmiştir.

15 kamu kuruluşunun net katma değerinin faktör gelirleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde ise; 2007 yılında %91,6 olan ödenen maaş ve ücretlerin payının 2008 yılında %110,2'ye yükselmiş olduğu, 2009'da ise 2001 yılından bu yana en düşük düzey olan %65,7'ye gerilemiş olduğu görülmektedir.

2007 yılında %8,1 olan ödenen faizlerin payı da 2008 yılında %13,6'ya çıkmış, 2009'da da %5,8'e inmiştir.

Milli gelir anlamındaki karın payı ise 2007 yılında sadece %0,3 seviyelerinde iken, 2008 yılında, 2001'den sonra tekrar negatife dönmüş ve -%23,9 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2009'da ise oran 2001 yılından beri elde edilen en yüksek orana yükselmiş ve %28,5 seviyelerinde gerçekleşmiştir.

Özel büyüklerde 2009'da net katma değer cari fiyatlarla %0,8 ve sabit fiyatlarla %2,5 oranında küçülmüştür.

Ücretle çalışanlar sayısı da 2008 yılına göre küçülürken, ödenen maaş ve ücretlerin oranı da %57'den %55,6'ya gerilemiştir. Ödenen faizlerin payı da, faiz oranlarında 2009 yılında yaşanan büyük düşüş nedeniyle ile %16'dan %12'ye gerilemiştir.

Bu iki faktör gelirinin paylarında düşüşler gerçekleşince, özellikle de finansman giderlerindeki büyük düşüş sonucu karda meydana gelen artışın da olumlu katkısıyla milli gelir anlamındaki kar %27,1'den %32,4'e yükselmiştir.

Net Katma Değerin Faktör Gelirlerine Göre Dağılımı (%)								
500 Büyük Sanayi Kuruluşu								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ödenen Maaş ve Ücretler	68,4	66,1	53,6	62,7	54,4	54,1	61,8	57,2
Ödenen Faizler	25,5	14,0	10,5	8,2	9,3	9,0	15,7	11,0
Ödenen Kiralar	1,6	1,5	-	-	-	-	-	-
Milli Gelir Anlamında Kar	4,6	18,4	35,9	29,2	36,2	36,9	22,5	31,8
Net Katma Değer	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Özel Kuruluşlar								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ödenen Maaş ve Ücretler	62,0	62,0	50,4	59,2	50,1	49,8	57,0	55,6
Ödenen Faizler	30,4	13,3	11,7	8,8	9,7	9,1	16,0	12,0
Ödenen Kiralar	1,9	1,8	-	-	-	-	-	-
Milli Gelir Anlamında Kar	5,7	22,9	37,9	32,0	40,2	41,1	27,1	32,4
Net Katma Değer	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kamu Kuruluşları								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ödenen Maaş ve Ücretler	86,8	79,2	67,5	82,3	93,5	91,6	110,2	65,7
Ödenen Faizler	11,3	16,3	5,2	4,5	5,9	8,1	13,6	5,8
Ödenen Kiralar	0,5	0,6	-	-	-	-	-	-
Milli Gelir Anlamında Kar	1,3	4,0	27,4	13,3	0,6	0,3	-23,9	28,5
Net Katma Değer	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler

İSO 500 çalışmasında anket kapsamındaki sanayi kuruluşlarının yarattıkları katma değer de hesaplanmaktadır. Kuruluşların yarattıkları katma değerlerin hesaplanmasında gelir yöntemi kullanılmaktadır. Bu nedenle sanayi kuruluşlarından brüt katma değeri oluşturan faktör geliri ödemeleri ve ayrılan yıllık amortisman karşılığı ve net dolaylı vergiler elde edilmektedir.

Sanayi kuruluşlarının üretimlerine katılan üretim faktörlerine ödenen faktör gelirlerinden brüt maaş ve ücretler, tam istihkak olarak, ödedikleri faizler ve müteşebbisin payı olan kar toplanmaktadır. Faktör geliri olarak alınan kar hesaplara milli gelir anlamında kar dediğimiz kapsamda katılması lazımdır.

Bu nedenle vergi öncesi kar hesaplanırken, bu karın kapsamında yer alan üretim faaliyeti dışı gelirler olan faiz gelirleri, net kambiyo karları gayrimenkul satış gelirleri, iştirak ve temettü gelirleri de alınıp, bunlar vergi öncesi bilanço kar ve zararına (-) değer olarak ilave edilmektedir. Ayrıca vergi öncesi kardan ayrılmış kıdem tazminatı karşılığı ve benzeri karşılıklar da kuruluşlardan alınıp vergi öncesi bilanço karına katılarak sanayi kuruluşunun milli gelir anlamında karına ulaşılmaktadır.

İSO 500 kapsamında sanayi kuruluşlarından 1983 yılından bu yana vergi öncesi dönem kar ve zararı içinde olan üretim faaliyeti dışı gelirler kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır. Üretim faaliyeti dışı gelirlerin, vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamı içindeki payı yıllar itibarıyla önemli değişimler göstermiştir. Ekonominin olumlu yıllarında vergi öncesi kar toplamı içinde üretim faaliyeti

dışı gelirlerin payı küçülürken, ekonominin olumsuz gelişme gösterdiği yıllarda ise üretim faaliyeti dışı gelirlerin, vergi öncesi kar ve zarar toplamı içindeki payı artmış, oran %100'leri bile aşmıştır.

1983'ten 1998'lere kadar bu oran oldukça küçüktür. 1999 krizi ve 2001 krizinde oran %100'lerin çok üzerine çıkmıştır. 2001 sonrasında ekonomi olumlu gelişme gösterince bu oran tekrar küçülmüştür. Fakat tablodan da görülebileceği gibi üretim faaliyeti dışı gelirlerin, kar ve zarar toplamı içindeki payı, 2006 yılında %26,3'le 1988'den sonraki en düşük değeri bulunurken, 2006'dan sonra tekrar bu oran nispi bir şekilde artışa geçmiştir. Oran 2007'de %35,6, 2008'de %36,8 ve 2009'da da %44,2'ye yükselmiştir.

Özel sektörde dönem kar ve zarar toplamı 2009'da %24,6 oranında artış göstermiştir. Buna karşılık üretim faaliyeti dışı gelirlerdeki artış %50,1'dir. Üretim faaliyeti karında ise 2009'daki cari fiyatlarla artış %9,8'dir. Üretim faaliyeti dışı gelirler içinde kambiyo kar ve zarar farkı 2008'de 1.378 milyon TL iken, 2009'da bu fark 2.281 milyon TL olmuştur. 2009'da bu fark 2008'e göre %65,5 oranında artmıştır. 2009'da üretim faaliyeti dışı gelirlerin %40,1'i kambiyo kar ve zarar farkından ileri gelmiştir.

Özellikle 2009 yılı açılış bilançosunda dış borçlar, kapanış bilançosuna göre daha yüksek kur ile değerlendirilince yine 2007'de olduğu gibi bir ölçüde de olsa sanal kar oluşmuştur. Bu da temelde satış karlılık oranının 2009 yılındaki artışında pozitif yönde katkı yapmıştır.

Özel Kuruluşlarda Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler (TL)

	Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler (1)	Değişim (%)	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.) (2)	Değişim (%)	1/2 (%)
1995	96.191.958	66,7	206.857.875	95,9	46,5
1996	195.948.193	103,7	370.418.929	79,1	52,9
1997	407.054.079	107,7	771.761.381	108,3	52,7
1998	699.577.134	71,9	797.402.394	3,3	87,7
1999	1.577.329.277	125,5	720.405.946	-9,7	219,0
2000	1.760.163.086	11,6	1.538.333.855	113,5	114,4
2001	4.645.687.973	165,4	718.029.004	-53,3	547,0
2002	4.833.432.876	4,0	4.269.008.132	494,5	113,2
2003	5.016.304.190	3,8	6.985.609.668	63,6	71,8
2004	3.557.069.000	-29,1	9.087.928.518	30,1	39,1
2005	3.048.142.484	-14,3	8.236.526.584	-9,4	37,0
2006	3.380.665.053	10,9	12.855.752.414	56,1	26,3
2007	6.124.524.780	81,2	17.223.034.088	34,0	35,6
2008	3.793.360.109	-38,1	10.317.558.781	-40,1	36,8
2009	5.686.581.323	50,1	12.852.111.028	24,6	44,2

İstihdam, Brüt Katma Değer ve Nispi Hasıla Oranları

İSO 500 çalışmasında imalat sanayiinde faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarında iki basamaklı alt sektörler itibarıyla istihdam ve üretici fiyatları ile brüt katma değer dağılımındaki paylar ve nispi hasıla oranları verilmektedir.

Gıda, İçki ve Tütün Sanayi 2009 yılında %19,6'lık istihdam payı ile imalat sanayi alt sektörleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Bu sektörün 2008'de istihdamdaki payı %18,7 seviyelerinde iken, 27 yıl önce, 1982 yılında istihdam içindeki payı da %19,7 seviyelerindeydi. 2009 yılında istihdam payında ikinci sırayı %16'lık payla Taşıt Araçları Sanayi alırken, sektörün 1982 ve 2008 yıllarından ki payları ise sırasıyla %4,2 ve %17,7'dir. İstihdamda ilk sırayı alan Gıda, İçki ve Tütün Sanayi'nin istihdam payı çok büyük bir değişiklik göstermezken, ikinci sıradaki Taşıt Araçları Sanayi'ndeki gelişme ise beklenen ve olumlu bir gelişmedir.

2009'da istihdamda üçüncü sırada %14,9 payla Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı yer almıştır. Sektörün payında 2008 yılına göre bir değişiklik görülmezken, 1982 yılındaki %26,3'lük paya göre önemli bir azalma görülmektedir.

2008 yılında istihdam içinde %13,7 paya sahip olan Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi, 2009 yılında %14,4'lük payla dördüncü sırada yer almıştır. Sektörün 1982 yılındaki payının %12,7 olduğu göz önüne alındığında, sektördeki yapısal değişimin çok yavaş olduğu ortaya çıkmaktadır. 2009'da beşinci sırayı %13,9'luk payla alan Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik

ve Plastik Sanayi'nin, 1982 ve 2008 yıllarındaki payları %11,7 ve %12,4'tür.

2009 yılı İSO 500'de imalat sanayiinde faaliyet gösteren kuruluşların üretici fiyatlarla yarattıkları brüt katma değer dağılımında ise ilk sırada yer alan sektör %42,4'lük payla Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi'dir. Sektörün 2008'deki payı ise %40,5'tir. Bu kategoride ikinci sırayı ise %29,6'lık pay ile Gıda, İçki ve Tütün Sanayi almıştır. 2008 yılındaki %24,8'lik paya göre, sektörün brüt katma değer içindeki payının artış gösterdiğini ifade etmek olasıdır.

Bulgulardan da görülebileceği gibi bu iki sektörde brüt katma değer dağılımı toplanmış bulunmaktadır. Buna da neden bu sektörlerde ödenen KDV + ÖTV'lerin çok yüksek olmasıdır.

Alt sektörlerin nispi hasıla oranları dikkate alındığında her zaman olduğu gibi en yüksek nispi hasıla oranının 305,2 ile Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi'ne ait olduğu görülmektedir. 2008 yılında sektörün nispi hasıla oranı 326,3'tür. İkinci sırada yer alan Gıda, İçki ve Tütün Sanayi 150,8'lik nispi hasıla oranına sahip bulunurken, nispi hasıla oranının en düşük olduğu sektör %19,9 ile Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi'dir.

Bu tabloyu değiştirmek için özellikle sanayi sektöründe ödenen KDV ve ÖTV oranlarının tekrar gözden geçirilmesi ve katma değer + yerli girdi toplamı yüksek olan alt sektörlerle yönelik yatırım politikasının takibi ve desteği gerekmektedir.

İmalat Sanayiinde İstihdam ve Katma Değerin Dağılımı ve Nispi Hasıla Oranları												
	1982			2001			2008			2009		
	İstihdam Dağılımı	Brüt Katma Değer Dağılımı	Nispi Hasıla Oranı	İstihdam Dağılımı	Brüt Katma Değer Dağılımı	Nispi Hasıla Oranı	İstihdam Dağılımı	Brüt Katma Değer Dağılımı	Nispi Hasıla Oranı	İstihdam Dağılımı	Brüt Katma Değer Dağılımı	Nispi Hasıla Oranı
1- Gıda İçki ve Tütün	19,7	14,0	70,9	24,7	22,4	90,6	18,7	24,8	132,5	19,6	29,6	150,8
2- Dokuma, Giyim, Deri ve Ayakkabı	26,3	15,7	59,8	27,7	10,1	36,3	14,9	2,5	17,1	14,9	3,0	19,9
3- Orman Ürünleri ve Mobilya	0,5	0,6	1,1	1,6	0,7	41,4	2,7	0,9	34,1	2,7	1,3	47,5
4- Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayii	3,8	2,7	72,9	2,9	0,1	4,9	1,9	0,9	46,1	1,8	1,0	57,4
5- Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayii	11,7	26,0	221,9	11,6	47,2	406,6	12,4	40,5	326,3	13,9	42,4	305,2
6- Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi Ürünleri	6,8	7,7	113,0	4,6	4,5	96,5	6,0	4,1	67,5	5,9	3,7	63,2
7- Ana Metal Sanayi	14,1	14,6	103,7	8,4	3,8	45,8	11,5	10,4	90,3	10,4	3,1	29,3
8- Metal Eşya, Makina ve İlmi ve Mesleki Alet. San.	12,7	12,0	94,4	10,0	7,2	71,8	13,7	7,1	51,5	14,4	8,2	57,0
9- Taşıt Araçları Sanayi	4,2	6,3	151,1	8,3	4,0	48,4	17,7	8,8	49,4	16,0	7,7	48,0
10- Diğer İmalat Sanayi	0,3	0,5	165,5	0,2	0,1	43,8	0,5	0,1	21,3	0,3	0,1	23,1
İmalat Sanayi	100,0	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0	100,0	-

Not: Nispi hasıla oranı, alt sektörlerde kişi başına düşen katma değer, toplamda kişi başına düşen katma değere oranını ifade etmektedir.

İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer/Çalışan Sayısı)

ISO 500 çalışmasında üç basamaklı alt sektörler itibarıyla imalat sanayi faaliyet kolunda özel sektör kuruluşlarında yaratılan net katma değer / ücretle çalışanlar sayısı oranlanarak işgücü verimliliği hesaplanmaktadır. İşgücü verimliliği ile ilgili ilk tabloda alt sektörlerde kişi başına düşen cari fiyatlarla net katma değerler verilmektedir. İkinci tabloda ise ilk tablodaki kişi başına yaratılan net katma değerler 2003 fiyatları ile hesaplanarak yayımlanmaktadır. Üçüncü tabloda ise işgücü net katma değer verimliliği 2003 fiyatlarıyla, 2003 = 100 olmak üzere düz endeks şeklinde verilmektedir. Dördüncü tabloda ise üçüncü tablodan yararlanılarak alt sektörlerde işgücü verimliliğinin zincirleme endeksi verilmektedir. Başka bir ifade ile yıllık reel değişimler hesaplanıp sonuçlara ilave edilmektedir. Beşinci ve son tabloda ise nispi hasıla oranı diye adlandırdığımız alt sektörlerde kişi başına yaratılan net katma değer, toplam imalat sanayii olarak kişi başına düşen net katma değere oranını verilmektedir.

2003 yılı işgücü verimliliği baz alındığında (2003=100), 2009'da işgücü verimlilik endeks sayısının imalat sanayi için 125,9 olduğu görülmektedir. Bu endeks sayısının 2007'deki değeri 136 iken,

2008'de 116,9'a gerilemiştir. Bu bulgulardan da görülebileceği gibi 2008'e göre endeks sayısı artarken, hala 2007 düzeyine ulaşamamıştır.

Endeks sayılarından yıllık değişim oranları incelendiğinde, 2005 ve 2008 yıllarında %12,1 ve %14 oranlarında gerileyen endeks değerinin, 2006'da %17,5, 2007'de %3,9 ve 2009'da da %7,7 oranında artış gösterdiği görülmektedir.

2009 yılında işgücü verimliliğinde sabit fiyatlarla en olumsuz gelişme %100,7'lik azalışla Demir-Çelik Ana Metal sektöründe görülürken, en olumlu gelişme de %191'lik işgücü verimliliği artışıyla Petrol Ürünleri sektöründe görülmektedir.

Nispi hasıla oranında her zaman olduğu gibi en yüksek oranların Tütün İşleme (2.341,2) ve Petrol Ürünleri (2.163,7) sanayilerinde gerçekleşmiş olduğu anlaşılmaktadır. Nispi hasıla oranında üçüncü sırada 956,5'lik oranla Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayileri yer alırken, en düşük nispi hasıla oranı 12,9 ile Ayakkabı sektöründe elde edilmiştir.

Özel Kuruluşlarda İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer/Çalışan Sayısı) (Cari Fiyatlarla, TL)

Sektörler	2003	2005	2006	2007	2008	2009
311 Gıda Maddeleri Sanayi	25.135	34.934	38.827	53.627	45.498	68.295
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. Sanayi	-3.641	40.450	30.171	43.491	32.909	54.094
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	77.981	102.485	102.185	141.624	129.297	170.276
314 Tütün İşleme Sanayi	67.458	45.191	250.616	228.182	184.942	209.721
321 Dokuma Sanayi	11.467	12.617	17.428	19.894	16.963	26.248
322 Giyim Eşya Sanayi	9.224	11.720	12.955	17.152	22.089	23.792
324 Ayakkabı Sanayi	-	9.311	13.261	13.998	-	18.526
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	38.974	58.018	28.012	103.087	27.510	65.167
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	15.207	20.392	25.145	29.962	32.286	55.513
341 Kağıt, Kağıt Ürünleri Sanayi	28.947	34.712	52.762	65.004	42.427	48.579
342 Basım Sanayi	33.542	86.259	80.354	65.114	35.281	94.244
351 Ana Kimya Sanayi	51.572	60.283	104.336	93.408	93.707	64.607
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	41.019	52.538	66.712	82.040	89.914	96.204
353 Petrol Ürünleri Sanayi	-	196.030	222.454	304.854	175.330	420.956
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	109.464	141.081	189.291	233.669	175.258	221.343
355 Lastik Ürünleri Sanayi	66.643	59.293	81.805	79.138	86.636	91.382
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler San.	12.298	33.842	45.091	49.169	54.027	83.502
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	33.528	24.438	30.283	22.639	12.720	19.391
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	58.965	74.294	64.595	77.201	61.068	66.196
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	52.766	143.684	160.753	163.560	107.545	106.339
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	41.668	45.064	84.705	76.877	95.531	-556
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	30.279	49.135	85.947	56.911	53.347	56.244
381 Metal Eşya Sanayi	44.575	44.299	45.358	33.744	42.959	54.963
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	53.010	57.804	76.957	58.343	48.765	67.324
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	44.682	50.221	53.522	56.149	82.212	108.327
384 Taşıt Araçları Sanayi	47.827	54.422	56.714	64.574	57.678	56.917
390 Diğer İmalat Sanayi	2.279	9.145	18.242	-4.938	29.517	36.965
3 İmalat Sanayi	32.193	44.615	57.335	62.892	60.408	64.662

Özel Kuruluşlarda İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer/Çalışan Sayısı) (2003 Yılı Fiyatlarıyla) (TL)						
Sektörler	2003	2005	2006	2007	2008	2009
311 Gıda Maddeleri Sanayi	25.135	28.363	31.419	39.600	29.583	42.090
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. Sanayi	-3.641	32.842	24.415	32.115	21.397	33.338
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	77.981	83.209	82.689	104.581	84.069	104.940
314 Tütün İşleme Sanayi	67.458	45.165	202.828	180.884	147.482	152.591
321 Dokuma Sanayi	11.467	11.267	14.592	16.004	12.978	18.717
322 Giyim Eşya Sanayi	9.224	11.171	11.967	14.648	18.454	19.186
324 Ayakkabı Sanayi	-	8.235	10.912	10.831	-	13.399
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	38.974	48.394	22.820	77.229	19.849	46.097
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	15.207	17.896	19.991	21.242	22.099	37.883
341 Kağıt, Kağıt Ürünleri Sanayi	28.947	33.641	46.448	53.691	35.415	39.029
342 Basım Sanayi	33.542	69.618	61.346	45.970	22.703	54.637
351 Ana Kimya Sanayi	51.572	55.323	92.660	79.557	71.260	50.545
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	41.019	48.215	59.246	69.875	68.375	75.265
353 Petrol Ürünleri Sanayi	-	122.837	110.414	149.982	63.571	185.003
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	109.464	88.405	93.954	114.960	63.545	97.276
355 Lastik Ürünleri Sanayi	66.643	50.389	63.679	57.964	59.503	60.060
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plast. Ürünler San.	12.298	28.760	35.100	36.014	37.107	54.881
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	33.528	17.764	20.287	14.133	7.545	11.112
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	58.965	54.004	43.273	48.196	36.221	37.935
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	52.766	104.443	107.692	102.109	63.787	60.939
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	41.668	32.732	48.279	41.917	41.553	-303
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	30.279	35.688	48.987	31.031	23.204	30.696
381 Metal Eşya Sanayi	44.575	35.406	33.002	22.108	24.548	30.258
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	53.010	50.278	61.706	44.755	34.221	45.603
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	44.682	46.142	44.384	46.306	65.612	84.591
384 Taşıt Araçları Sanayi	47.827	49.611	49.607	57.724	52.482	49.510
390 Diğer İmalat Sanayi	2.279	7.514	13.709	-3.515	18.801	23.687
3 İmalat Sanayi	32.193	36.659	43.088	44.764	38.477	41.434

Özel Kuruluşlarda İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer/Çalışan Sayısı) (2003 = 100)						
Sektörler	2003	2005	2006	2007	2008	2009
311 Gıda Maddeleri Sanayi	100,0	112,8	125,0	157,6	117,7	167,5
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Maddeleri San.	100,0	-901,9	-670,5	-882,0	-587,6	-915,5
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	100,0	106,7	106,0	134,1	107,8	134,6
314 Tütün İşleme Sanayi	100,0	67,0	300,7	268,1	218,6	226,2
321 Dokuma Sanayi	100,0	98,2	127,2	139,6	113,2	163,2
322 Giyim Eşya Sanayi	100,0	121,1	129,7	158,8	200,1	208,0
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	100,0	124,2	58,6	198,2	50,9	118,3
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	100,0	117,7	131,5	139,7	145,3	249,1
341 Kağıt, Kağıt Ürünleri Sanayi	100,0	116,2	160,5	185,5	122,3	134,8
342 Basım Sanayi	100,0	207,6	182,9	137,1	67,7	162,9
351 Ana Kimya Sanayi	100,0	107,3	179,7	154,3	138,2	98,0
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	100,0	117,5	144,4	170,3	166,7	183,5
353 Petrol Ürünleri Sanayi	100,0	127,5	114,6	155,7	66,0	192,0
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	100,0	80,8	85,8	105,0	58,1	88,9
355 Lastik Ürünleri Sanayi	100,0	75,6	95,6	87,0	89,3	90,1
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler San.	100,0	233,9	285,4	292,8	301,7	446,3
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	100,0	53,0	60,5	42,2	22,5	33,1
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	100,0	91,6	73,4	81,7	61,4	64,3
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	100,0	197,9	204,1	193,5	120,9	115,5
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	100,0	78,6	115,9	100,6	99,7	-0,7
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	100,0	117,9	161,8	102,5	76,6	101,4
381 Metal Eşya Sanayi	100,0	79,4	74,0	49,6	55,1	67,9
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	100,0	94,8	116,4	84,4	64,6	86,0
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	100,0	103,3	99,3	103,6	146,8	189,3
384 Taşıt Araçları Sanayi	100,0	103,7	103,7	120,7	109,7	103,5
390 Diğer İmalat Sanayi	100,0	329,8	601,6	-154,3	825,1	1039,5
3 İmalat Sanayi	100,0	111,4	130,9	136,0	116,9	125,9

Not: Tüpraş'ın 2005 yılında özelleştirilmesi nedeniyle Petrol Ürünleri Sanayi'nde 2003 ve 2004 yılları rakamlarını bulabilmek için Tüpraş bu yıllarda da özel sektör kuruluşu olarak kabul edilmiştir.

Özel Kuruluşlarda İşgücü Verimliliği (Yıllık Değişim)					
Sektörler	2005	2006	2007	2008	2009
311 Gıda Maddeleri Sanayi	21,5	10,8	26,0	-25,3	42,3
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Maddeleri Sanayi	93,3	-25,7	31,5	-33,4	55,8
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	-15,4	-0,6	26,5	-19,6	24,8
314 Tütün İşleme Sanayi	-61,7	349,1	-10,8	-18,5	3,5
321 Dokuma Sanayi	-22,4	29,5	9,7	-18,9	44,2
322 Giyim Eşya Sanayi	6,0	7,1	22,4	26,0	4,0
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	4,4	-52,8	238,4	-74,3	132,2
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	15,0	11,7	6,3	4,0	71,4
341 Kağıt, Kağıt Ürünleri Sanayi	-6,6	38,1	15,6	-34,0	10,2
342 Basım Sanayi	24,9	-11,9	-25,1	-50,6	140,7
351 Ana Kimya Sanayi	-15,1	67,5	-14,1	-10,4	-29,1
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	16,9	22,9	17,9	-2,1	10,1
353 Petrol Ürünleri Sanayi	-18,1	-10,1	35,9	-57,6	191,0
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	15,8	6,3	22,4	-44,7	53,1
355 Lastik Ürünleri Sanayi	-31,4	26,4	-9,0	2,7	0,9
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünler Sanayi	15,4	22,0	2,6	3,0	47,9
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	-17,6	14,2	-30,3	-46,6	47,3
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	-0,8	-19,9	11,4	-24,8	4,7
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	15,3	3,1	-5,2	-37,5	-4,5
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	-46,6	47,5	-13,2	-0,9	-100,7
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	-8,3	37,3	-36,7	-25,2	32,3
381 Metal Eşya Sanayi	-26,2	-6,8	-33,0	11,0	23,3
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	-14,3	22,7	-27,5	-23,5	33,3
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	-15,4	-3,8	4,3	41,7	28,9
384 Taşıt Araçları Sanayi	-17,9	0,0	16,4	-9,1	-5,7
390 Diğer İmalat Sanayi	-52,6	82,4	-125,6	-634,9	26,0
3 İmalat Sanayi	-12,1	17,5	3,9	-14,0	7,7

Özel İmalat Sanayinde Sektörel Nispi Hasıla Oranları						
Sektörler	2003	2005	2006	2007	2008	2009
311 Gıda Maddeleri Sanayi	59,1	43,0	36,4	45,1	36,0	43,3
312 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. Sanayi	7,4	42,5	24,9	32,3	24,4	32,2
313 İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	383,8	502,8	415,8	475,8	457,7	406,9
314 Tütün İşleme Sanayi	2.702,3	543,2	2.067,3	2.009,1	2.241,2	2.341,2
321 Dokuma Sanayi	34,7	22,4	19,7	19,9	16,5	18,7
322 Giyim Eşya Sanayi	19,8	14,7	10,9	12,8	15,6	13,7
324 Ayakkabı Sanayi	-	10,4	10,5	10,7	-	12,9
331 Ağaç ve Mantar Ürünleri Sanayi	118,0	90,3	53,9	100,3	46,3	60,2
332 Ağaç, Mobilya ve Mefruşat Sanayi	29,0	24,9	23,9	26,4	25,6	30,9
341 Kağıt, Kağıt Ürünleri Sanayi	95,8	62,7	56,2	56,5	44,0	42,0
342 Basım Sanayi	82,1	110,6	85,5	67,7	44,1	68,5
351 Ana Kimya Sanayi	119,5	73,2	91,9	83,8	83,1	61,9
352 Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	87,7	56,4	55,6	62,9	64,1	57,7
353 Petrol Ürünleri Sanayi	-	2.443,3	2.059,0	2.312,9	2.311,2	2.163,2
354 Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi	841,6	1.075,6	1.242,8	947,6	873,9	956,5
355 Lastik Ürünleri Sanayi	138,6	70,0	71,2	63,4	66,2	60,2
356 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plast. Ürünler San.	60,3	54,6	52,4	52,0	48,9	59,3
361 Çanak, Çömlek, Çini Porselen Sanayi	74,2	29,9	29,1	25,0	15,7	17,5
362 Cam ve Camdan Mamul Eşya Sanayi	128,5	89,2	64,2	69,8	53,6	48,4
369 Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	146,5	168,8	153,7	144,7	101,2	86,3
371 Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	91,4	64,7	82,9	75,9	90,6	24,0
372 Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	75,0	54,1	70,1	47,9	42,9	39,7
381 Metal Eşya Sanayi	89,0	47,7	38,1	26,8	32,8	34,2
382 Makina Sanayi (Elektrikli Olanlar Hariç)	114,0	70,6	74,0	55,6	46,1	47,3
383 Elektrik Makineleri, Aletleri ve Cihazları Sanayi	90,2	57,2	47,3	47,4	60,8	64,0
384 Taşıt Araçları Sanayi	111,8	67,9	52,8	57,8	47,7	42,7
390 Diğer İmalat Sanayi	7,9	10,6	14,3	-1,4	20,3	20,5

Not: Nispi hasıla oranı, alt sektörlerde kişi başına düşen katma değer, toplamda kişi başına düşen katma değere oranını ifade etmektedir.

ŞA-RA
GROUP

Dünya Standartlarında Tasarım ve İmalat

TS 914
CE 1020-CPD
Ü- Certificate
Nr. 119614-1/3

ISO 9001
ISO 14001
ISO / TS 16949
TS 18001 (ISG-OHSAS)

- Enerji Nakil Hatları
- Trafo Merkezleri
- OG / AG Şebekeleri
- GSM ve Telekomünikasyon Tesisleri
- Sıcak Daldırma Galvaniz
- Çelik Konstrüksiyonlar

- Enerji Nakil Hattı Direkleri
- Sokak Aydınlatma Direkleri
- Stadyum Aydınlatma Direkleri
- Enerji Nakil Hattı Hırdavatları
- Civata, Somun ve Bağlantı Elemanları
- GSM , FM ve TV Anten Direkleri

ŞA-RA A.Ş.

Merkez : Nasuh Akar Mahallesi 1405. Sokak No:6 06520 Balgat - Ankara / TÜRKİYE
Tel +90.312 285 24 24 PBX Fax : + 90.312 285 24 28 Web: www.sara.com.tr

KARDEMİR

KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

**ULUSLARARASI STANDARTLARDA
72 m BOYA KADAR RAY,
550 mm GENİŞLİĞE KADAR AĞIR PROFİL
ÜRETİMİNDE TEK ADRES...**

KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

78170 - KARABÜK / TÜRKİYE

TEL: +90 370 418 22 85 / FAX: +90 370 412 58 40

www.kardemir.com

Türkiye'nin Alüminyum Lideri

Yassı alüminyum sektörünün lideri
Assan Alüminyum,
gücünü müşterilerinin
memnuniyetinden almaktadır...

**ASSAN ALÜMİNYUM
SANAYİ VE TİC. A.Ş.**

Yayla Mh. D-100 Karayolu Rüya Sk. No.2
34940 Tuzla / İSTANBUL
Tel : 0216 581 12 00
Faks : 0216 581 16 10
www.assan.com.tr

AWARD FOR TPM EXCELLENCE
CATEGORY A - 2009

İSO 500 Değerlendirme Sonuçları

İstanbul Sanayi Odası'nın 42 yıldır aralıksız olarak hazırlamakta olduğu "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" çalışmasının 2009 yılı sonuçları, İSO dergisinin Ağustos 2010 Özel Sayısı ile kamuoyuna açıklanmış bulunmaktadır.

Türkiye'de sanayi sektöründe kuruluş bazında bilgiler sunan ve bilimsel ağırlıklı değerlendirmeler veren Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışması, özellikle ülkedeki mali veri açığına da katkısı nedeni ile gerek yurt içi ve gerekse yurt dışında geniş bir kullanıcı kesim tarafından yoğun bir ilgi ile karşılanmaktadır.

İSO 500 çalışması 42 yıldır sanayi sektörü faaliyet kolu kapsamında ve üretimden satışlar kriteri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Başka bir ifadeyle İSO 500 çalışmasında büyüklük kriteri sınai faaliyettir ve sıralamanın oluşmasında da bu kriter esas alınmaktadır.

Çalışma kapsamında, Türkiye sanayi sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar bulunmaktadır. Çalışma kapsamındaki kuruluşların üretimden satışları ve toplam satışları net olarak alınırken, yarattıkları brüt katma değer (üretici fiyatlarıyla), özkaynak, aktif toplamı, vergi öncesi dönem kar ve zararı, ihracat ve ortalama çalışan sayıları ile ilgili bilgiler kuruluş bazında yayımlanmaktadır.

Ayrıca ekonomik büyüklükler itibarıyla çeşitli karşılaştırmalar ve-
rilirken, yaratılan katma değer fonksiyonel dağılımı ile ilgili bilgilere de çalışmamız kapsamında yer verilmektedir. Ülkemizde faktör gelirleri dağılımı konusunda yeterli veri olmaması nedeni ile bu değerlendirmeler ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bilgilere ilaveten İSO 500 kapsamındaki kuruluşların sermaye yapıları hakkında da bilgiler yayımlanmaktadır. Toplu değerlendirmeler iki ve üç basamaklı alt sektörler itibarıyla verilmektedir.

Çalışma kapsamındaki sanayi kuruluşları üretimden satışlar dışında, satış hasılatı toplamı (net), brüt katma değer (üretici fiyatlarıyla), özkaynak ve aktif toplamı, vergi öncesi dönem kar veya zararı, ihracat ve çalışanlar ortalamalarına göre de sıralanmaktadır.

Üretimden Satışlara Göre En Büyükler

42 yılı tamamlayan çalışmada üretimden satışlara göre sıralamada 2005 yılına kadar ilk sırada sürekli olarak bir kamu kuruluşu yer almıştır. 2005 yılı ile birlikte bu durum değişmiş ve Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu bir özel sektör kuruluşu olmuş, izleyen yıllarda da bu durum devam etmiştir. 2005 yılından bu yana İSO 500'de ilk sırada özel sektör kuruluşu olan "TÜPRAŞ - Türkiye Petrolleri Rafinerileri A.Ş." bulunmaktadır.

2009 yılında da en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ'tır. TÜPRAŞ'ın İSO 500 içindeki payı takip eden kuruluşlardan farklı büyüklüktedir.

TÜPRAŞ'ın toplam üretimden satışlar içindeki payı 2006'da %10,1, 2007'de %9,1, 2008'de %11,4 iken, 2009'da %7,4'e gerilemiştir. 2009 yılındaki özellikle dünya emtia ve ham petrol fiyatlarındaki gerilemenin etkisi bu sonuçta etkin olmuştur.

2009 yılında İSO 500'de ikinci sırada bir kamu kuruluşu olan "EÜAŞ - Elektrik Üretim A.Ş." yer almaktadır. EÜAŞ 2008'de de ikinci sırada yer almaktaydı. İSO 500 içinde ilk 10 kuruluş arasında tek kamu kuruluşu olarak "EÜAŞ" yer almaktadır. 2008 yılı sıralamasında beşinci sırada yer alan "Oyak-Renault," 2009 yılında üçüncü sıraya yükselmiştir.

Yaratılan Katma Değerde En Büyükler

İSO 500 çalışmasında kuruluşların üretici fiyatı ile yarattıkları brüt katma değer büyüklükleri de verilmektedir. Sıralamada yer alan bir kuruluş şayet brüt katma değer içindeki faktör gelirlerinden birinin açıklanmasını istemezse, brüt katma değerleri hesaplanmasına karşılık o kuruluşun sırasında brüt katma değer bölümü boş geçilmektedir.

Tıpkı üretimden satışlarda olduğu gibi, yaratılan brüt katma değerde (üretici fiyatlarıyla) de "TÜPRAŞ" Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşudur. 2007 yılında Türkiye GSYİH'nın %1,8'i kadar yaratılan katma değer de paya sahip olan "TÜPRAŞ", 2008'de %1,7'lik paya düşmüştür. 2009'da ise pay yine %1,8'e yükselmiştir. 2008 yılına göre, 2009'da cari fiyatla "TÜPRAŞ"ın yarattığı brüt katma değer Türkiye GSYİH içindeki payı %5,9 (0,1 puan) oranında artış sağlamıştır.

İkinci sırada ise yine 2008'de olduğu gibi "Philsa Philip Morris Sabancı" yer alırken, bu kategoride üçüncü ve dördüncü sıralarda yer alan kuruluşlar isimlerinin açıklanmasını istememişlerdir.

En Fazla Kar Eden Kuruluşlar

2009 yılı sıralamasında en fazla kar eden kuruluş 1.423,7 milyon TL ile bir kamu kuruluşu olan "EÜAŞ - Elektrik Üretim A.Ş." dir. Bu kamu kuruluşu 2008 yılında 652,4 milyon TL zarar ederek kar ve zarar toplamında 500'üncü sırada yer almıştı. 2009 yılı karlılık sıralamasında "TÜPRAŞ" ikinci sırayı alırken, özel kuruluşlar arasında ilk sırada yer almıştır. Üçüncü sırada "Philsa Philip Morris Sabancı" yer alırken, "Ford Otomotiv" dördüncü sırada, bir

kamu kurumu olan “Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu” ise beşinci sırada yer almıştır.

İhracat’ta Özel Kuruluşların Ağırlığı

Son yıllarda olduğu gibi 2009 yılında da İSO 500 ihracat sıralamasının ilk on kuruluşunda sadece özel kuruluşlar yer almıştır. 2009 yılı ihracat sıralamasında ilk sırada, 2008’de üçüncü sırada yer alan “Oyak-Renault” yer almıştır. İkinci sırada ise geçen yıl göre sıralamadaki yeri değişmeyen “Ford Otomotiv” gelmiştir. 2008 yılında ihracatta dördüncü sırada yer alan “TOFAŞ” bir basamak üste çıkarak üçüncü sıraya yükselirken, geçen yıl birinci sıradaki “TÜPRAŞ” bu yıl dördüncü sıraya gerilemiştir.

Ekonomik Büyüklükler

Türkiye ekonomisi cumhuriyetin kuruluşundan bu yana 86 yıllık sürede GSYİH’sını yılda ortalama olarak %4,6 oranında büyütülmüştür. Bu büyüme süresince ekonominin ana sektörlerinden tarım sektörü katma değeri yılda ortalama %2,4, hizmetler %5,2 ve sanayi sektörü de %6,5 oranında büyümüştür. Son elli yılda da, özellikle planlı dönemin başlaması ile, kalkınma planlarında öncelikle sanayi sektörünün GSYİH içindeki payını arttırmak ve yapısal değişimi sağlamak hedef alınmıştır.

1982 yılına kadar ekonominin ana sektörü tarım sektörü iken, 1982’den sonra sanayi sektörü ekonominin ana sektörü ve lokomotif olma görevini almıştır. Yalnız bu gelişmede son dönemde bir duraklama ve olumsuz gelişme söz konusudur. Son güncelleştirilen milli gelir serisine göre sanayi sektörünün GSYİH içindeki payının cari fiyatlarla 1998’de %26,8 iken, 2009 yılı sonunda %18,9’a gerilediği görülmektedir. Ekonomimiz için bu gelişmenin çok olumsuz bir durum olduğu ifade edilebilir.

Sanayi sektörünün ekonomideki bu ağırlığı, Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmasının önemini daha da arttırmaktadır. Sanayi sektörü ekonomide önemli bir rol oynarken; İSO 500 çalışmasında yer alan kuruluşlar da sanayi sektöründe büyük bir ağırlığa sahiptir. Bu anlamda da çalışmadan elde edilen bulgular sanayinin geneli için son derece önemli ekonomik göstergelerdir. TÜİK tarafından güncellenen yeni milli gelir serisinde, özellikle imalat sanayinde, görülen GSYİH içindeki paylarda gerçekleşen erozyonu ekonomideki gelişme ile izah etmek doğru değildir. Türkiye gelişen bir ekonomi olması itibarıyla, gelişen ekonomiler arasında olan yükselen ekonomilerde olduğu gibi sanayi sektörü payını daima yüksek tutmak ve arttırmak zorundadır. Bu durum gerçekleşmezse sürdürülebilir büyümede ve istihdam sorununun çözümünde bir gelişme sağlamak oldukça zordur.

İSO 500 kuruluşlarının üretici fiyatlarıyla hesaplanan brüt katma değerinin, Türkiye GSYİH’sı içindeki payı 2007’de %9,3 iken, 2008’de %8,4’e gerilemiştir. 2009 yılında ise bu pay 0,2 puanlık artışla %8,6’ya yükselmiştir. İSO 500 kuruluşlarının 2009 yılında yarattığı temel fiyatlarla katma değerin, Türkiye temel fiyatlı sanayi

sektörü katma değeri içindeki payı ise %25’tir. Bu payın 2008 yılındaki değeri %22,5 olduğu göz önüne alındığında, 2009 yılında paydaki artış 2,5 puandır.

İSO 500’ün ekonomik büyüklüklerini analiz edildiğinde, 2009 yılında oldukça ilginç gelişmeler yaşandığı görülmektedir. 2009 yılında İSO 500 kuruluşlarının toplam üretimden satışları, bir önceki yıla göre cari fiyatlarla %13,1 oranında gerilemiştir. 2008’de ise %19’luk bir artış söz konusu olmuştu. 2009’da sadece özel büyük kuruluşlardaki azalış oranı ise %14’tür. Özel kuruluşların aksine, kamu kuruluşlarında ise %0,8 oranında bir artış söz konusu olmuştur. Sabit fiyatlarla ise özel kuruluşların üretimden satışları %14,9 oranında azalırken, kamu kuruluşlarınınki de %0,2 oranında azalmıştır. TÜİK’in açıklamış olduğu üretim endeksi rakamlarına göre de 2009 yılının tamamında imalat sanayi üretiminde %10,9 oranında bir azalış gerçekleşmişti.

2009 yılı 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamında ekonomik büyüklükler kıyaslamaları yapılırken ticari faaliyeti çok yüksek bir kuruluşun, 2008 yılında ikinci 500 çalışmasında olduğu gibi, İSO Birinci 500’de ilk kez yer almış olması değerlendirmede sorun çıkarınca, değerlendirmede bu kuruluş kapsam dışı bırakılarak 499 kuruluşun büyüklükleri üzerinden kıyaslamalar hazırlanmıştır. Buna karşılık bu kuruluşa ait rakamsal büyüklükler çalışmaya dahil edilmiştir. Fakat geçmiş yıl ile büyüklük kıyaslamalarında kapsam hatası yapmamak için kıyaslamaya bu kuruluş bilgileri dahil edilmemiştir.

Bunun yanında 2008 ve 2009 yıllarında, her iki yılda da, çalışmaya katılmış ve sıralamada yer almış 432 sanayi kuruluşu için kıyaslamalar kontrol için yapılarak İSO 500’ün sonuçları test edilmiştir. İSO 500 sonuçları ile söz konusu bu 432 kuruluşun üzerinden yapılan mukayeselerde sonuçlar oldukça yaklaşık ve benzer çıkmıştır.

Ekonomide sanayi sektörü sonuçları ile İSO 500 çalışmasını kıyaslarken toplu sonuçların değil, İSO 500 içindeki özel büyük sanayi kuruluşlarına ait sonuçlarla kıyaslamak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

2009 yılında satış hasılatında da üretimden satışlara paralel olarak cari fiyatlarla %12,3 oranında bir azalış vardır. Özel kuruluşların satış hasılatındaki azalış oranı %13,2 seviyelerinde gerçekleşirken, kamu kuruluşlarında özellerin aksine %3,5 oranında artış vardır. 2008 yılı İSO 500 sonuçlarında ise toplam satışlar cari fiyatlarla %19,1 oranında artmıştı. 2009 yılında satış hasılatı sabit fiyatlarla özel kuruluşlarda %14,0 gerilerken, kamu kuruluşlarında %2,4 artış vardır.

Ekonomik büyüklüklerden biri olan vergi öncesi dönem karında ise beklemediğimiz bir gelişme görülmektedir. Satış ve üretimden satışlar düşerken, dönem karı artmış, zarar düşmüş ve sonuçta dönem kar ve zarar toplamı da artış göstermiştir. Bu gelişmenin önemli bir nedeni, 2009’da 2008’e göre kredi faiz oranlarının büyük oranda düşmüş olması ve bunun sonucu olarak finansal

giderlerde de büyük düşüşlerin gerçekleşmiş olmasıdır. Bu gelişmeyi zımni olarak TÜİK'in üretim endeksi sonuçları ile yaratılan katma değer sonuçlarında görüp, 2009'da sanayi kuruluşlarının daha verimli çalıştıklarını ifade etmiştik. Bunun da nedeni üretimdeki düşüşlere karşılık, katma değerdeki düşüşlerin daha küçük boyutlu olması ve girdi/çıktı oranlarının küçülmüş olmasıdır. Bu durum 2009 yılı ISO 500 kuruluşlarının gelir tablolarından görülebilmektedir. Kuruluşların 2008-2009 gelir tabloları incelendiğinde 2009 yılında geçen yıla kıyasla finansman giderlerinde çok büyük düşüşler yaşanmış ve ekonomik kriz bir anlamda üreticiyi daha verimli çalışmaya yönlendirmiştir. Ayrıca diğer olan net gelirlerin bir önceki yıla göre özel kuruluşlarda %50,1 oranında artış göstermesi de vergi öncesi net dönem kar ve zarar toplamındaki artışa büyük katkısı olmuştur.

2009'da özel kuruluşların dönem karında bir önceki yıla göre cari fiyatlarla %9,1 ve sabit fiyatlarla da %8'lik artış vardır. 15 kamu kuruluşundaki bu artış oranları ise %20,7 ve %19,5'tir. Dönem zararında ise cari fiyatlarla özellerde %31,4, kamuda da %58,1'lik azalış vardır.

2009 yılı dönem kar ve zarar toplamında ise özel büyük kuruluşlarda cari fiyatlarla %24,6, sabit fiyatlarla da %23,3 oranında artış vardır. Kamu kuruluşlarında ise bu artışlar %85,2 ve %83,3'tür. Yalnız kardaki bu yüksek oranlı artış oranlarının, 2008'deki büyük düşüşlerin üzerine hesaplanmış olduğu göz önüne alınmalıdır. 2008'deki yüksek oranlı düşüşler, 2009'da telafi edilememiştir. 2009 sonuçları 2007'ye göre hala düşük seviyelerdedir.

2009 yılı ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ihracatı toplamda %31,7 ve özel kuruluşlarda %32,1 oranında düşerken, kamu kuruluşlarında %15,8 oranında artış gerçekleşmiştir. Toplam borçlarda ise 2009 yılında ISO 500 genelinde %4,7, özellerde %4,9 ve kamuda da %2,9 oranında düşüş vardır. Karlardaki olumlu gelişme özkaynağı müspet etkilemiş ve 2009'da özel büyük kuruluşlarda %9,2 ve kamu kuruluşlarında da %12,1 oranında artış gerçekleşmiştir.

Duran varlıklar 2009 yılında özel büyük kuruluşlarda cari fiyatla %3,8 oranında artarken, kamu kuruluşlarında %0,6 oranında gerilemiştir. Net katma değer bir parçası olan ödenen faizlerde ise

2009'da özel büyüklerde %25,3, kamuda da %22,3 oranında azalışlar olmuştur.

Faktör fiyatları ile net katma değer özel büyüklerde %0,8 azalmıştır. Sabit fiyatlarla azalış oranı ise %2,5'tir. Temel fiyatlarla katma değer ise özel kuruluşlarda cari fiyatla %0,9 artarken, sabit fiyatlarla %0,9 oranında düşmüştür. TÜİK'in milli gelir tahminlerinde ise sanayi sektörü temel fiyatlarla, cari olarak %4,3 ve sabit fiyatlarla da %6,9 azalmıştır.

Üretici fiyatlarıyla brüt katma değerde ise hesaplamaya KDV ve ÖTV dahil edilmiştir. Bu nedenle de özel büyük kuruluşlarda cari fiyatlarla %5,1 ve sabit fiyatlarla %3,2'lik artışlar vardır. Görüldüğü gibi TÜİK'te toplam sanayi sektöründe cari fiyatlı temel fiyatlarla 2009 katma değer %4,3, sabit fiyatlarda da %6,9 küçülürken, ISO 500 özellerde temel fiyatlı katma değerde cari fiyatla %0,9 artış, sabit fiyatla da %0,9 azalış söz konusudur.

Bu sonuçlardan hareketle 2009 yılında 500 büyük kuruluşun sanayi sektörü katma değerinin daha fazla düşmesini frenlediğini söyleyebiliriz.

İlk 50 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun Ağırlığı

ISO 500'de ilk 50 sanayi kuruluşunun üretimden satışlar içindeki payı 2007 yılında %49,8 iken, 2008'de %52,6'ya çıkmıştı. Oranın yükselmesindeki ana etken 2008 yılında ilk 50 içinde petrol ve ana metal sanayindeki kuruluşların ağırlığının fazla olması ve bu ürün türlerinde diğer ürünlere göre fiyat artışlarının oldukça yüksek olmasıdır. 2009 yılında ise bu durumun tam aksine bu ürün türlerinde diğer ürünlerdeki fiyat düşüşünden daha fazla düşüş gerçekleşmiş; bunun sonucunda da 2009'da ilk 50 kuruluşun üretimden satışlardaki payı %48,5'e gerilemiştir.

Brüt katma değerde 2009 yılında ilk 50 kuruluşun payı %54,9'dur. 2008 yılında bu payın %53,7 olması göz önüne alındığında, oranda 1,2 puanlık bir artış olduğu görülmektedir. 2009 yılında ilk 500 içindeki ilk 50 kuruluşun kar ve zarar toplamının payı %41,2'dir. 2007 ve 2008 yıllarında ise bu pay %43,9 ve %58,8'dir. 2009 yılında genelde vergi öncesi kar ve zarar toplamında, 2008'e göre olumlu bir gelişme görülürken, bu olumlu gelişme ilk 50'nin altındakilerde daha açık bir şekilde kendini göstermişlerdir.

2009 yılında ilk 50 kuruluşun toplam ihracat içindeki payı %50,1'dir. Bu oran 2008 yılı için %56,5 seviyelerinde idi. İlk 50 kuruluşun ihracat payındaki 6,4 puanlık azalma, 2009 yılı ihracatında ana metal ve motorlu taşıt araçları sanayileri ürünleri ihracatındaki düşüşlerin toplam ihracattaki düşüşten daha büyük boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır.

İstihdamda 2009 yılında ilk 50 kuruluşun 500 kuruluş içindeki payı %32,3'tür. Bu oran 2008'de %31,0 idi. 2009'da istihdamda 2008 yılına göre düşüş olmasına karşılık, ilk 50 kuruluşlardaki istihdam azalışı ufakta olsa diğer 450 kuruluşa göre daha küçük kalmıştır.

İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun performansı 2009 yılında Türk Sanayi katma değerinin daha da düşmesini frenlemiştir.

2009 yılında ISO 500'deki ilk 50 kuruluş Türkiye GSYİH'nın %5,3'ünü yaratmışlardır. Yine aynı şekilde ilk 50 kuruluş Türkiye ihracatında 2009 yılında %22,7'sini gerçekleştirmişlerdir. Bu oranlar 2008 yılı için GSYİH'da %4,5 ve ihracatta da %29 idi.

Sektörlerin İhracat Performansı

2000'li yılların başından bu yana ihracat, ekonominin başarılı bir seyir içinde olmasında en önemli etmen olmuştur. 2008 yılı son çeyreğinde başlayan ve 2009 ilk yarısında şiddetini arttıran krizde ise dış talepte olan düşüş ekonomideki resesyonda en önemli et-kendir. 2009 yılında Türkiye toplam ihracatı dolar bazında %22,6 oranında gerilerken, miktar bazındaki gerileme %7,2 ile sınırlı kalmıştır. ISO 500'ün 2009 yılı ihracatı ise 2008 yılına göre %31,7 oranında düşüş göstermiştir. Görüldüğü gibi ISO 500'ün ihracatı genel ihracattaki düşüşten 9,1 puan daha yüksek olmuştur.

2009 yılında ISO 500'de alt sektörler itibarıyla ihracat değişim oranları incelendiğinde; bir tek Gıda, İçki ve Tütün Sanayi'nde %1,1 oranında artış olduğu, diğer tüm alt sektörlerde değişen oranlarda azalışlar gerçekleştiği görülmektedir. 2009 yılında en yüksek oranlı ihracat düşüşü %57,6 ile Diğer İmalat Sanayi'nde gerçekleşirken, bu sektörü %54,1 ile Ana Metal ve %44,9 ile de Madencilik ve Taşocakçılığı sanayileri izlemiştir.

2009 yılı ISO 500 toplam ihracatı içinde en yüksek paya sahip olan alt sektör %27,5 ile Taşıt Araçları Sanayi'dir. Bu sektörün 2009 yılındaki ihracat düşüş oranı %29,2'dir. %18'lik ihracat payıyla ikinci sırada yer alan Metal Eşya, Makine ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi'ni, üçüncü sırada 2008 yılında ilk sırada olan Ana Metal Sanayi %17,8'lik payla takip etmiştir.

Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşlar

2009 yılında ISO 500 kapsamında yer alan yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 153'tür. Bu sayı 2007'de 143 iken, 2008'de 148'e yükselmiş ve 2009'da da tekrar 5 kuruluş artarak sayı 153'ü bulmuştur. Son beş yılda ISO 500 kapsamındaki yabancı sermaye paylı kuruluş sayıları devamlı artış göstermiştir.

Yabancı sermaye paylı kuruluşlar ellilik gruplar halinde incelen-diğinde, 2009 yılında ilk 50 kuruluş içinde yabancı sermaye paylı kuruluş sayısının 20 olduğu görülmektedir. İlk 50 içindeki yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 5 adet artarken, üretimden satışlar içindeki pay da bir önceki yıla göre 1,8 puan artmıştır. Brüt katma değerde ilk 50'de yabancı sermaye paylı kuruluşların payı 2008 yılındaki %17,3 değerinden 3,2 puan artarak, 2009 yılında %20,5'e yükselmiştir. İlk 50'de yer alan 20 yabancı sermaye paylı kuruluşun, 500 büyük kuruluş dönem kar ve zarar toplamı içinde-ki payı 2009 yılında %18 seviyelerindedir.

İhracatta ise ilk 50'deki yabancı sermaye paylı kuruluşların 500 büyük kuruluş toplam ihracatı içindeki payının 2008 yılındaki %27,7 değerinden, 2009 yılında %28,9'a yükselmiş olduğu görülmektedir.

ISO 500'ün ilk 50 kuruluşu içinde yer alan yabancı sermaye paylı kuruluşların istihdamdaki payı %10,5 ile geçen yıla göre çok fazla değişmemiştir.

500 Büyük Sanayi Kuruluşu İçinde ISO Üyeleri

ISO 500 kapsamındaki kuruluşların üretici fiyatlarıyla katma değerinin 2009 yılı GSYİH'sı içindeki payı %8,6'dır. Bu oran 2007 yılında %9,3 iken, 2008 yılında %8,4'e gerilemişti.

2009 yılında ISO 500'deki sanayi kuruluşlarının temel fiyatlarla yarattıkları katma değer, Türkiye Sanayi sektörü temel fiyatlarla katma değeri içindeki payı %25'tir. 2007 yılı içi bu pay %25,5 düzeyinde iken, 2008'de %22,5'e gerilemiş; 2009'da ise 2,5 puan artarak %25 seviyelerine yükselmiştir.

TÜİK'e göre sanayi sektöründe temel fiyatlı katma değerde cari fi-yatlarla %4,3 oranında düşüş yaşanırken, özel büyük kuruluşlarda 500 büyük kuruluşta temel fiyatlı katma değerde cari fiyatlarla %0,9'luk artış vardır. Bu bulgu ISO 500 içindeki özel büyüklerin 2009 yılı girdileri içinde finansal giderlerinin büyük boyutta ge-rilemesi sonucu, Türkiye Sanayi sektörü kuruluşlarına göre daha verimli çalıştıkları göstermektedir.

ISO 500 kapsamındaki ISO üyesi kuruluş sayısı 2007'de 213 iken, 2008'de 209'a gerilemiştir. 2009 yılında ise 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamında ISO üyesi kuruluş sayısı daha da gerileyerek 190'a inmiştir.

2009 yılında ISO üyesi 190 sanayi kuruluşunun toplam üretimden satışlardan aldığı pay %45,5'tir. Bu oran 2008 yılında %45 idi. İhracatta da aynı gelişme yaşanmış; 2008 yılında %52,8 olan ISO üyelerinin toplam ihracat içindeki payı, 2009 yılında az da olsa artarak (0,8 puan) %53,6'ya yükselmiştir.

2009 yılında elde edilen vergi öncesi dönem karının %42,5'i ISO üyelerine aittir. 2008 yılında %45,5 olan bu oranda, 2009 yılında 3 puanlık bir azalış gerçekleşmiştir. Dönem zararında ise ISO üyelerinin 2008 yılında %29,9 olan payının, 2009 yılında 14,8 puan azalarak %15,1'e gerilemiş olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamında da

**ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu
içindeki özel kuruluşlar, Türk
Sanayi sektörü kuruluşlarına göre
daha verimli çalışmışlardır.**

2009 yılında 2008 yılına göre 4,2 puanlık bir azalış gerçekleşmiş ve İSO üyelerinin payı %52,2'den %48'e gerilemiştir. 2009'da İSO üyesi kuruluşlara ait borçların toplam borçlar içindeki payı %39,3'tür.

2009 yılında İSO üyesi 190 büyük sanayi kuruluşunda çalışan sayısı 194.376 kişidir. 2008 yılındaki 220.427 kişilik çalışan sayısına göre, %11,8 oranında (26.051 kişi) azalma gerçekleşmiştir. 2009 yılında İSO üyesi 190 kuruluşta çalışanların toplam içindeki payı %37,6'dır. 2008 yılındaki %40,6 değerine göre, paydaki azalış 3 puandır.

Net katma değerde ise 2008 yılında %48,5 olan İSO üyeleri payının, 2009 yılında %45,1'e gerilemiş olduğu; temel fiyatlarla brüt katma değer payının da %46,1'den %43,7'ye gerilediği görülmektedir.

Kaynak Yapısı

2009 yılında ekonomide yaşanan daralma ile birlikte kredi faiz oranlarındaki hızla düşüşe rağmen, kredi talebinde de daralma yaşanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde İSO 500'ün borçları toplamda %4,7, özel kuruluşlarda %4,9 ve kamu kuruluşlarında da %2,9 oranında gerilemiştir. Borçlardaki bu gerilemeye rağmen 2009'da İSO 500 kapsamındaki özel kuruluşlarda varlıklar içindeki toplam borçların oranı %50,9'dur. Bu oran, 2008 yılı hariç, 2004 sonrası elde edilen en yüksek toplam borç / varlık oranıdır. 2009 yılına kadar özellikle rekabet gücü endişesi ile ucuz faizli dış borca yönelinmiş ve kurdaki yükseliş ile özellikle 2008'de kaynak yapısında borç payı hızla yukarı çekilmişti. 2009 yılında kurda bir yıl önceye göre artış değil, hatta ufak oranda azalış, olduğu için borç / varlık oranı olumsuz etkilenmemiştir. Satışlardaki düşüşe karşılık, özellikle finansman giderlerinde görülen düşüş ile karlar artmış, bunun sonucunda da özel büyük sanayi kuruluşlarında 2008 yılında %54,4 olan toplam borç / varlık oranı 2009'da %50,9'a gerilemiştir. Kur ve kredi faizlerinde yaşanabilecek bir hareket bu oranların hızla büyümesine neden olabilecektir.

2009'da özel büyük sanayi kuruluşlarında toplam borç / varlık oranı %54,4'ten %50,9'a gerileyince, özkaynak / varlık oranı da %45,6'dan %49,1'e yükselmiştir. Bu oran da 2004'ten bu yana, 2008 yılı hariç, elde edilen en düşük orandır.

%50'lerin üzerinde toplam borç / varlık oranı Türk mali yapısına has bir özelliktir. Yetersiz özkaynak kuruluşları daha fazla borç kullanmaya itmekte, finansman giderleri ağırlaştığından kuruluşların kaynak yaratmada sıkıntıları artmaktadır. Tasarruflar yetersiz boyutta kaldığından, kuruluşlar yatırım yapmakta zorlanmaktadır.

Dış Kaynak (Borçlar) Yapısı

2009'da dış kaynak (toplam borç) yapısında ufak bir iyileşme söz konusudur. 2009'da İSO 500'de toplam borçta, bir önceki yıla göre %4,7 ve özel büyük kuruluşlarda da %4,9 oranında azalış söz

İSO 500 içindeki özel kuruluşlarda toplam borç içindeki payına göre en fazla borcu olan sektör Kimya, Petrol Üretimi, Lastik ve Plastik Sanayidir.

konusudur. 2009 yılında kaynak yapısındaki iyileşme ile kaynak yapısındaki iyileşmenin daha da hızlanacağı beklenirken, borcun varlık içindeki payının özel kuruluşlarda %50'nin üzerinde olması olumsuz bir tablodur.

2009'da İSO 500'deki özel kuruluşların toplam borçlardaki payı %86,1'dir. Bu oran 2008'de de %86,3 idi. Toplam borç içinde özel kuruluşların payında önemli bir değişiklik olmamıştır. Özel kuruluş borçlarında kısa vadeli borçların oranı da %67,5'tir. 2008'de bu pay %68,1 idi. Kısa vadeli özel borçlar içindeki mali borç payı %35,8'dir. 2008'de bu pay %41,4 idi. 2009'da pay 5,6 puan azalmıştır. Kısa vadeli borç oranı 0,6 puan azalırken, mali borç oranı 5,6 puan küçülmüştür.

Uzun vadeli borçların, İSO 500 özel kuruluşları toplam borçları içindeki payı ise 2009 yılında %32,5'tir. Uzun vadeli borçların içinde mali borçların payı ise %77,3'tür. 2008'de %78,2 olan bu orana göre 0,9 puanlık bir küçülme olmuştur.

2009 yılında 485 özel büyük sanayi kuruluşunda toplam borçların %21,1'i Kimya, Petrol Üretimi, Lastik ve Plastik Sanayine aittir. İkinci sırada %17'lik payla Ana Metal Sanayi yer alırken, üçüncü ve dördüncü sıralarda ise %15,1 ve %13,9'luk paylarla sırasıyla Gıda, İçki ve Tütün ve Metal Eşya, Makine ve Teçhizat ve Mesleki Aletler sanayileri yer almıştır. Beşinci sırada ise %10'luk payla Taşıt Araçları Sanayi almıştır.

Sektörel Bazı Finansal Oranlar

Cari Oran (Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Borçlar)

Kuruluşların varlıklarını paraya dönüştürüp, yarattığı kaynakla borçlarını ödemesi esastır. Bu husus kuruluşun kısa vadeli ödeme gücünü gösterir. 2008 yılında İSO 500'de cari oran 163,4'ten 148,6'ya gerileyerek, 2004 yılından bu yana en düşük oran elde edilmişti. 2009'da ise oran tekrar 160,8'e yükselmiştir.

Orandaki bu artış, kriz öncesi 163,4 seviyesine erişememiş olsa da, oranın iyileşme eğilimine girdiğini göstermektedir. İSO 500 özel büyük kuruluşları için ise bu oran 147,3'ten 156,1'e yükselmiştir.

Toplam Borçlar / Aktif (Varlık) Toplamı

ISO 500'de 2009 yılında bu oranda düşüş vardır. Genelde kriz yıllarında bu oran büyüme yönlü bir eğilim gösterirken, 2009 yılında tersine bir gelişim söz konusu olmuştur. 2008 yılında ISO 500 genelinde 52,6 olan oran, 2009 yılında 49,1'e gerilemiştir. 2008'deki oran 2004'ten bu yana elde edilen en yüksek orandı. 2009 yılında iç kaynak artışı nedeni ile oran küçülmüştür.

Toplam Borçlar / Özkaynak

Kaynak yapısında iyileşme açısından büyük önem taşıyan ve borçlanma oranı olarak adlandırılan toplam borç / özkaynak oranı, ISO 500'de 2008 yılı için 111,2 ile oldukça yüksek bir düzeye erişmişti. 2009 yılının bu oran 96,5'e gerilemiş olması bir iyileşmeyi işaret etmesi bakımından önemlidir.

Kısa Vadeli Borçlar / Aktif (Varlık) Toplamı

Kısa vadeli borçların toplam varlıklar içindeki yeri 2004–2007 yılları arasında ISO 500 geneli için 31,3 ile 32,9 arasında seyrederken, bu oran 2008'de 36,5'e yükselmiştir. 2009'da borçlarda nispi azalış ve özkaynaktaki nispi artış sonucu bu oran tekrar 33,5 seviyelerine gerilemiştir. 2008 yılına göre gerilemiş olmasına rağmen bu oran, 2008 yılı hariç, 2004'ten bu yana elde edilen en yüksek orandır.

Maddi Duran Varlıklar / Özkaynak

Kuruluşlarda maddi duran varlıkların özkaynaklar vasıtasıyla ile fonlanması temel prensiptir. Maddi duran varlıklar / özkaynak oranının 100'den küçük olması veya oranın küçülmesi kuruluşlarda özkaynak yeterliliğinin önemli bir göstergesidir.

2008 yılında bu oran ISO 500'de 2004'ten sonra elde edilen en yüksek orana, 96,7'ye yükselmişti. 2009 yılında özkaynakta görülen olumlu nispi gelişme de oranın 2009'da 90,7'ye gerilemesini sağlamıştır.

Özkaynak /Aktif (Varlık) Toplamı

ISO 500'de 2009 yılında özkaynak / aktif toplamı oranı 2008 yılındaki 47,4 değerinden 50,9'a yükselmiştir. Mali yapıda elde edilen nispi olumlu gelişme bu sonucun elde edilmesinde önemli bir etmen olmuştur.

Kısa Vadeli Borçlar / Toplam Borçlar

2009 yılında kısa vadeli borçlar / toplam borçlar oranında da nispi bir küçülme söz konusu olmuş, oran 2008 yılındaki 69,3 değerinden 68,2'ye gerilemiştir. Oranda 2008 yılına göre 1,1 puanlık bir düşüş vardır.

2009 yılında 412 olan kar eden kuruluşlar sayısı, 2008 yılına göre 60 adet artarken, kriz öncesi 2007 yılına göre ise 38 adet azalmıştır.

Sektörel Finansal Oranlar

2009 yılında çeşitli finansal oranlarda en iyi noktalarda bulunan belli başlı sektörler arasında Ağaç, Mobilya ve Mefruşat, Basım, Ayakkabı ve Ağaç ve Mantar Ürünleri sanayileri yer almaktadır.

ISO 500 ve Sektörlerde Karlılık

2009 yılında 500 büyük sanayi kuruluşu kapsamında kar eden kuruluş sayısı 412 olup bunların 401 adeti özel büyük sanayi kuruluşu, 11 adeti de kamu kuruluşudur. 2008 yılında ise kar eden ISO 500 kapsamındaki kuruluş sayısı 352 iken, 148 kuruluş zarar etmişti. 2008'de 148 zarar eden kuruluşun 144'ü özel, 4'ü kamu kuruluşu niteliğinde iken; kar eden 352 kuruluşun da 342'si özel, 10 tanesi de kamu kuruluşuydu. Görüldüğü gibi 2008 yılı ikinci yarısında küresel krizin etkisi ile krize giren ekonomide 500 büyük kuruluş kaynak yaratmada çok ciddi bir olumsuzluk yaşamıştır. 2009'da ise kriz sonrası ikinci yarıdaki iyileşmenin etkisi ile 500 kuruluş içindeki bir önceki yıla göre kar eden kuruluşlar sayısı artış göstermiştir. 2007 yılını baz olarak alacak olursak, kar edenler sayısının 450 olduğu ve 2009 sonuçlarının 2007 yılından epeyi aşağıda kaldığı anlaşılmaktadır.

Satış Karlılığı

ISO 500'de 1990'lı yıllarda giderek küçülen satış karlılığı, 2001 yılında -%0,5'e kadar gerilemiştir. Kriz sonrası dönemde nihai mal ve hizmet üretimindeki olumlu gelişmeler sonucu satış karlılığı nispi bir artış göstererek 2007'de toplamda %7,2'ye yükselmiştir. 2008 yılında satış karlılığı tekrar keskin bir düşüş göstererek toplam işletmelerde %3,9, özellerde %3,6 ve kamu kuruluşlarında da %8,2 olmuştur. 2009 yılında ise satış karlılığı toplamda %5,8, özel kuruluşlarda %5,2 ve kamuda da %14,7 olmuştur.

2009 yılında özel firmaların satış karlılığı incelendiğinde %5,2'lik oran, 2008'e göre bir miktar artış göstermesine karşılık 2001 krizi sonrası, 2005 ve 2008 yılları hariç, diğer yılların altında kalmıştır. Özel kuruluşlarda 2009'da satış karlılığının 2008'e göre 1,6 puan yükselmesinde, özel sektörde satışların cari fiyatlarla %13,2 küçülmesi de önemli bir rol oynamıştır.

Aktif (Varlık) Karlılığı

2009 sonuçlarında satış karlılığında görülen gelişmenin benzeri aktif karlılığı için de geçerlidir. Özellikle 2007 yılında dış borç ağırlığı ile kurdaki gelişme sonucu karın sanal olarak yükselmesi ile özel büyük kuruluşlarda aktif karlılığı, 1990'ların başındaki %13'lük düzeye çıkamamasına rağmen, %10,1 ile 2001 sonrası dönemdeki en yüksek düzeyine çıkmıştı. 2008'de özel büyük kuruluşlarda büyük bir gerileme ile %5'e gerileyen oran, 2009'da %6,1'e yükselmiştir. Bu oran, 2008 yılı oranı hariç, 2001 sonrası elde edilen en düşük aktif karlılığı oranıdır.

Özkaynak Karlılığı

2009 yılında 2008 yılına göre satış karlılığında ve aktif karlılıkta görülen nispi olumluluklar özkaynak karlılığı içinde geçerlidir. 2001 krizi sonrasında özkaynak karlılığı özel büyük kuruluşlarda en düşük düzeye inmişken, 2002 yılında %23,3 ve 2004'te %23,4 yükseldikten sonra tekrar küçülmeye başlamış ve 2007 yılında %19,4'e yükseldikten sonra 2008 kriz yılında tekrar %10,9'a gerilemiştir. 2009'da ise nispi bir artışla bu oran %12,4'e yükselmiştir.

Ekonomik Karlılık

Ekonomik ünitelerin yarattıkları net katma değer in aktif (varlık) toplamına oranı ekonomik karlılığı ifade etmektedir. Yani ekonomik karlılık, kuruluşa konulan özkaynak + dış kaynak toplamı olan varlık karşılığında ne kadar net ilave kıymet yaratıldığını göstermektedir.

Ekonomik karlılıkta oran 1990'lar başında sonraki yıllara göre daha yüksek düzeylerde idi. Özel büyük kuruluşlarda %30'ların üzerinde iken, 2001'de bu oran %10,7'ye gerilemişti. 2001 sonrasında ekonomik karlılık oranında da nispi bir iyileşme yaşandı.

Bu oran 2007 yılında %17,3 ile en yüksek noktaya ulaşmasına rağmen, 1990 yıllar başındaki düzeyine erişemedi. 2008'de bu oran %13,9 ile hızlı bir düşüş yaşadıktan sonra, 2009'da da düşüş az da olsa devam etmiş ve oran %13,6'ya gerilemiştir. 2009'daki bu ekonomik karlık oranı 2001 sonrasındaki en düşük seviyedir.

2009 yılında elde edilen %13,6'lık ekonomik karlılık oranı, 2001 kriz yılından sonra elde edilen en düşük orandır.

Varlık Devir Hızı

Kuruluşlarda finansal verimlilik ve faaliyet etkinliği göstergesi olarak varlık devir hızı kullanılmaktadır. Varlık devir hızı tablosunu incelediğimizde özel kuruluşlarda 1990'lı yılların başında 1,60'lar seviyelerinde olan varlık devir hızının, 2001 kriz yıllarında 1,24 seviyelerine gerilemiş olduğu görülmektedir. 2008 yılında nispi de olsa artış göstererek 1,37 seviyelerinde gerçekleşen varlık devir hızı, 2009'da ise çok uzun yıllardır, ilk kez, 1,17 gibi çok düşük bir orana ulaşmıştır.

Net Katma Değerin Faktör Gelirleri Dağılımı (Fonksiyonel Dağılım)

ISO 500 çalışması kapsamına giren kuruluşlardan ekonomik büyüklüklerine ait çeşitli bilgiler istenirken, ayrıca kuruluşların yaptıkları üretimlerine katılan üretim faktörlerinin üretimden aldıkları paylar (faktör gelirleri) ile ilgili bilgiler de derlenmektedir. ISO 500 çalışması kapsamında kuruluşlarda yaratılan faktör gelirleri bazında katma değer 27 yıldır verilmektedir.

2007 yılında ISO 500'de yaratılan net katma değer in dağılımında maaş ve ücretlerin payı %54,1 iken, bu pay 2008'de %61,8'e yükselmiş, 2009'da ise %57,2'ye gerilemiştir. Ödenen faizlerin payı ise 2007 yılında %9 seviyelerinde iken, 2008'de %15,7'ye yükselmiş, 2009'da ise tekrar azalarak %11'e gerilemiştir. Milli gelir anlamındaki karın payı ise 2007'deki %36,9 seviyelerinden, 2008'de %22,5'e gerilemiş, 2009'da ise tekrar artarak %31,8'e yükselmiştir.

ISO 500'deki özel büyük kuruluşlarda faktör gelirleri dağılımı da şöyle görülmektedir. 2007 yılında ödenen maaş ve ücretlerin faktör gelirleri içindeki yeri %49,8'dir. Bu pay 2008 yılında %57'ye yükselmiştir, 2009'da ise pay az da olsa küçülerek %55,6'ya gerilemiştir. 2007 yılında %9,1 olan özel kuruluşlarda ödenen faizlerin payı, 2008'de %16'ya yükselmiş, 2009'da ise tekrar azalarak %12 seviyelerine gerilemiştir.

2009 yılına kredi faizlerindeki gerilemenin damgasını vurması, bu sonuçların elde edilmesinde önemli bir etmen olmuştur. Milli gelir anlamında karın payı da 2007'deki %41,1 seviyesi ile 2001 yılı sonrası elde edilen en yüksek noktaya çıkmıştır. 2008'de bu pay %27,1'e gerilerken, 2009'da tekrar %32,4 seviyesine yükselmiştir.

Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler

Sanayi kuruluşlarının üretimlerine katılan üretim faktörlerine ödenen faktör gelirlerinden brüt maaş ve ücretler, tam istihkak olarak, ödedikleri faizler ve müteşebbisin payı olan kar toplanmaktadır. Faktör geliri olarak alınan kar hesaplara milli gelir anlamında kar dediğimiz kapsamda katılması lazımdır. Bu nedenle vergi öncesi kar alınırken, bu karın kapsamında yer alan üretim faaliyeti dışı gelirler olan faiz gelirleri, net kambiyo karları gayrimenkul satış gelirleri, iştirak ve temettü gelirleri de alınıp, bunlar vergi öncesi

**İSO 500’de en yüksek istihdam
payına sahip sektör Gıda, İçki ve
Tütün Sanayi olurken, brüt katma
değerde en yüksek pay Kimya,
Petrol Ürünleri, Lastik ve
Plastik sektörüne aittir.**

bilanço kar ve zararına (-) değer olarak ilave edilmektedir. Ayrıca vergi öncesi kardan ayrılmış kıdem tazminatı karşılığı ve benzeri karşılıklar da kuruluşlardan alınıp vergi öncesi bilanço karına katılarak sanayi kuruluşunun milli gelir anlamında karına ulaşılmaktadır.

İSO 500 kapsamında sanayi kuruluşlarından 1983 yılından bu yana vergi öncesi dönem kar ve zararı içinde olan üretim faaliyeti dışı gelirler kullanıcıların ilgisine sunulmaktadır. Ekonominin olumlu yıllarında vergi öncesi kar toplamı içinde üretim faaliyeti dışı gelirlerin payı küçülürken, ekonominin olumsuz gelişme gösterdiği yıllarda ise üretim faaliyeti dışı gelirlerin, vergi kar ve zarar toplamı içindeki payı artarken oran %100’leri bile aşmaktadır. Oran 2007’de %35,6, 2008’de %36,8 ve 2009’da da %44,2’ye yükselmiştir.

Özel sektörde dönem kar ve zarar toplamı 2009’da %24,6 oranında artış göstermiştir. Buna karşılık üretim faaliyeti dışı gelirlerdeki artış %50,1’dir. Üretim faaliyeti karında ise 2009’daki cari fiyatlarla artış %9,8’dir. Üretim faaliyeti dışı gelirler içinde kambiyo kar ve zarar farkı 2008’de 1.378 milyon TL iken, 2009’da bu fark 2.281 milyon TL olmuştur. 2009’da bu fark 2008’e göre %65,5 oranında artmıştır. 2009’da üretim faaliyeti dışı gelirlerin %40,1’i kambiyo kar ve zarar farkından ileri gelmiştir.

İstihdam, Brüt Katma Değer ve Nispi Hasıla Oranları

İSO 500 çalışmasında imalat sanayiinde faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarında iki basamaklı alt sektörler itibarıyla istihdam ve üretici fiyatları ile brüt katma değer dağılımındaki paylar ve nispi hasıla oranları verilmektedir.

Gıda, İçki ve Tütün Sanayi 2009 yılında %19,6’lık istihdam payı ile imalat sanayi alt sektörleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Bu sektörün 2008’deki istihdamlardaki payı %18,7 seviyelerinde iken, 27 yıl önce, 1982 yılında istihdam içindeki payı %19,7 seviyelerindeymiş.

2009 yılında istihdam payında ikinci sırayı %16’lık payla Taşıt Araçları Sanayi alırken, sektörün 1982 ve 2008 yıllarından ki payları ise sırasıyla %4,2 ve %17,7’dir. 2009 yılındaki pay 2008 yılına göre bir miktar da olsa azalırken, 1982’ye göre çok büyük bir oranda artış vardır. İstihdamda ilk sırayı alan Gıda, İçki ve Tütün Sanayi’nin istihdam payı çok büyük bir değişiklik göstermezken, ikinci sıradaki Taşıt Araçları Sanayi’ndeki gelişme ise beklenen ve olumlu bir gelişmedir. 2009’da istihdamda üçüncü sırada %14,9 payla Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı yer almıştır.

2009 yılı İSO 500’de imalat sanayiinde faaliyet gösteren kuruluşların üretici fiyatlarla yarattıkları brüt katma değer dağılımında ise ilk sırada yer alan sektör %42,4’lük payla Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi’dir. Sektörün 1982 ve 2008’deki payları ise %26 ve %40,5’tir. Bu kategoride ikinci sırayı ise %29,6’lık pay ile Gıda, İçki ve Tütün Sanayi almıştır.

2009 yılı brüt katma değer dağılımında üçüncü sırada %8,2 payla Metal Eşya, Makine ve Teçhizat, Mesleki Aletler Sanayi yer alırken, dördüncü sırada %7,7’lik payla Taşıt Araçları Sanayi gelmektedir. Beşinci sırada yer alan Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi’nin payı ise %3,7 seviyelerindedir.

Alt sektörlerin nispi hasıla oranları dikkate alındığında her zaman olduğu gibi en yüksek nispi hasıla oranının 305,2 ile Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi’ne ait olduğu görülmektedir. 2008 yılında sektörün nispi hasıla oranı 326,3 iken, 1982 yılındaki oran da 221,9 idi.

İşgücü Verimliliği (Net Katma Değer / Çalışan Sayısı)

İSO 500 çalışmasında üç basamaklı alt sektörler itibarıyla imalat sanayi faaliyet kolunda özel sektör kuruluşlarında yaratılan net katma değer / ücretle çalışanlar sayısı oranlanarak işgücü verimliliği hesaplanmaktadır.

2003 yılı işgücü verimliliği baz alındığında (2003=100), 2009’da işgücü verimlilik endeks sayısının imalat sanayi için 125,9 olduğu görülmektedir. Bu endeks sayısının 2007’deki değeri 136 iken, 2008’de 116,9’a gerilemiştir. Bu bulgulardan da görülebileceği gibi 2008’e göre endeks sayısı artarken, hala 2007 düzeyine ulaşamamıştır.

Endeks sayılarından yıllık değişim oranları incelendiğinde, 2004 yılında elde edilen %26,6’lık artış oranının, inceleme döneminde işgücü verimliliğinde elde edilen en yüksek oran olduğu görülmektedir. 2005 ve 2008 yıllarında %12,1 ve %14 oranlarında gerileyen endeks değeri, 2006’da %17,5, 2007’de %3,9 ve 2009’da da %7,7 oranında artış göstermiştir.

2009 yılında işgücü verimliliğinde sabit fiyatlarla en olumsuz gelişme %100,7’lik azalışla Demir-Çelik Ana Metal sektöründe görülürken, en olumlu gelişme de %191’lik işgücü verimliliği artışıyla Petrol Ürünleri sektöründe görülmektedir.

Yıl 1977... Dört arkadaş Kalde'yi kurdular. Çalıştılar, taş üstüne taş koydular. Daima "Kalıcı Değer" üretimini hedeflediler. Her zaman en ileri teknoloji ile metale ve plastiğe hayat verdiler. Tesisat ustalarının işini kolaylaştıran, kaliteli ve yenilikçi tesisat ürünleri ürettiler. Fabrikalar kurdular. 350 iş arkadaşları daha oldu. Gidilmeyen yerlere gittiler, yapılmayanları yaptılar. Katma değer yaratan, Türk ekonomisine değer katan ilk 500 ihracat firmasından biri oldular. Kalde bugün dünyanın 30'u aşkın ülkesinde tesisat ustalarının ilk tercihi, Türk tesisat sektörünün gururu... Bu şirket Türkiye'nin. Bu gurur hepimizin.

İhracat büyüklüğümüzün resmidir.

> Kalde Klima Orta Basınç Fittings ve Valf Sanayi A.Ş.

T: 0 212 876 43 43 F: 0 212 876 76 49

info@kaldeklima.com www.kaldeklima.com

> Kalde Klima Pazarlama ve Taahhüt A.Ş.

T: 0 216 527 81 70 F: 0 216 527 15 56

satis@kaldeboru.com www.kaldeboru.com

kalde®

Kalıcı Değer

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nda

Sektörler	İşyeri Sayısı	Üretimden Satışlar (Net)	Satış Hasılatı (Net)	Dönem Kar ve Zarar Toplamı (V.Ö.)	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	
1- Madencilik ve Taşocakçılığı	12	4.713.339.948	5.495.223.297	1.170.818.990	3.008.308.838	
Kamu	3	2.563.611.257	3.254.294.837	353.598.020	1.764.945.379	
Özel	9	2.149.728.691	2.240.928.460	817.220.970	1.243.363.459	
Kar Edenler	11	4.449.530.671	5.197.373.388	1.556.925.935	2.791.007.818	
Kamu	2	2.299.801.980	2.956.444.928	739.704.965	1.547.644.359	
Özel	9	2.149.728.691	2.240.928.460	817.220.970	1.243.363.459	
Zarar Edenler	1	263.809.277	297.849.909	-386.106.945	217.301.020	
Kamu	1	263.809.277	297.849.909	-386.106.945	217.301.020	
Özel	-	-	-	-	-	
2- Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	104	35.186.167.928	38.593.929.508	3.350.818.006	23.604.706.130	
Kamu	4	3.280.199.638	3.311.062.079	-43.697.508	1.203.464.664	
Özel	100	31.905.968.290	35.282.867.429	3.394.515.514	22.401.241.466	
Kar Edenler	88	29.136.840.049	31.915.844.071	3.580.178.008	18.283.036.884	
Kamu	1	118.307.884	126.146.200	17.018.274	46.947.638	
Özel	87	29.018.532.165	31.789.697.871	3.563.159.734	18.236.089.246	
Zarar Edenler	16	6.049.327.879	6.678.085.437	-229.360.002	5.321.669.246	
Kamu	3	3.161.891.754	3.184.915.879	-60.715.782	1.156.517.026	
Özel	13	2.887.436.125	3.493.169.558	-168.644.220	4.165.152.220	
3- Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	51	9.224.335.100	10.274.848.326	535.157.239	2.372.241.817	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	51	9.224.335.100	10.274.848.326	535.157.239	2.372.241.817	
Kar Edenler	45	7.985.869.341	8.847.887.192	666.012.092	2.199.611.978	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	45	7.985.869.341	8.847.887.192	666.012.092	2.199.611.978	
Zarar Edenler	6	1.238.465.759	1.426.961.134	-130.854.853	172.629.839	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	6	1.238.465.759	1.426.961.134	-130.854.853	172.629.839	
4- Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	11	3.935.298.719	4.544.214.512	383.768.055	1.031.916.973	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	11	3.935.298.719	4.544.214.512	383.768.055	1.031.916.973	
Kar Edenler	9	3.454.213.336	4.055.168.306	418.757.047	989.294.752	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	9	3.454.213.336	4.055.168.306	418.757.047	989.294.752	
Zarar Edenler	2	481.085.383	489.046.206	-34.988.992	42.622.221	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	2	481.085.383	489.046.206	-34.988.992	42.622.221	
5- Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	17	3.258.748.691	3.371.541.895	133.836.059	826.583.918	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	17	3.258.748.691	3.371.541.895	133.836.059	826.583.918	
Kar Edenler	13	2.523.538.791	2.619.936.351	198.760.994	701.980.332	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	13	2.523.538.791	2.619.936.351	198.760.994	701.980.332	
Zarar Edenler	4	735.209.900	751.605.544	-64.924.935	124.603.586	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	4	735.209.900	751.605.544	-64.924.935	124.603.586	

Sektörel Seçilmiş Büyüklükler (TL)

	Toplam Borçlar	Özkaynak (2009 Net Dönem Karı Dahil)	Aktif (Varlık) Toplamı	Maddi Duran Varlıklar	Dönen Varlıklar	Çalışanlar Ortalaması
	2.091.907.950	5.277.696.978	7.369.604.948	2.105.446.152	3.524.848.321	30.760
	1.123.133.332	2.644.994.606	3.768.127.940	1.134.204.133	1.713.385.880	23.447
	968.774.618	2.632.702.372	3.601.477.008	971.242.019	1.811.462.441	7.313
	2.002.329.689	4.844.950.386	6.847.280.095	1.875.715.754	3.260.408.786	19.781
	1.033.555.071	2.212.248.014	3.245.803.087	904.473.735	1.448.946.345	12.468
	968.774.618	2.632.702.372	3.601.477.008	971.242.019	1.811.462.441	7.313
	89.578.261	432.746.592	522.324.853	229.730.398	264.439.535	10.979
	89.578.261	432.746.592	522.324.853	229.730.398	264.439.535	10.979
	-	-	-	-	-	-
	17.567.792.511	18.303.530.109	35.871.322.749	8.008.381.780	20.552.445.789	91.986
	1.181.721.382	3.283.328.482	4.465.049.864	913.879.435	3.529.731.875	24.751
	16.386.071.129	15.020.201.627	31.406.272.885	7.094.502.345	17.022.713.914	67.235
	13.060.090.223	13.419.971.682	26.480.062.023	6.244.864.158	15.236.642.316	62.572
	31.346.663	56.434.548	87.781.211	67.990.560	10.988.527	450
	13.028.743.560	13.363.537.134	26.392.280.812	6.176.873.598	15.225.653.789	62.122
	4.507.702.288	4.883.558.427	9.391.260.726	1.763.517.622	5.315.803.473	29.414
	1.150.374.719	3.226.893.934	4.377.268.653	845.888.875	3.518.743.348	24.301
	3.357.327.569	1.656.664.493	5.013.992.073	917.628.747	1.797.060.125	5.113
	6.060.356.793	7.785.965.372	13.846.322.222	4.364.093.866	6.862.235.384	70.075
	-	-	-	-	-	-
	6.060.356.793	7.785.965.372	13.846.322.222	4.364.093.866	6.862.235.384	70.075
	4.662.385.645	7.019.874.559	11.682.260.255	3.636.975.330	5.890.848.313	61.563
	-	-	-	-	-	-
	4.662.385.645	7.019.874.559	11.682.260.255	3.636.975.330	5.890.848.313	61.563
	1.397.971.148	766.090.813	2.164.061.967	727.118.536	971.387.071	8.512
	-	-	-	-	-	-
	1.397.971.148	766.090.813	2.164.061.967	727.118.536	971.387.071	8.512
	2.984.873.091	2.020.851.348	5.005.724.455	1.699.685.220	2.961.464.026	12.772
	-	-	-	-	-	-
	2.984.873.091	2.020.851.348	5.005.724.455	1.699.685.220	2.961.464.026	12.772
	2.425.057.931	1.882.384.448	4.307.442.394	1.344.060.472	2.676.030.857	11.476
	-	-	-	-	-	-
	2.425.057.931	1.882.384.448	4.307.442.394	1.344.060.472	2.676.030.857	11.476
	559.815.160	138.466.900	698.282.061	355.624.748	285.433.169	1.296
	-	-	-	-	-	-
	559.815.160	138.466.900	698.282.061	355.624.748	285.433.169	1.296
	1.971.587.855	2.846.434.921	4.818.022.802	1.884.282.616	1.779.239.870	8.455
	-	-	-	-	-	-
	1.971.587.855	2.846.434.921	4.818.022.802	1.884.282.616	1.779.239.870	8.455
	1.350.192.528	2.239.804.547	3.589.997.095	1.189.250.059	1.435.399.760	6.481
	-	-	-	-	-	-
	1.350.192.528	2.239.804.547	3.589.997.095	1.189.250.059	1.435.399.760	6.481
	621.395.327	606.630.374	1.228.025.707	695.032.557	343.840.110	1.974
	-	-	-	-	-	-
	621.395.327	606.630.374	1.228.025.707	695.032.557	343.840.110	1.974

Sektörler	İşyeri Sayısı	Üretimden Satışlar (Net)	Satış Hasılatı (Net)	Dönem Kar ve Zarar Toplamı (V.Ö.)	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)
6- Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	86	47.112.141.274	90.137.379.420	4.121.067.869	38.779.216.891
Kamu	1	1.008.917.422	1.186.888.351	423.474.815	641.161.248
Özel	85	46.103.223.852	88.950.491.069	3.697.593.054	38.138.055.643
Kar Edenler	74	43.752.657.544	85.798.379.568	4.336.221.930	38.295.792.137
Kamu	1	1.008.917.422	1.186.888.351	423.474.815	641.161.248
Özel	73	42.743.740.122	84.611.491.217	3.912.747.115	37.654.630.889
Zarar Edenler	12	3.359.483.730	4.338.999.852	-215.154.061	483.424.754
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	12	3.359.483.730	4.338.999.852	-215.154.061	483.424.754
7- Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	40	9.694.910.300	10.579.585.013	1.004.702.242	2.969.181.273
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	40	9.694.910.300	10.579.585.013	1.004.702.242	2.969.181.273
Kar Edenler	32	8.258.068.451	9.108.187.067	1.110.162.526	2.736.059.069
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	32	8.258.068.451	9.108.187.067	1.110.162.526	2.736.059.069
Zarar Edenler	8	1.436.841.849	1.471.397.946	-105.460.284	233.122.204
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	8	1.436.841.849	1.471.397.946	-105.460.284	233.122.204
8- Ana Metal Sanayi	65	30.860.025.521	32.713.299.892	-991.259.217	2.435.865.311
Kamu	0	-	-	-	-
Özel	65	30.860.025.521	32.713.299.892	-991.259.217	2.435.865.311
Kar Edenler	39	13.782.858.865	14.806.642.240	759.141.105	1.718.519.744
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	39	13.782.858.865	14.806.642.240	759.141.105	1.718.519.744
Zarar Edenler	26	17.077.166.656	17.906.657.652	-1.750.400.322	717.345.567
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	26	17.077.166.656	17.906.657.652	-1.750.400.322	717.345.567
9- Metal Eşya, Makina ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi	54	24.801.634.570	28.517.760.922	2.419.101.959	6.562.490.055
Kamu	1	508.299.518	570.469.057	20.824.033	276.738.447
Özel	53	24.293.335.052	27.947.291.865	2.398.277.926	6.285.751.608
Kar Edenler	52	24.536.547.033	28.252.371.469	2.431.743.693	6.551.720.344
Kamu	1	508.299.518	570.469.057	20.824.033	276.738.447
Özel	51	24.028.247.515	27.681.902.412	2.410.919.660	6.274.981.897
Zarar Edenler	2	265.087.537	265.389.453	-12.641.734	10.769.711
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	2	265.087.537	265.389.453	-12.641.734	10.769.711
10- Taşıt Araçları Sanayi	43	28.675.388.414	33.779.197.427	1.327.008.906	6.128.168.037
Kamu	4	984.997.010	1.026.203.169	149.741.634	585.266.295
Özel	39	27.690.391.404	32.752.994.258	1.177.267.272	5.542.901.742
Kar Edenler	35	24.712.876.946	29.285.042.128	1.536.931.292	5.524.200.081
Kamu	4	984.997.010	1.026.203.169	149.741.634	585.266.295
Özel	31	23.727.879.936	28.258.838.959	1.387.189.658	4.938.933.786
Zarar Edenler	8	3.962.511.468	4.494.155.299	-209.922.386	603.967.956
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	8	3.962.511.468	4.494.155.299	-209.922.386	603.967.956

	Toplam Borçlar	Özkaynak (2009 Net Dönem Karı Dahil)	Aktif (Varlık) Toplamı	Maddi Duran Varlıklar	Dönen Varlıklar	Çalışanlar Ortalaması
	24.713.286.251	27.066.852.050	51.780.138.395	11.536.639.603	30.441.886.251	65.987
	737.120.589	4.300.378.913	5.037.499.502	902.727.396	2.645.461.445	4.570
	23.976.165.662	22.766.473.137	46.742.638.893	10.633.912.207	27.796.424.806	61.417
	23.186.647.963	25.475.922.125	48.662.570.181	10.666.028.197	28.377.745.596	58.434
	737.120.589	4.300.378.913	5.037.499.502	902.727.396	2.645.461.445	4.570
	22.449.527.374	21.175.543.212	43.625.070.679	9.763.300.801	25.732.284.151	53.864
	1.526.638.288	1.590.929.925	3.117.568.214	870.611.406	2.064.140.655	7.553
	-	-	-	-	-	-
	1.526.638.288	1.590.929.925	3.117.568.214	870.611.406	2.064.140.655	7.553
	6.299.500.375	9.433.676.286	15.733.176.704	6.156.391.044	6.342.913.693	27.612
	-	-	-	-	-	-
	6.299.500.375	9.433.676.286	15.733.176.704	6.156.391.044	6.342.913.693	27.612
	4.848.942.135	8.597.176.289	13.446.118.462	5.131.980.807	5.500.745.671	21.949
	-	-	-	-	-	-
	4.848.942.135	8.597.176.289	13.446.118.462	5.131.980.807	5.500.745.671	21.949
	1.450.558.240	836.499.997	2.287.058.242	1.024.410.237	842.168.022	5.663
	-	-	-	-	-	-
	1.450.558.240	836.499.997	2.287.058.242	1.024.410.237	842.168.022	5.663
	18.430.176.315	18.162.624.255	36.592.800.619	16.370.588.246	15.542.994.607	48.832
	-	-	-	-	-	-
	18.430.176.315	18.162.624.255	36.592.800.619	16.370.588.246	15.542.994.607	48.832
	7.745.867.629	6.012.795.837	13.758.663.508	4.393.809.052	7.549.305.632	19.060
	-	-	-	-	-	-
	7.745.867.629	6.012.795.837	13.758.663.508	4.393.809.052	7.549.305.632	19.060
	10.684.308.686	12.149.828.418	22.834.137.111	11.976.779.194	7.993.688.975	29.772
	-	-	-	-	-	-
	10.684.308.686	12.149.828.418	22.834.137.111	11.976.779.194	7.993.688.975	29.772
	15.600.858.813	10.964.259.834	26.565.118.713	4.267.745.599	18.800.849.862	67.641
	487.162.963	541.607.100	1.028.770.064	408.866.199	546.269.882	5.685
	15.113.695.850	10.422.652.734	25.536.348.649	3.858.879.400	18.254.579.980	61.956
	15.469.339.954	10.953.729.131	26.423.069.151	4.244.859.817	18.712.558.649	67.297
	487.162.963	541.607.100	1.028.770.064	408.866.199	546.269.882	5.685
	14.982.176.991	10.412.122.031	25.394.299.087	3.835.993.618	18.166.288.767	61.612
	131.518.859	10.530.703	142.049.562	22.885.782	88.291.213	344
	-	-	-	-	-	-
	131.518.859	10.530.703	142.049.562	22.885.782	88.291.213	344
	12.330.264.712	9.793.145.130	22.123.409.888	7.289.785.969	12.740.890.917	75.060
	1.437.647.900	704.632.107	2.142.280.012	297.462.939	1.695.025.328	7.407
	10.892.616.812	9.088.513.023	19.981.129.876	6.992.323.030	11.045.865.589	67.653
	10.352.138.229	7.314.096.732	17.666.235.011	5.508.359.142	10.774.963.337	65.318
	1.437.647.900	704.632.107	2.142.280.012	297.462.939	1.695.025.328	7.407
	8.914.490.329	6.609.464.625	15.523.954.999	5.210.896.203	9.079.938.009	57.911
	1.978.126.483	2.479.048.398	4.457.174.877	1.781.426.827	1.965.927.580	9.742
	-	-	-	-	-	-
	1.978.126.483	2.479.048.398	4.457.174.877	1.781.426.827	1.965.927.580	9.742

Sektörler	İşyeri Sayısı	Üretimden Satışlar (Net)	Satış Hasılatı (Net)	Dönem Kar ve Zarar Toplamı (V.Ö.)	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)	
11- Diğer İmalat Sanayi	3	1.862.864.798	1.882.255.764	-5.352.461	53.414.491	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	3	1.862.864.798	1.882.255.764	-5.352.461	53.414.491	
Kar Edenler	-	-	-	-	-	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	-	-	-	-	-	
Zarar Edenler	3	1.862.864.798	1.882.255.764	-5.352.461	53.414.491	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	3	1.862.864.798	1.882.255.764	-5.352.461	53.414.491	
12- Elektrik Sektörü	14	11.242.595.927	11.726.433.892	2.105.341.189	3.879.245.802	
Kamu	2	7.146.332.190	7.146.332.190	1.513.514.085	3.009.860.945	
Özel	12	4.096.263.737	4.580.101.702	591.827.104	869.384.857	
Kar Edenler	14	11.242.595.927	11.726.433.892	2.105.341.189	3.879.245.802	
Kamu	2	7.146.332.190	7.146.332.190	1.513.514.085	3.009.860.945	
Özel	12	4.096.263.737	4.580.101.702	591.827.104	869.384.857	
Zarar Edenler	-	-	-	-	-	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	-	-	-	-	-	
13- Toplam Sanayi Sektörü	500	210.567.451.190	271.615.669.868	15.555.008.836	91.651.339.536	
Kamu	15	15.492.357.035	16.495.249.683	2.417.455.079	7.481.436.978	
Özel	485	195.075.094.155	255.120.420.185	13.137.553.757	84.169.902.558	
Kar Edenler	412	173.835.596.954	231.613.265.672	18.700.175.811	83.670.468.941	
Kamu	11	12.066.656.004	13.012.483.895	2.864.277.806	6.107.618.932	
Özel	401	161.768.940.950	218.600.781.777	15.835.898.005	77.562.850.009	
Zarar Edenler	88	36.731.854.236	40.002.404.196	-3.145.166.975	7.980.870.595	
Kamu	4	3.425.701.031	3.482.765.788	-446.822.727	1.373.818.046	
Özel	84	33.306.153.205	36.519.638.408	-2.698.344.248	6.607.052.549	

	Toplam Borçlar	Özkaynak (2009 Net Dönem Karı Dahil)	Aktif (Varlık) Toplamı	Maddi Duran Varlıklar	Dönen Varlıklar	Çalışanlar Ortalaması
	405.563.216	296.251.000	701.814.214	18.666.976	648.465.874	1.360
	-	-	-	-	-	-
	405.563.216	296.251.000	701.814.214	18.666.976	648.465.874	1.360
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	405.563.216	296.251.000	701.814.214	18.666.976	648.465.874	1.360
	-	-	-	-	-	-
	405.563.216	296.251.000	701.814.214	18.666.976	648.465.874	1.360
	17.689.245.147	18.301.781.521	35.991.026.684	16.160.261.623	17.879.525.077	15.765
	12.506.914.708	14.423.034.764	26.929.949.473	12.532.514.213	13.878.763.992	13.150
	5.182.330.439	3.878.746.757	9.061.077.211	3.627.747.410	4.000.761.085	2.615
	17.689.245.147	18.301.781.521	35.991.026.684	16.160.261.623	17.879.525.077	15.765
	12.506.914.708	14.423.034.764	26.929.949.473	12.532.514.213	13.878.763.992	13.150
	5.182.330.439	3.878.746.757	9.061.077.211	3.627.747.410	4.000.761.085	2.615
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	126.145.413.029	130.253.068.804	256.398.482.393	79.861.968.694	138.077.759.671	516.305
	17.473.700.874	25.897.975.972	43.371.676.855	16.189.654.315	24.008.638.402	79.010
	108.671.712.155	104.355.092.832	213.026.805.538	63.672.314.379	114.069.121.269	437.295
	102.792.237.073	106.062.487.257	208.854.724.859	60.396.164.411	117.294.173.994	409.696
	16.233.747.894	22.238.335.446	38.472.083.349	15.114.035.042	20.225.455.519	43.730
	86.558.489.179	83.824.151.811	170.382.641.510	45.282.129.369	97.068.718.475	365.966
	23.353.175.956	24.190.581.547	47.543.757.534	19.465.804.283	20.783.585.677	106.609
	1.239.952.980	3.659.640.526	4.899.593.506	1.075.619.273	3.783.182.883	35.280
	22.113.222.976	20.530.941.021	42.644.164.028	18.390.185.010	17.000.402.794	71.329

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nda Sektörel

Sektörler	İşyeri Sayısı	Ödenen Maaş ve Ücretler	Ödenen Faizler	Milli Gelir Anlamında Kar	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)	
1-Madencilik ve Taşocakçılığı	12	1.313.603.488	101.140.693	994.225.734	2.408.969.915	
Kamu	3	1.078.039.431	65.410.755	251.644.015	1.395.094.201	
Özel	9	235.564.057	35.729.938	742.581.719	1.013.875.714	
Kar Edenler	11	754.862.212	101.140.693	1.380.385.452	2.236.388.357	
Kamu	2	519.298.155	65.410.755	637.803.733	1.222.512.643	
Özel	9	235.564.057	35.729.938	742.581.719	1.013.875.714	
Zarar Edenler	1	558.741.276	-	-386.159.718	172.581.558	
Kamu	1	558.741.276	-	-386.159.718	172.581.558	
Özel	-	-	-	-	-	
2-Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	104	3.179.129.630	584.068.853	2.609.626.246	6.372.824.729	
Kamu	4	1.024.945.868	15.753.898	-47.400.810	993.298.956	
Özel	100	2.154.183.762	568.314.955	2.657.027.056	5.379.525.773	
Kar Edenler	88	1.951.180.702	502.607.096	3.067.900.188	5.521.687.986	
Kamu	1	27.274.884	163.265	16.226.892	43.665.041	
Özel	87	1.923.905.818	502.443.831	3.051.673.296	5.478.022.945	
Zarar Edenler	16	1.227.948.928	81.461.757	-458.273.942	851.136.743	
Kamu	3	997.670.984	15.590.633	-63.627.702	949.633.915	
Özel	13	230.277.944	65.871.124	-394.646.240	-98.497.172	
3-Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	51	1.217.110.119	284.212.039	298.441.408	1.799.763.566	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	51	1.217.110.119	284.212.039	298.441.408	1.799.763.566	
Kar Edenler	45	1.039.234.424	254.154.498	424.095.961	1.717.484.883	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	45	1.039.234.424	254.154.498	424.095.961	1.717.484.883	
Zarar Edenler	6	177.875.695	30.057.541	-125.654.553	82.278.683	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	6	177.875.695	30.057.541	-125.654.553	82.278.683	
4-Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	11	329.068.276	86.708.191	340.375.493	756.151.960	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	11	329.068.276	86.708.191	340.375.493	756.151.960	
Kar Edenler	9	289.543.878	79.326.575	393.279.848	762.150.301	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	9	289.543.878	79.326.575	393.279.848	762.150.301	
Zarar Edenler	2	39.524.398	7.381.616	-52.904.355	-5.998.341	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	2	39.524.398	7.381.616	-52.904.355	-5.998.341	
5-Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım San.	17	361.436.262	58.199.285	121.380.667	541.016.214	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	17	361.436.262	58.199.285	121.380.667	541.016.214	
Kar Edenler	13	296.916.953	26.242.287	194.500.679	517.659.919	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	13	296.916.953	26.242.287	194.500.679	517.659.919	
Zarar Edenler	4	64.519.309	31.956.998	-73.120.012	23.356.295	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	4	64.519.309	31.956.998	-73.120.012	23.356.295	

Faktör Gelirleri Dağılımı Ve Seçilmiş Diğer Büyüklükler (TL)

	Amortismanlar	Diğer Dolaylı Vergiler	Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	Ödenen KDV + ÖTV	Sübvansiyonlar	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)
	303.659.167	48.231.027	2.760.860.109	253.987.917	6.539.188	3.008.308.838
	137.407.420	31.255.657	1.563.757.278	201.188.101	-	1.764.945.379
	166.251.747	16.975.370	1.197.102.831	52.799.816	6.539.188	1.243.363.459
	284.621.438	46.434.925	2.567.444.720	230.102.286	6.539.188	2.791.007.818
	118.369.691	29.459.555	1.370.341.889	177.302.470	-	1.547.644.359
	166.251.747	16.975.370	1.197.102.831	52.799.816	6.539.188	1.243.363.459
	19.037.729	1.796.102	193.415.389	23.885.631	-	217.301.020
	19.037.729	1.796.102	193.415.389	23.885.631	-	217.301.020
	-	-	-	-	-	-
	1.341.663.412	120.531.881	7.835.020.022	15.803.602.428	33.916.320	23.604.706.130
	58.119.403	11.447.405	1.062.865.764	140.598.900	-	1.203.464.664
	1.283.544.009	109.084.476	6.772.154.258	15.663.003.528	33.916.320	22.401.241.466
	787.124.440	77.904.714	6.386.717.140	11.924.246.668	27.926.924	18.283.036.884
	3.282.597	-	46.947.638	-	-	46.947.638
	783.841.843	77.904.714	6.339.769.502	11.924.246.668	27.926.924	18.236.089.246
	554.538.972	42.627.167	1.448.302.882	3.879.355.760	5.989.396	5.321.669.246
	54.836.806	11.447.405	1.015.918.126	140.598.900	-	1.156.517.026
	499.702.166	31.179.762	432.384.756	3.738.756.860	5.989.396	4.165.152.220
	554.994.434	14.510.248	2.369.268.248	34.368.083	31.394.514	2.372.241.817
	-	-	-	-	-	-
	554.994.434	14.510.248	2.369.268.248	34.368.083	31.394.514	2.372.241.817
	467.830.525	13.370.662	2.198.686.070	31.886.492	30.960.584	2.199.611.978
	-	-	-	-	-	-
	467.830.525	13.370.662	2.198.686.070	31.886.492	30.960.584	2.199.611.978
	87.163.909	1.139.586	170.582.178	2.481.591	433.930	172.629.839
	-	-	-	-	-	-
	87.163.909	1.139.586	170.582.178	2.481.591	433.930	172.629.839
	206.225.542	4.977.855	967.355.357	66.698.404	2.136.788	1.031.916.973
	-	-	-	-	-	-
	206.225.542	4.977.855	967.355.357	66.698.404	2.136.788	1.031.916.973
	169.076.854	3.677.519	934.904.674	54.621.405	231.327	989.294.752
	-	-	-	-	-	-
	169.076.854	3.677.519	934.904.674	54.621.405	231.327	989.294.752
	37.148.688	1.300.336	32.450.683	12.076.999	1.905.461	42.622.221
	-	-	-	-	-	-
	37.148.688	1.300.336	32.450.683	12.076.999	1.905.461	42.622.221
	187.144.599	5.452.465	733.613.278	92.970.640	-	826.583.918
	-	-	-	-	-	-
	187.144.599	5.452.465	733.613.278	92.970.640	-	826.583.918
	123.250.915	4.906.877	645.817.711	56.162.621	-	701.980.332
	-	-	-	-	-	-
	123.250.915	4.906.877	645.817.711	56.162.621	-	701.980.332
	63.893.684	545.588	87.795.567	36.808.019	-	124.603.586
	-	-	-	-	-	-
	63.893.684	545.588	87.795.567	36.808.019	-	124.603.586

Sektörler	İşyeri Sayısı	Ödenen Maaş ve Ücretler	Ödenen Faizler	Milli Gelir Anlamında Kar	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)
6-Kimya, Petrol Ürün., Lastik ve Plast. San.	86	3.892.708.347	646.539.395	3.750.771.702	8.290.019.444
Kamu	1	304.459.991	-	103.664.125	408.124.116
Özel	85	3.588.248.356	646.539.395	3.647.107.577	7.881.895.328
Kar Edenler	74	3.457.630.048	544.614.907	4.002.331.908	8.004.576.863
Kamu	1	304.459.991	-	103.664.125	408.124.116
Özel	73	3.153.170.057	544.614.907	3.898.667.783	7.596.452.747
Zarar Edenler	12	435.078.299	101.924.488	-251.560.206	285.442.581
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	12	435.078.299	101.924.488	-251.560.206	285.442.581
7-Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	40	1.046.318.581	281.915.734	616.705.110	1.944.939.425
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	40	1.046.318.581	281.915.734	616.705.110	1.944.939.425
Kar Edenler	32	818.336.136	241.797.033	782.281.122	1.842.414.291
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	32	818.336.136	241.797.033	782.281.122	1.842.414.291
Zarar Edenler	8	227.982.445	40.118.701	-165.576.012	102.525.134
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	8	227.982.445	40.118.701	-165.576.012	102.525.134
8- Ana Metal Sanayi	65	1.875.520.239	735.009.981	-2.293.292.282	317.237.938
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	65	1.875.520.239	735.009.981	-2.293.292.282	317.237.938
Kar Edenler	39	606.026.612	296.557.057	187.174.449	1.089.758.118
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	39	606.026.612	296.557.057	187.174.449	1.089.758.118
Zarar Edenler	26	1.269.493.627	438.452.924	-2.480.466.731	-772.520.180
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	26	1.269.493.627	438.452.924	-2.480.466.731	-772.520.180
9- Metal Eşya, Makina ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi	54	2.749.486.333	331.507.987	2.275.153.377	5.356.147.697
Kamu	1	237.155.495	167.864	5.649.676	242.973.035
Özel	53	2.512.330.838	331.340.123	2.269.503.701	5.113.174.662
Kar Edenler	52	2.742.299.631	319.531.738	2.287.818.040	5.349.649.409
Kamu	1	237.155.495	167.864	5.649.676	242.973.035
Özel	51	2.505.144.136	319.363.874	2.282.168.364	5.106.676.374
Zarar Edenler	2	7.186.702	11.976.249	-12.664.663	6.498.288
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	2	7.186.702	11.976.249	-12.664.663	6.498.288
10- Taşıt Araçları Sanayi	43	2.960.038.996	314.727.230	1.121.801.177	4.396.567.403
Kamu	4	398.999.053	7.285.641	139.686.784	545.971.478
Özel	39	2.561.039.943	307.441.589	982.114.393	3.850.595.925
Kar Edenler	35	2.593.097.086	189.158.287	1.259.859.376	4.042.114.749
Kamu	4	398.999.053	7.285.641	139.686.784	545.971.478
Özel	31	2.194.098.033	181.872.646	1.120.172.592	3.496.143.271
Zarar Edenler	8	366.941.910	125.568.943	-138.058.199	354.452.654
Kamu	-	-	-	-	-
Özel	8	366.941.910	125.568.943	-138.058.199	354.452.654

	Amortismanlar	Diğer Dolaylı Vergiler	Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	Ödenen KDV + ÖTV	Sübvansiyonlar	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)
	1.594.037.251	222.921.305	10.106.978.000	28.691.202.104	18.963.213	38.779.216.891
	57.890.857	6.550.867	472.565.840	168.595.408	-	641.161.248
	1.536.146.394	216.370.438	9.634.412.160	28.522.606.696	18.963.213	38.138.055.643
	1.472.911.215	210.424.693	9.687.912.771	28.625.924.928	18.045.562	38.295.792.137
	57.890.857	6.550.867	472.565.840	168.595.408	-	641.161.248
	1.415.020.358	203.873.826	9.215.346.931	28.457.329.520	18.045.562	37.654.630.889
	121.126.036	12.496.612	419.065.229	65.277.176	917.651	483.424.754
	-	-	-	-	-	-
	121.126.036	12.496.612	419.065.229	65.277.176	917.651	483.424.754
	805.971.341	45.057.066	2.795.967.832	196.458.835	23.245.394	2.969.181.273
	-	-	-	-	-	-
	805.971.341	45.057.066	2.795.967.832	196.458.835	23.245.394	2.969.181.273
	712.628.269	40.680.642	2.595.723.202	163.544.507	23.208.640	2.736.059.069
	-	-	-	-	-	-
	712.628.269	40.680.642	2.595.723.202	163.544.507	23.208.640	2.736.059.069
	93.343.072	4.376.424	200.244.630	32.914.328	36.754	233.122.204
	-	-	-	-	-	-
	93.343.072	4.376.424	200.244.630	32.914.328	36.754	233.122.204
	1.619.217.543	58.655.404	1.995.110.885	443.967.464	3.213.038	2.435.865.311
	-	-	-	-	-	-
	1.619.217.543	58.655.404	1.995.110.885	443.967.464	3.213.038	2.435.865.311
	389.440.003	17.170.286	1.496.368.407	225.136.480	2.985.143	1.718.519.744
	-	-	-	-	-	-
	389.440.003	17.170.286	1.496.368.407	225.136.480	2.985.143	1.718.519.744
	1.229.777.540	41.485.118	498.742.478	218.830.984	227.895	717.345.567
	-	-	-	-	-	-
	1.229.777.540	41.485.118	498.742.478	218.830.984	227.895	717.345.567
	763.873.552	65.021.842	6.185.043.091	450.921.736	73.474.772	6.562.490.055
	23.577.109	4.827.313	271.377.457	5.360.990	-	276.738.447
	740.296.443	60.194.529	5.913.665.634	445.560.746	73.474.772	6.285.751.608
	759.478.510	64.992.710	6.174.120.629	450.921.736	73.322.021	6.551.720.344
	23.577.109	4.827.313	271.377.457	5.360.990	-	276.738.447
	735.901.401	60.165.397	5.902.743.172	445.560.746	73.322.021	6.274.981.897
	4.395.042	29.132	10.922.462	-	152.751	10.769.711
	-	-	-	-	-	-
	4.395.042	29.132	10.922.462	-	152.751	10.769.711
	1.571.782.185	52.952.965	6.021.302.553	137.504.709	30.639.225	6.128.168.037
	33.535.831	5.525.616	585.032.925	233.370	-	585.266.295
	1.538.246.354	47.427.349	5.436.269.628	137.271.339	30.639.225	5.542.901.742
	1.348.769.885	42.235.631	5.433.120.265	115.901.550	24.821.734	5.524.200.081
	33.535.831	5.525.616	585.032.925	233.370	-	585.266.295
	1.315.234.054	36.710.015	4.848.087.340	115.668.180	24.821.734	4.938.933.786
	223.012.300	10.717.334	588.182.288	21.603.159	5.817.491	603.967.956
	-	-	-	-	-	-
	223.012.300	10.717.334	588.182.288	21.603.159	5.817.491	603.967.956

Sektörler	İşyeri Sayısı	Ödenen Maaş ve Ücretler	Ödenen Faizler	Milli Gelir Anlamında Kar	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)	
11- Diğer İmalat Sanayi	3	21.607.252	25.137.917	3.527.649	50.272.818	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	3	21.607.252	25.137.917	3.527.649	50.272.818	
Kar Edenler	-	-	-	-	-	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	-	-	-	-	-	
Zarar Edenler	3	21.607.252	25.137.917	3.527.649	50.272.818	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	3	21.607.252	25.137.917	3.527.649	50.272.818	
12- Elektrik Sektörü	14	520.358.947	333.445.884	1.174.054.851	2.027.859.682	
Kamu	2	385.128.796	212.226.172	1.034.697.442	1.632.052.410	
Özel	12	135.230.151	121.219.712	139.357.409	395.807.272	
Kar Edenler	14	520.358.947	333.445.884	1.174.054.851	2.027.859.682	
Kamu	2	385.128.796	212.226.172	1.034.697.442	1.632.052.410	
Özel	12	135.230.151	121.219.712	139.357.409	395.807.272	
Zarar Edenler	-	-	-	-	-	
Kamu	-	-	-	-	-	
Özel	-	-	-	-	-	
13- Toplam Sanayi Sektörü	500	19.466.386.470	3.782.613.189	11.012.771.132	34.261.770.791	
Kamu	15	3.428.728.634	300.844.330	1.487.941.232	5.217.514.196	
Özel	485	16.037.657.836	3.481.768.859	9.524.829.900	29.044.256.595	
Kar Edenler	412	15.069.486.629	2.888.576.055	15.153.681.874	33.111.744.558	
Kamu	11	1.872.316.374	285.253.697	1.937.728.652	4.095.298.723	
Özel	401	13.197.170.255	2.603.322.358	13.215.953.222	29.016.445.835	
Zarar Edenler	88	4.396.899.841	894.037.134	-4.140.910.742	1.150.026.233	
Kamu	4	1.556.412.260	15.590.633	-449.787.420	1.122.215.473	
Özel	84	2.840.487.581	878.446.501	-3.691.123.322	27.810.760	

	Amortismanlar	Diğer Dolaylı Vergiler	Brüt Katma Değer (Temel Fiyatlarla)	Ödenen KDV + ÖTV	Sübvansiyonlar	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)
	2.608.148	469.344	53.350.310	64.181	-	53.414.491
	-	-	-	-	-	-
	2.608.148	469.344	53.350.310	64.181	-	53.414.491
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	2.608.148	469.344	53.350.310	64.181	-	53.414.491
	-	-	-	-	-	-
	2.608.148	469.344	53.350.310	64.181	-	53.414.491
	1.082.425.926	36.747.892	3.147.033.500	732.212.302	-	3.879.245.802
	758.754.726	7.020.472	2.397.827.608	612.033.337	-	3.009.860.945
	323.671.200	29.727.420	749.205.892	120.178.965	-	869.384.857
	1.082.425.926	36.747.892	3.147.033.500	732.212.302	-	3.879.245.802
	758.754.726	7.020.472	2.397.827.608	612.033.337	-	3.009.860.945
	323.671.200	29.727.420	749.205.892	120.178.965	-	869.384.857
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	10.033.603.100	675.529.294	44.970.903.185	46.903.958.803	223.522.452	91.651.339.536
	1.069.285.346	66.627.330	6.353.426.872	1.128.010.106	-	7.481.436.978
	8.964.317.754	608.901.964	38.617.476.313	45.775.948.697	223.522.452	84.169.902.558
	7.597.557.980	558.546.551	41.267.849.089	42.610.660.975	208.041.123	83.670.468.941
	995.410.811	53.383.823	5.144.093.357	963.525.575	-	6.107.618.932
	6.602.147.169	505.162.728	36.123.755.732	41.647.135.400	208.041.123	77.562.850.009
	2.436.045.120	116.982.743	3.703.054.096	4.293.297.828	15.481.329	7.980.870.595
	73.874.535	13.243.507	1.209.333.515	164.484.531	-	1.373.818.046
	2.362.170.585	103.739.236	2.493.720.581	4.128.813.297	15.481.329	6.607.052.549

2009 Yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nda Sektörel

Sektörler	İşyeri Sayısı	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Satış Hasılatı (Net) (%)	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Özkaynak (%)	Üretimden Satışlar (Net)/ Satış Hasılatı (Net) (%)	Satış Hasılatı (Net)/Özkaynak (%)	Çalışanlar Ortalaması
1- Madencilik ve Taşocakçılığı	12	21,3	22,2	85,8	104,1	30.760
Kamu	3	10,9	13,4	78,8	123,0	23.447
Özel	9	36,5	31,0	95,9	85,1	7.313
Kar Edenler	11	30,0	32,1	85,6	107,3	19.781
Kamu	2	25,0	33,4	77,8	133,6	12.468
Özel	9	36,5	31,0	95,9	85,1	7.313
Zarar Edenler	1	-129,6	-89,2	88,6	68,8	10.979
Kamu	1	-129,6	-89,2	88,6	68,8	10.979
Özel	-	-	-	-	-	-
2- Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	104	8,7	18,3	91,2	210,9	91.986
Kamu	4	-1,3	-1,3	99,1	100,8	24.751
Özel	100	9,6	22,6	90,4	234,9	67.235
Kar Edenler	88	11,2	26,7	91,3	237,8	62.572
Kamu	1	13,5	30,2	93,8	223,5	450
Özel	87	11,2	26,7	91,3	237,9	62.122
Zarar Edenler	16	-3,4	-4,7	90,6	136,7	29.414
Kamu	3	-1,9	-1,9	99,3	98,7	24.301
Özel	13	-4,8	-10,2	82,7	210,9	5.113
3- Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	51	5,2	6,9	89,8	132,0	70.075
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	51	5,2	6,9	89,8	132,0	70.075
Kar Edenler	45	7,5	9,5	90,3	126,0	61.563
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	45	7,5	9,5	90,3	126,0	61.563
Zarar Edenler	6	-9,2	-17,1	86,8	186,3	8.512
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	6	-9,2	-17,1	86,8	186,3	8.512
4- Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	11	8,4	19,0	86,6	224,9	12.772
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	11	8,4	19,0	86,6	224,9	12.772
Kar Edenler	9	10,3	22,2	85,2	215,4	11.476
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	9	10,3	22,2	85,2	215,4	11.476
Zarar Edenler	2	-7,2	-25,3	98,4	353,2	1.296
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	2	-7,2	-25,3	98,4	353,2	1.296
5- Kağıt, Kağıt Ürünü. ve Basım San.	17	4,0	4,7	96,7	118,4	8.455
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	17	4,0	4,7	96,7	118,4	8.455
Kar Edenler	13	7,6	8,9	96,3	117,0	6.481
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	13	7,6	8,9	96,3	117,0	6.481
Zarar Edenler	4	-8,6	-10,7	97,8	123,9	1.974
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	4	-8,6	-10,7	97,8	123,9	1.974

Bazı Oranlar (%) ve Çalışan Başına Düşen Büyüklükler (TL)

	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/ Çalışanlar Ortalaması	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)/ Çalışanlar Ortalaması	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla)/ Çalışanlar Ortalaması	Özkaynak / Çalışanlar Ortalaması	Aktif (Varlık) Toplamı / Çalışanlar Ortalaması	Satış Hasılatı (Net) / Çalışanlar Ortalaması	Üretimden Satışlar (Net) / Çalışanlar Ortalaması
	38.063	97.799	78.315	171.577	239.584	178.648	153.230
	15.081	75.274	59.500	112.807	160.708	138.794	109.336
	111.749	170.021	138.640	360.003	492.476	306.431	293.960
	78.708	141.095	113.057	244.929	346.154	262.746	224.940
	59.328	124.129	98.052	177.434	260.331	237.123	184.456
	111.749	170.021	138.640	360.003	492.476	306.431	293.960
	-35.168	19.792	15.719	39.416	47.575	27.129	24.029
	-35.168	19.792	15.719	39.416	47.575	27.129	24.029
	-	-	-	-	-	-	-
	36.427	256.612	69.280	198.982	389.965	419.563	382.517
	-1.765	48.623	40.132	132.654	180.399	133.775	132.528
	50.487	333.178	80.011	223.399	467.112	524.769	474.544
	57.217	292.192	88.245	214.472	423.193	510.066	465.653
	37.818	104.328	97.033	125.410	195.069	280.325	262.906
	57.357	293.553	88.182	215.118	424.846	511.730	467.122
	-7.798	180.923	28.936	166.028	319.279	227.038	205.662
	-2.498	47.591	39.078	132.789	180.127	131.061	130.114
	-32.983	814.620	-19.264	324.010	980.636	683.194	564.724
	7.637	33.853	25.683	111.109	197.593	146.626	131.635
	-	-	-	-	-	-	-
	7.637	33.853	25.683	111.109	197.593	146.626	131.635
	10.818	35.729	27.898	114.027	189.761	143.721	129.719
	-	-	-	-	-	-	-
	10.818	35.729	27.898	114.027	189.761	143.721	129.719
	-15.373	20.281	9.666	90.001	254.237	167.641	145.496
	-	-	-	-	-	-	-
	-15.373	20.281	9.666	90.001	254.237	167.641	145.496
	30.048	80.795	59.204	158.225	391.930	355.795	308.119
	-	-	-	-	-	-	-
	30.048	80.795	59.204	158.225	391.930	355.795	308.119
	36.490	86.206	66.413	164.028	375.344	353.361	300.995
	-	-	-	-	-	-	-
	36.490	86.206	66.413	164.028	375.344	353.361	300.995
	-26.998	32.888	-4.628	106.842	538.798	377.350	371.208
	-	-	-	-	-	-	-
	-26.998	32.888	-4.628	106.842	538.798	377.350	371.208
	15.829	97.763	63.988	336.657	569.843	398.763	385.423
	-	-	-	-	-	-	-
	15.829	97.763	63.988	336.657	569.843	398.763	385.423
	30.668	108.314	79.873	345.596	553.926	404.249	389.375
	-	-	-	-	-	-	-
	30.668	108.314	79.873	345.596	553.926	404.249	389.375
	-32.890	63.122	11.832	307.310	622.100	380.753	372.447
	-	-	-	-	-	-	-
	-32.890	63.122	11.832	307.310	622.100	380.753	372.447

Sektörler	İşyeri Sayısı	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Satış Hasılatı (Net) (%)	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Özkaynak (%)	Üretimden Satışlar (Net)/ Satış Hasılatı (Net) (%)	Satış Hasılatı (Net)/Özkaynak (%)	Çalışanlar Ortalaması
6-Kimya, Petrol Ürün., Lastik ve Plast. San.	86	4,6	15,2	52,3	333,0	65.987
Kamu	1	35,7	9,8	85,0	27,6	4.570
Özel	85	4,2	16,2	51,8	390,7	61.417
Kar Edenler	74	5,1	17,0	51,0	336,8	58.434
Kamu	1	35,7	9,8	85,0	27,6	4.570
Özel	73	4,6	18,5	50,5	399,6	53.864
Zarar Edenler	12	-5,0	-13,5	77,4	272,7	7.553
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	12	-5,0	-13,5	77,4	272,7	7.553
7-Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	40	9,5	10,7	91,6	112,1	27.612
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	40	9,5	10,7	91,6	112,1	27.612
Kar Edenler	32	12,2	12,9	90,7	105,9	21.949
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	32	12,2	12,9	90,7	105,9	21.949
Zarar Edenler	8	-7,2	-12,6	97,7	175,9	5.663
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	8	-7,2	-12,6	97,7	175,9	5.663
8- Ana Metal Sanayi	65	-3,0	-5,5	94,3	180,1	48.832
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	65	-3,0	-5,5	94,3	180,1	48.832
Kar Edenler	39	5,1	12,6	93,1	246,3	19.060
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	39	5,1	12,6	93,1	246,3	19.060
Zarar Edenler	26	-9,8	-14,4	95,4	147,4	29.772
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	26	-9,8	-14,4	95,4	147,4	29.772
9-Metal Eşya, Makina ve Teçhizat ve Mesleki Aletler Sanayi	54	8,5	22,1	87,0	260,1	67.641
Kamu	1	3,7	3,8	89,1	105,3	5.685
Özel	53	8,6	23,0	86,9	268,1	61.956
Kar Edenler	52	8,6	22,2	86,8	257,9	67.297
Kamu	1	3,7	3,8	89,1	105,3	5.685
Özel	51	8,7	23,2	86,8	265,9	61.612
Zarar Edenler	2	-4,8	-120,0	99,9	2.520,1	344
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	2	-4,8	-120,0	99,9	2.520,1	344
10-Taşıt Araçları Sanayi	43	3,9	13,6	84,9	344,9	75.060
Kamu	4	14,6	21,3	96,0	145,6	7.407
Özel	39	3,6	13,0	84,5	360,4	67.653
Kar Edenler	35	5,2	21,0	84,4	400,4	65.318
Kamu	4	14,6	21,3	96,0	145,6	7.407
Özel	31	4,9	21,0	84,0	427,6	57.911
Zarar Edenler	8	-4,7	-8,5	88,2	181,3	9.742
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	8	-4,7	-8,5	88,2	181,3	9.742

	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/ Çalışanlar Ortalaması	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla) / Çalışanlar Ortalaması	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla) / Çalışanlar Ortalaması	Özkaynak / Çalışanlar Ortalaması	Aktif (Varlık) Toplamı / Çalışanlar Ortalaması	Satış Hasılatı (Net) / Çalışanlar Ortalaması	Üretimden Satışlar (Net) / Çalışanlar Ortalaması
	62.453	587.680	125.631	410.185	784.702	1.365.987	713.961
	92.664	140.298	89.305	941.002	1.102.297	259.713	220.770
	60.205	620.969	128.334	370.687	761.070	1.448.304	750.659
	74.207	655.368	136.985	435.978	832.778	1.468.296	748.753
	92.664	140.298	89.305	941.002	1.102.297	259.713	220.770
	72.641	699.069	141.030	393.130	809.911	1.570.836	793.549
	-28.486	64.004	37.792	210.635	412.759	574.474	444.788
	-	-	-	-	-	-	-
	-28.486	64.004	37.792	210.635	412.759	574.474	444.788
	36.386	107.532	70.438	341.651	569.795	383.152	351.112
	-	-	-	-	-	-	-
	36.386	107.532	70.438	341.651	569.795	383.152	351.112
	50.579	124.655	83.941	391.689	612.607	414.970	376.239
	-	-	-	-	-	-	-
	50.579	124.655	83.941	391.689	612.607	414.970	376.239
	-18.623	41.166	18.104	147.713	403.860	259.827	253.725
	-	-	-	-	-	-	-
	-18.623	41.166	18.104	147.713	403.860	259.827	253.725
	-20.299	49.883	6.497	371.941	749.361	669.915	631.963
	-	-	-	-	-	-	-
	-20.299	49.883	6.497	371.941	749.361	669.915	631.963
	39.829	90.164	57.175	315.467	721.861	776.844	723.130
	-	-	-	-	-	-	-
	39.829	90.164	57.175	315.467	721.861	776.844	723.130
	-58.794	24.095	-25.948	408.096	766.967	601.460	573.598
	-	-	-	-	-	-	-
	-58.794	24.095	-25.948	408.096	766.967	601.460	573.598
	35.764	97.019	79.185	162.095	392.737	421.605	366.666
	3.663	48.679	42.739	95.269	180.962	100.346	89.411
	38.709	101.455	82.529	168.227	412.169	451.083	392.106
	36.135	97.355	79.493	162.767	392.634	419.816	364.601
	3.663	48.679	42.739	95.269	180.962	100.346	89.411
	39.131	101.847	82.884	168.995	412.165	449.294	389.993
	-36.749	31.307	18.890	30.613	412.935	771.481	770.603
	-	-	-	-	-	-	-
	-36.749	31.307	18.890	30.613	412.935	771.481	770.603
	17.679	81.644	58.574	130.471	294.743	450.029	382.033
	20.216	79.015	73.710	95.131	289.224	138.545	132.982
	17.402	81.931	56.917	134.340	295.347	484.132	409.300
	23.530	84.574	61.884	111.977	270.465	448.346	378.347
	20.216	79.015	73.710	95.131	289.224	138.545	132.982
	23.954	85.285	60.371	114.131	268.066	487.970	409.730
	-21.548	61.996	36.384	254.470	457.522	461.318	406.745
	-	-	-	-	-	-	-
	-21.548	61.996	36.384	254.470	457.522	461.318	406.745

Sektörler	İşyeri Sayısı	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Satış Hasılatı (Net) (%)	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/Özkaynak (%)	Üretimden Satışlar (Net)/ Satış Hasılatı (Net) (%)	Satış Hasılatı (Net)/Özkaynak (%)	Çalışanlar Ortalaması
11-Diğer İmalat Sanayi	3	-0,3	-1,8	99,0	635,4	1.360
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	3	-0,3	-1,8	99,0	635,4	1.360
Kar Edenler	-	-	-	-	-	-
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	-	-	-	-	-	-
Zarar Edenler	3	-0,3	-1,8	99,0	635,4	1.360
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	3	-0,3	-1,8	99,0	635,4	1.360
12- Elektrik Sektörü	14	18,0	11,5	95,9	64,1	15.765
Kamu	2	21,2	10,5	100,0	49,5	13.150
Özel	12	12,9	15,3	89,4	118,1	2.615
Kar Edenler	14	18,0	11,5	95,9	64,1	15.765
Kamu	2	21,2	10,5	100,0	49,5	13.150
Özel	12	12,9	15,3	89,4	118,1	2.615
Zarar Edenler	-	-	-	-	-	-
Kamu	-	-	-	-	-	-
Özel	-	-	-	-	-	-
13-Toplam Sanayi Sektörü	500	5,7	11,9	77,5	208,5	516.305
Kamu	15	14,7	9,3	93,9	63,7	79.010
Özel	485	5,1	12,6	76,5	244,5	437.295
Kar Edenler	412	8,1	17,6	75,1	218,4	409.696
Kamu	11	22,0	12,9	92,7	58,5	43.730
Özel	401	7,2	18,9	74,0	260,8	365.966
Zarar Edenler	88	-7,9	-13,0	91,8	165,4	106.609
Kamu	4	-12,8	-12,2	98,4	95,2	35.280
Özel	84	-7,4	-13,1	91,2	177,9	71.329

	Dönem Kar ve Zarar Top. (V.Ö.)/ Çalışanlar Ortalaması	Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla) / Çalışanlar Ortalaması	Net Katma Değer (Faktör Fiyatlarıyla) / Çalışanlar Ortalaması	Özkaynak / Çalışanlar Ortalaması	Aktif (Varlık) Toplamı / Çalışanlar Ortalaması	Satış Hasılatı (Net) / Çalışanlar Ortalaması	Üretimden Satışlar (Net) / Çalışanlar Ortalaması
	-3.936	39.275	36.965	217.832	516.040	1.384.012	1.369.754
	-	-	-	-	-	-	-
	-3.936	39.275	36.965	217.832	516.040	1.384.012	1.369.754
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-3.936	39.275	36.965	217.832	516.040	1.384.012	1.369.754
	-	-	-	-	-	-	-
	-3.936	39.275	36.965	217.832	516.040	1.384.012	1.369.754
	133.545	246.067	128.630	1.160.912	2.282.970	743.827	713.136
	115.096	228.887	124.110	1.096.809	2.047.905	543.447	543.447
	226.320	332.461	151.360	1.483.268	3.465.039	1.751.473	1.566.449
	133.545	246.067	128.630	1.160.912	2.282.970	743.827	713.136
	115.096	228.887	124.110	1.096.809	2.047.905	543.447	543.447
	226.320	332.461	151.360	1.483.268	3.465.039	1.751.473	1.566.449
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	30.128	177.514	66.360	252.279	496.603	526.076	407.835
	30.597	94.690	66.036	327.781	548.939	208.774	196.081
	30.043	192.479	66.418	238.638	487.147	583.406	446.095
	45.644	204.226	80.820	258.881	509.780	565.330	424.304
	65.499	139.667	93.650	508.537	879.764	297.564	275.935
	43.272	211.940	79.287	229.049	465.570	597.325	442.033
	-29.502	74.861	10.787	226.909	445.964	375.225	344.547
	-12.665	38.940	31.809	103.731	138.877	98.718	97.100
	-37.830	92.628	390	287.834	597.852	511.989	466.937

500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun Sermaye Dağılımı

	Sayı
Kamu Kuruluşları	
%100 kamu sermayeli kuruluşlar	11
%50'den fazla kamu sermayeli, kamu-özel sermayeli kuruluşlar	4
%50'den fazla kamu sermayeli, kamu-yabancı ortaklı kuruluşlar	0
%50'den fazla kamu sermayeli, kamu-özel-yabancı sermayeli kuruluşlar	0
Toplam Kamu Kuruluşları	15
Özel Kuruluşlar	
Yerli Sermaye ağırlıklı	
%100 özel sermayeli kuruluşlar	326
%50'den fazla özel sermayeli, özel-kamu sermayeli kuruluşlar	6
%50'den fazla özel sermayeli, özel-yabancı sermayeli kuruluşlar	44
%50'den fazla özel sermayeli, özel-kamu-yabancı sermayeli kuruluşlar	1
Yabancı Sermaye ağırlıklı	
%100 yabancı sermayeli kuruluşlar	44
%50'den fazla yabancı sermayeli, yabancı-özel sermayeli kuruluşlar	46
%50'den fazla yabancı sermayeli, yabancı-kamu sermayeli kuruluşlar	0
%50'den fazla yabancı sermayeli, yabancı-özel-kamu sermayeli kuruluşlar	1
Hiçbirinin %50'den fazla sermayeye sahip olmadığı kamu-özel-yabancı Sermayesi yarı yarıya olan özel ve Yabancı sermayeli kuruluşlar	0
Toplam Özel Kuruluşlar	485
Genel Toplam	500

Bazı Tarif ve Tanımlar

Satışlar: Satışlar, fabrika çıkış fiyatı ile verilmektedir. İadeler, iskontolar ve indirimler satış tutarından düşülmektedir.

Eğer malların teslimi, alıcıya işyeri tarafından yapılıyorsa, malın satış fiyatı, alıcıya teslim edildiği andaki fiyattır. Satış fiyatı, piyasa fiyatı olarak tüm satış vergileri, fonlar, KDV ve ÖTV'yi kapsamaktadır. Sıralamada temel alınan kriter üretimden net satışlardır.

Üretimden Satışlar, işyerinin ürettiği veya malzemesini vererek fason olarak yaptırdığı malların satışlarını kapsar. Toplam satış hasılatı içine ise üretimden satışlar ile diğer mal ve hizmet satışları da girer. 1999 yılından itibaren satışlar net alınmaktadır.

Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla): İşyerindeki üretim faaliyeti sonucu, üretime katılan üretim faktörlerinin paylarına düşen faktör gelirleri, bunlar maaş ve ücretler, ödenen faizler ve

milli gelir anlamında kar ile yıl içinde ayrılan amortisman, dolaylı vergiler ve (eksi) kalem olarak ilave edilen sübvansiyon brüt katma değeri teşkil eder.

Milli gelir anlamındaki kar, vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamından üretim faaliyeti dışı gelirlerin düşülmesi ve vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamından o dönem için ayrılan karşılıkların ilavesi ile elde edilen kardır.

Özkaynak: İşyerinin aktif (varlık) toplamından tüm borçları düşüldüğünde özkaynak elde edilmektedir.

Kar (Vergi Öncesi) ve Zarar: Kar, yıl içinde elde edilen vergi öncesi dönem karıdır. İşyeri zararda ise o yılki dönem zararıdır.

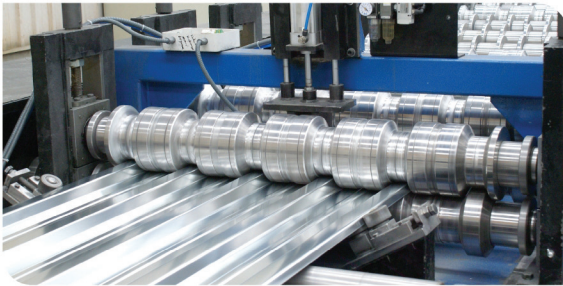
Aktif (Varlık) Toplamı: Bilançodaki aktif (varlık) toplamıdır.

Endüstriyel Kodlar Anahtarı

Kuruluşların alfabetik olarak adlarını verdiğimiz tabloda, sermaye dağılımları verilirken, 500 Büyük Kuruluş içindeki yerleri ile kendi sektörlerindeki yani özel ve kamu kesimindeki yerleride verilmektedir. Ayrıca her kuruluşun hizasında üç basamaklı faaliyet kodu da yer almıştır. Endüstriyel koda ait anahtar açıklama aşağıda verilmektedir.

- 210-** Madencilik
- 311-** Gıda Maddeleri San.
- 312-** Başka Yerde Sınıflandırılmamış Gıda Mad. San.
- 313-** İçki Sanayii (Alkollü ve Alkolsüz)
- 314-** Tütün İşleme San.
- 321-** Dokuma San.
- 322-** Giyim Eşya San. (Ayakkabı Hariç)
- 323-** Deri İşleme San., Kürk ve Deri Yerine Kullanılan Mad. Eşya İmalı
- 324-** Ayakkabı San.
- 331-** Ağaç ve Mantar Ürünleri San.
- 332-** Ağaç Mobilya İmalatı
- 341-** Kağıt ve Kağıt Ürünleri San.
- 342-** Basım Sanayi
- 351-** Ana Kimya San.
- 352-** Diğer Kimyasal Ürün. San. (Boya, İlaç, Sabun, Deterjan, Diğer Kimyasal Mad.)
- 353-** Petrol Ürünleri İmalı
- 354-** Çeşitli Petrol ve Kömür Türevleri Sanayi
- 355-** Lastik Ürünleri Sanayi
- 356-** Başka Yerde Sınıflandırılmamış Plastik Ürünleri San.
- 361-** Çanak, Çömlek, Çini, Porselen vb. Sanayi
- 362-** Cam ve Camdan Mamül Eşya San.
- 369-** Taş ve Toprağa Dayalı Diğer San.
- 371-** Demir-Çelik Metal Ana Sanayi
- 372-** Demir-Çelik Dışında Metal Ana Sanayi
- 381-** Metal Eşya Sanayi
- 382-** Makina Sanayii (Elektrikli Olanlar Hariç)
- 383-** Elektrik Makinaları, Aletleri ve Cihazları San.
- 384-** Taşıt Araçları Sanayi
- 385-** Mesleki, Bilimsel, Sağlık Amaçlı Aletler ve Malzemeleri San.
- 390-** Diğer İmalat Sanayi
- 400-** Elektrik Üretim ve Dağıtım

Not: Endüstriyel Sınıflama: Tüm ekonomik faaliyetlerin uluslararası standart sanayi sınıflaması -Birleşmiş Milletler- Seri M No: 4, Rev. 2'sine göre.

Türk Demir-Çelik sektörünün saygın ve lider kuruluşları arasında yer alan Tat Metal, yaygın satış ağı ve geniş yassı çelik ürün yelpazesıyla, demir-çelik sektörüne ve sanayiciye hizmet vermektedir.

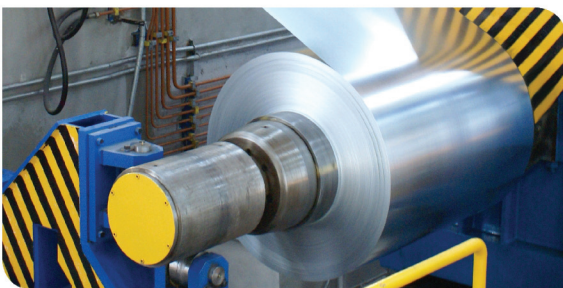
Tat Çelik üretimi galvanizli sac(trapez,oluklu) ve soğuk ürünlerin yanı sıra Erdemir ve çeşitli dünya yassı çelik üreticilerinin ürünlerini stoklarında bulunduran Tat Metal, hassas ve dar toleranslarda boy kesme ve dilme yapabilmektedir.

Çelik servis merkezi olarak, çelik üreticisi ile nihai kullanıcı arasında köprü vazifesi gören Tat Metal, yaptığı yeni yatırımlar ve sürekli artan makine parkıyla tüm yassı çelik kullanıcılarına hizmet vermektedir.

GENEL MÜDÜRLÜK İçerenköy, Halyolu Cd. Çayırıyolu Sk. No:3 Özce Center K:8 Kadıköy İstanbul / TÜRKİYE Tel: +90.216 574 08 28 Fax: +90.216 574 31 21
EREĞLİ OFİSİ Org. San. Böl. Yolu Üzeri 4. Km P. K. 34 Hamzafakihli Köyü 67300 Kdz. Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 334 37 00 (pbx / 20 lines) Fax: +90.372 334 37 37 - 334 37 17
BURSA OFİSİ İhsaniye Mh. Barbaros Cd. Kader Sk. No:1 Yerkaya Apt K:3 D:5 P.K. 16130 Nilüfer Bursa / TÜRKİYE Tel: +90.224 249 03 63 Fax: +90.224 249 51 59
ÇELİK SERVİS MRK. 1 Sanayi Caddesi Bölücek Köyü 67300 Kdz. Ereğli Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 318 00 27 Fax: +90.372 318 00 30
ÇELİK SERVİS MRK. 2 Org. San. Böl. Yolu Üzeri 4. Km P. K. 34 Hamzafakihli Köyü 67300 Kdz. Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 334 35 85 - 334 34 93 Fax: +90.372 334 34 92
SOĞUK HADDELEME VE GALVANİZLEME TESİSLERİ Organize Sanayi Bölgesi Karadeniz Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 334 37 30 Fax: +90.372 334 37 38

TATÇELİK

SOĞUK HADDELEME VE
GALVANİZLEME TESİSLERİ

Tat Metal'in yassı çelik üretim şirketi olan Tat Çelik, 400.000 ton/yıl kapasiteli asitleme ve 300.000 ton/yıl kapasiteli soğuk mamul üretimi yanında, yeni devreye aldığı 300.000 ton/yıl kapasiteli galvanizleme tesisiyle Türk sanayicisinin hizmetindedir.

Müşteri memnuniyetini ve kaliteli üretimi kendisine hedef seçen Tat Çelik, müşterilerinin değişik ebat ve kalitedeki taleplerine göre üretim yaparak, zamanında teslim esasıyla hizmet vermektedir.

GENEL MÜDÜRLÜK İçerenköy, Hacıyolu Cd. Çayırıyolu Sk. No:3 Özce Center K:8 Kadıköy İstanbul / TÜRKİYE Tel:+90.216 574 08 28 Fax: +90.216 574 31 21
EREĞLİ OFİSİ Org. San. Böl. Yolu Üzeri 4. Km P. K. 34 Hamzafakihli Köyü 67300 Kdz. Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel:+90.372 334 37 00 (pbx / 20 lines) Fax:+90.372 334 37 37 - 334 37 17
BURSA OFİSİ İhsaniye Mh. Barbaros Cd. Kader Sk. No:1 Yerkaya Apt K:3 D:5 P.K. 16130 Nilüfer Bursa / TÜRKİYE Tel: +90.224 249 03 63 Fax: +90.224 249 51 59
ÇELİK SERVİS MRK. 1 Sanayi Caddesi Bölücek Köyü 67300 Kdz. Ereğli Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 318 00 27 Fax: +90.372 318 00 30
ÇELİK SERVİS MRK. 2 Org. San. Böl. Yolu Üzeri 4. Km P. K. 34 Hamzafakihli Köyü 67300 Kdz. Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 334 35 85 - 334 34 93 Fax: +90.372 334 34 92
SOĞUK HADDELEME VE GALVANİZLEME TESİSLERİ Organize Sanayi Bölgesi Karadeniz Ereğli-Zonguldak / TÜRKİYE Tel: +90.372 334 37 30 Fax: +90.372 334 37 38

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu

500 Büyük Kuruluş Sıra No:			Bağlı Bulunduğu Oda / Kamu	Kamu Sıra No:	Özel Sıra No:	Üretimden Satışlar (Net) (TL)	Satış Hasılatı (Net) Sıra No: (TL)	
2009	2008	Kuruluşlar						
1	1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	Kocaeli	-	1	15.495.595.133	1-1 18.215.446.534	
2	2	EÜAŞ Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü	Kamu	1	-	6.527.417.392	5-1 6.527.417.392	
3	5	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	İstanbul	-	2	5.473.800.040	6-5 5.773.432.735	
4	7	Arçelik A.Ş.	İstanbul	-	3	4.842.707.558	7-6 5.701.060.396	
5	6	TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	İstanbul	-	4	4.474.987.711	10-9 5.087.738.153	
6	3	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	İstanbul	-	5	4.453.366.442	8-7 5.615.262.788	
7	4	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	Ankara	-	6	3.575.843.160	11-10 4.084.787.104	
8	10	Aygaz A.Ş.	İstanbul	-	7	3.188.024.540	12-11 3.406.065.217	
9	14	Vestel Elektronik San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	8	2.607.833.207	14-13 2.645.916.726	
10	9	Habaş Sınai ve Tıbbi Gazlar İstihsal Endüstrisi A.Ş.	İstanbul	-	9	2.519.829.781	15-14 2.558.533.187	
11	8	İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım San. A.Ş.	İstanbul	-	10	2.449.618.809	17-16 2.449.618.809	
12	11	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	İskenderun	-	11	2.362.164.216	18-17 2.362.164.216	
13	13	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	Sakarya	-	12	2.242.064.925	20-19 2.266.509.962	
14	15	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.	Ege Bölgesi	-	13	2.028.293.424	22-20 2.076.297.888	
15	19	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.	Kamu	2	-	2.006.653.840	23-3 2.015.254.548	

TÜRKİYE'NİN

BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU
2009

2009 yılında net satışlar, katma değer, özkaynak, aktif toplamı, vergi öncesi dönem karı, zararı, ihracat tutarı, istihdam.

Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)		Özkaynak		Aktif (Varlık) Toplamı		Dönem Karı/Zararı (V.Ö.)		İhracat		Ücretle Çalışanlar Ortalaması		500 Büyük Kuruluş Sıra No: 2009
Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(Bin \$)	Sıra No:	Adet	
1-1	17.257.587.409	4-2	2.772.952.504	2-1	8.333.665.892	2-1	776.931.357	4-4	1.751.582	18-11	4.155	1
6-1	2.795.799.283	1-1	13.225.583.267	1-1	25.677.106.576	1-1	1.423.726.131	-	-	3-2	12.191	2
21-17	637.411.501	28-22	784.804.662	34-29	1.380.438.820	22-18	185.080.624	1-1	3.012.429	10-5	5.947	3
12-11	1.093.743.656	6-3	2.157.156.171	6-5	5.066.484.829	7-4	388.754.326	5-5	1.612.476	2-1	12.553	4
15-13	844.229.784	34-28	730.031.171	9-6	3.302.562.753	38-33	109.891.133	3-3	2.004.257	8-3	6.939	5
14-12	877.307.607	18-13	1.094.287.917	16-13	2.186.780.520	4-3	456.191.851	2-2	2.038.704	7-2	7.729	6
27-22	439.751.362	2-1	5.065.328.300	3-2	6.870.437.475	498-484	-293.192.881	15-15	560.685	9-4	6.902	7
9-8	1.789.392.727	13-10	1.307.382.673	19-16	1.973.463.842	15-11	228.376.995	65-63	135.067	141-129	1.046	8
38-31	296.646.220	14-11	1.252.455.711	10-7	3.004.960.607	24-20	166.882.500	7-7	1.429.167	17-10	4.358	9
46-38	239.383.663	23-17	945.027.585	28-23	1.607.504.646	36-31	110.119.507	8-8	985.859	91-80	1.391	10
53-43	206.282.831	36-30	727.692.520	25-20	1.783.553.667	479-465	-30.935.137	10-10	879.629	26-18	3.175	11
500-485	-410.942.858	8-5	1.997.148.933	5-4	5.476.106.413	500-485	-866.451.355	22-21	378.288	12-6	5.633	12
---	-	---	-	---	-	---	-	6-6	1.442.292	---	-	13
36-29	338.140.984	19-14	1.093.861.790	27-22	1.682.160.276	78-72	56.767.540	23-22	346.717	42-33	2.451	14
18-3	789.926.515	5-3	2.563.022.447	8-3	3.319.860.968	454-12	-8.843.729	410-6	2.186	1-1	14.539	15

500 Büyük Kuruluş Sıra No:			Bağlı Bulunduğu Oda / Kamu	Kamu Sıra No:	Özel Sıra No:	Üretimden Satışlar (Net) (TL)	Satış Hasılatı (Net) Sıra No:	(TL)	
2009	2008	Kuruluşlar							
16	17	Unilever Sanayi ve Ticaret Türk A.Ş.	İstanbul	-	14	1.998.333.745	13-12	2.677.680.387	
17	24	BSH Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	15	1.857.582.934	19-18	2.355.532.048	
18	16	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu	Kamu	3	-	1.604.942.000	21-2	2.261.584.948	
19	22	İpragaz A.Ş.	İstanbul	-	16	1.589.071.147	25-22	1.606.789.297	
20	12	Çolakoglu Metalurji A.Ş.	İstanbul	-	17	1.546.580.318	24-21	1.699.031.814	
21	25	PHILSA Philip Morris Sabancı Sigara ve Tütün. San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	18	1.532.679.213	26-23	1.570.015.927	
22	21	Mercedes-Benz Türk A.Ş.	İstanbul	-	19	1.472.696.529	16-15	2.463.786.333	
23	18	Kroman Çelik Sanayii A.Ş.	Kocaeli	-	20	1.351.959.577	27-24	1.446.711.278	
24	30	Goldaş Kuyumculuk Sanayi İthalat İhracat A.Ş.	İstanbul	-	21	1.322.594.941	29-26	1.328.483.786	
25	31	Coca-Cola İçecek A.Ş.	İstanbul	-	22	1.307.568.657	30-27	1.325.547.479	
26	23	Milangaz LPG Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.	İstanbul	-	23	1.268.792.076	31-28	1.303.074.048	
27	37	Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	24	1.155.108.958	33-30	1.298.014.199	
28	33	Borçelik Çelik Sanayii Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	25	1.137.692.827	36-32	1.142.493.914	
29	20	Sarkuysan Elektrolitik Bakır San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	26	1.029.346.058	37-33	1.033.042.034	
30	32	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı	Kamu	4	-	1.008.917.422	34-4	1.186.888.351	
31	48	Ak Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	27	973.634.921	39-35	976.666.060	
32	49	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Kamu	5	-	950.308.653	43-5	950.308.653	
33	47	AKSA Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	İstanbul	-	28	928.529.499	41-37	965.956.051	
34	51	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	İstanbul	-	29	920.987.030	44-39	925.742.349	
35	29	Diler Demir Çelik Endüstri ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	30	902.848.719	45-40	913.889.497	
36	58	Konya Şeker San. ve Tic. A.Ş.	Konya	-	31	879.716.527	47-42	891.864.138	
37	39	Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Bursa	-	32	879.517.080	35-31	1.144.016.859	
38	34	Er-Bakır Elektrolitik Bakır Mamülleri A.Ş.	Denizli	-	33	869.549.391	46-41	909.725.326	
39	53	Areva T&D Enerji Endüstrisi A.Ş.	Kocaeli	-	34	865.849.036	49-44	882.259.303	
40	64	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Ankara	-	35	843.613.779	51-46	870.447.266	
41	26	Kaptan Demir Çelik Endüstrisi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	36	824.461.422	53-48	848.473.739	
42	-	_____	İstanbul	-	37	-	40-36	-	
43	38	Hyundai Assan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli	-	38	787.370.257	32-29	1.301.064.396	
44	69	BANVİT Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş.	Balıkesir	-	39	777.231.920	58-53	778.296.874	
45	81	Tosçelik Profil ve Sac Endüstrisi A.Ş.	İskenderun	-	40	775.444.881	60-55	777.095.424	
46	41	KARDEMİR Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş.	Karabük	-	41	773.957.543	61-56	773.957.934	
47	68	Kastamonu Entegre Ağaç Sanayi ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	42	769.661.716	54-49	846.466.761	
48	36	Borusan Mannesmann Boru Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	43	769.547.358	59-54	777.864.067	
49	54	BRISA Bridgestone Sabancı Lastik San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	44	729.510.318	57-52	789.024.084	
50	72	Ülker Çikolata Sanayi A.Ş.	İstanbul	-	45	723.005.643	63-58	758.478.914	

Brüt Katma Değer (Üretici Fiyatlarıyla)		Özkaynak		Aktif (Varlık) Toplamı		Dönem Karı/Zararı (V.Ö.)		İhracat		Ücretle Çalışanlar Ortalaması		500 Büyük Kuruluş Sıra No: 2009
Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(TL)	Sıra No:	(Bin \$)	Sıra No:	Adet	
25-20	497.262.252	---	-	---	-	13-9	256.163.796	165-163	58.181	---	-	16
22-18	613.825.153	42-36	654.141.152	33-28	1.410.050.145	10-7	324.150.600	11-11	625.147	22-15	3.586	17
13-2	1.033.577.202	20-6	1.071.815.169	20-4	1.970.468.768	5-2	424.020.769		-	5-4	9.037	18
19-16	709.826.742	137-127	211.675.101	145-135	380.421.261	56-50	76.407.677	414-408	1.319	230-216	666	19
403-389	20.890.731	11-8	1.453.416.999	12-9	2.656.418.159	490-476	-55.780.347	13-13	580.640	138-126	1.058	20
2-2	7.660.049.036	24-18	939.044.722	22-18	1.891.997.548	3-2	673.939.460	161-159	60.241	213-199	731	21
28-23	416.967.777	31-25	764.966.127	45-38	1.189.749.156	27-23	145.892.980	16-16	523.848	19-12	3.975	22
490-475	-4.885.235	80-70	370.968.223	82-73	668.862.654	243-234	11.495.573	17-17	437.323	156-143	968	23
---	-	163-153	177.665.178	136-126	402.374.171	---	-	---	-	324-309	402	24
29-24	413.756.438	16-12	1.181.989.264	17-14	2.122.835.055	18-14	210.519.381	353-350	10.979	140-128	1.047	25
17-15	803.804.879	229-219	118.420.261	87-78	626.082.831	143-137	28.578.115	272-270	27.480	58-49	1.806	26
31-26	378.379.992	51-44	545.059.718	59-50	898.688.293	26-22	147.285.812	12-12	603.756	20-13	3.920	27
99-89	126.791.231	60-51	468.597.827	58-49	901.382.192	462-450	-11.772.259	72-70	122.121	244-230	622	28
72-62	154.908.733	169-159	172.978.796	119-109	458.837.007	284-275	7.586.967	37-36	240.568	237-223	636	29
20-4	641.161.248	3-2	4.300.378.913	7-2	5.037.499.502	6-3	423.474.815		-	16-7	4.570	30
87-77	136.855.373	120-110	236.483.727	116-106	472.518.348	55-49	76.543.097	248-246	32.834	102-91	1.286	31
32-6	351.341.959	49-7	576.551.561	57-9	919.071.009	471-13	-23.208.655	366-4	8.356	6-5	8.772	32
55-45	204.381.055	41-35	663.011.627	47-40	1.154.034.939	86-80	48.792.809	38-37	231.755	223-209	689	33
8-7	1.831.036.261	9-6	1.726.006.838	15-12	2.243.938.596	8-5	366.179.150	233-231	37.834	139-127	1.050	34
316-302	32.526.727	68-58	432.646.601	66-57	827.821.403	350-341	3.208.447	20-19	415.104	178-164	875	35
40-33	286.340.606	46-40	627.158.235	55-47	971.256.905	33-28	119.321.228	386-381	5.291	75-65	1.549	36
---	-	---	-	48-41	1.121.442.875	---	-	14-14	567.329	14-8	4.838	37
185-173	65.549.667	404-389	42.074.413	132-122	416.073.658	239-230	11.969.029	41-40	206.930	294-280	479	38
---	-	---	-	---	-	---	-	---	-	---	-	39
24-19	512.984.097	44-38	645.498.571	14-11	2.364.631.100	17-13	215.832.725	162-160	59.451	21-14	3.701	40
148-137	82.453.270	105-95	257.395.036	46-39	1.182.423.802	158-152	24.768.542	24-23	331.057	190-176	831	41
4-4	-	30-24	-	13-10	-	496-482	-	205-203	-	165-151	-	42
---	-	---	-	---	-	---	-	56-54	161.506	---	-	43
82-72	143.648.711	220-210	126.337.243	109-99	495.613.492	79-73	56.034.598	300-297	21.233	34-25	2.643	44
120-110	105.370.219	146-136	200.296.479	39-34	1.299.989.120	277-268	8.147.345	48-46	179.208	137-125	1.066	45
113-103	108.875.407	27-21	805.870.024	42-36	1.275.069.674	497-483	-96.697.312	225-223	39.959	27-19	3.115	46
64-54	178.024.557	70-60	426.757.541	37-32	1.336.501.564	159-153	24.725.591	130-128	73.927	101-90	1.290	47
127-117	98.017.930	164-154	175.161.488	93-84	550.707.522	392-382	1.094.281	33-32	258.912	108-97	1.190	48
39-32	294.475.182	73-63	406.292.766	85-76	638.749.426	80-74	54.206.718	54-52	167.543	74-64	1.562	49
93-83	132.489.510	162-152	177.684.186	29-24	1.500.942.211	68-62	65.019.543	276-274	26.678	163-149	953	50

500
Büyük
Kuruluş
Sıra No:

2009 2008 Kuruluşlar

			Bağlı Bulunduğu Oda / Kamu	Kamu Sıra No:	Özel Sıra No:	Üretimden Satışlar (Net) (TL)	Satış Hasılatı (Net) Sıra No:	(TL)	
51	27	İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	Ege Bölgesi	-	46	721.465.088	66-61	722.909.861	
52	56	Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	47	711.217.792	28-25	1.337.846.293	
53	46	Fırat Plastik Kauçuk San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	48	708.863.632	64-59	739.296.379	
54	45	Toros Tarım San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	49	704.880.833	50-45	873.929.450	
55	52	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	50	697.867.554	70-65	703.970.435	
56	55	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Kamu	6	-	694.859.980	73-6	694.859.980	
57	60	Yıldız Entegre Ağaç San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli	-	51	688.386.846	42-38	964.737.816	
58	114	Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.	Kayseri	-	52	680.751.387	76-70	681.095.594	
59	40	Yazıcı Demir Çelik Sanayi ve Turizm Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	53	678.289.495	52-47	867.162.620	
60	112	Oltan Gıda Mad. İhr. İth. ve Tic. Ltd. Şti.	Trabzon	-	54	652.105.570	79-73	654.467.145	
61	62	Türk Pirelli Lastikleri A.Ş.	İstanbul	-	55	649.423.805	68-63	718.034.861	
62	95	C.P. Standart Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	56	629.393.427	85-79	637.754.073	
63	185	Assan Alüminyum San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	-	57	627.370.049	75-69	682.071.158	
64	67	Sanko Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep	-	58	626.195.763	86-80	633.240.607	
65	101	S.S. Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Koop. Birliği	Edirne	-	59	625.258.605	74-68	687.829.231	
66	82	SÜTAŞ Süt Ürünleri A.Ş.	Karacabey	-	60	620.972.012	80-74	650.130.173	
67	50	Yücel Boru ve Profil Endüstrisi A.Ş.	İstanbul	-	61	619.970.983	83-77	645.971.985	
68	80	Soma Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.	Kamu	7	-	618.914.798	87-7	618.914.798	
69	77	Tat Konserve Sanayii A.Ş.	İstanbul	-	62	617.279.383	77-71	670.400.216	
70	35	Nursan Çelik Sanayi ve Haddecilik A.Ş.	Dörtöyol	-	63	610.863.280	84-78	643.945.669	
71	87	MAN Türkiye A.Ş.	Ankara	-	64	606.042.027	90-83	606.042.027	
72	93	JTI Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş.	Ege Bölgesi	-	65	602.633.060	92-85	603.627.209	
73	205	Hayat Kimya Sanayi A.Ş.	İstanbul	-	66	597.739.144	55-50	817.123.904	
74	75	ÇİMSA Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul	-	67	589.273.725	94-87	591.371.950	
75	71	Nursan Metalurji Endüstrisi A.Ş.	Dörtöyol	-	68	578.344.707	91-84	603.671.180	
76	86	Mogaz Petrol Gazları A.Ş.	İstanbul	-	69	558.982.597	104-95	559.197.808	
77	43	Ekinciler Demir ve Çelik San. A.Ş.	İstanbul	-	70	558.741.720	101-92	564.773.392	
78	123	Boytaş Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	-	71	555.863.519	96-89	580.845.540	
79	330	Aksa Enerji Üretim A.Ş.	İstanbul	-	72	543.522.913	69-64	711.532.708	
80	110	Abaloğlu Yem Soya ve Tekstil San. A.Ş.	Denizli	-	73	541.419.426	95-88	582.819.324	
81	65	Delphi Automotive Systems Ltd. Şti.	İstanbul	-	74	538.755.292	108-99	538.755.292	
82	179	Tusaş - Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.	Kamu	8	-	527.889.134	100-9	568.595.740	
83	63	HES Hacılar Elektrik San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	-	75	526.091.747	111-102	526.261.672	
84	59	Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	Ankara	-	76	525.216.591	78-72	660.518.130	
85	84	BİS Enerji Elektrik Üretim A.Ş.	Bursa	-	77	514.188.892	115-106	514.188.892	